

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ν. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΓΑΪΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΜΦΥΛΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΒΟΗΘΗΜΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΤ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΟΚΤΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ ΟΕΣΒ

●

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

---

1. Κείμενον (συντακτική σειρά), 2 Μετάφρασις, 3. Γραμματικά—Σημειολογικά, 4. Συντακτικά, 5 Πραγματικά, 6. Νόημα και 7 Περιλήψεις.

ΑΘΗΝΑΙ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ν. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΓΑΪΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΜΦΥΛΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΒΟΗΘΗΜΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΤ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΟΚΤΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ ΟΕΣΒ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

- 1) Κείμενον (συντακτική σειρά). 2) Μετάφρασις. 3) Γραμματικά—Σημασιολογικά. 4) Συντακτικά. 5) Πραγματικά. 6) Νόημα καὶ 7) Περιλήψεις.

19140

ΑΘΗΝΑΙ

Πάν γνήσιον αντίτυπον φέρει τὴν διὰ σφραγίδος
ὕπογραφὴν μου.

Γ. Βαλαμάνης!

ΓΑΪΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ
ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΜΦΥΛΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ἡ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΦΑΡΣΑΛΟΝ ΜΑΧΗ

Βιβλίον Γ' Κεφ. (82+104)

LXXXII (82) § 1+5

Pompeius paucis post diebus
in Thessaliam pervenit
contionatusque
apud cunctum exercitum
agit gratias suis (militibus),

cohortatur milites Scipionis,
ut velint esse participes
praedae ac praemiorum
parta iam victoria,
receptisque omnibus legionibus
in una castra
partitur suum honorem

cum Scipione
classicumque iubet cani
apud eum et alterum praetorium

illi tendi.
Auctis copiis Pompei
duobusque magnis
exercitibus coniunctis
pristina opinio
omnium confirmatur
et spes victoriae augetur,
adeo ut,
quicquid intercederet temporis,
id videretur morari
reditum in Italiam,
et (ut) dicerent
(id) esse negotium unius diei,
si quando Pompeius
faceret quid tardius
aut consideratius,
sed illum delectari imperio
et habere numero servorum
consulares praetoriosque.

Ὁ Πομπήιος μετ' ὀλίγας ἡμέρας
εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἐφθάσε
καὶ δημηγορήσας
ἐνώπιον πάντων τοῦ στρατοῦ
ὁμολογεῖ χάριτας εἰς τοὺς ἑαυτοῦ (στρα-
τιώτας),
προτρέπει (δὲ) τοὺς στρατιώτας τοῦ Σκι-
πίωνος,
ἵνα θελήσωσιν νὰ εἶναι μέτοχοι
τῶν λαφύρων καὶ τῶν ἀμοιβῶν,
ἀποκτηθεῖσης ἤδη τῆς νίκης,
καὶ συνεννοηθέντων ὅλων τῶν λεγεῶνων
εἰς ἓν στρατόπεδον
διανέμεται τὴν (ἐκ τοῦ ἀξιώματος) τι-
μὴν τοῦ
μετὰ τοῦ Σκιπίωνος
καὶ διατάσσει νὰ ἀποσταθῇ τὸ παράγγελμα
ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ δευτέρα στρατηγίς
σκηνῇ.
δι' ἐκεῖνον νὰ στηθῇ.
Ἀύξηθεισῶν τῶν δυνάμεων τοῦ Πομπηίου
καὶ δύο μεγάλων
στρατῶν συνενωθέντων,
ἢ προτέρα γνώμη
πάντων ἐνισχύεται
καὶ ἡ ἐλπίς περὶ τῆς νίκης αὐξάνεται,
τοσοῦτον, ὥστε,
ὅτι δὴποτε παρενέπιπτε τοῦ χρόνου,
τοῦτο νὰ φαίνεται ὅτι ἐπιβραδύνει
τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν Ἰταλίαν,
καὶ (ὥστε) νὰ λέγουν,
ὅτι (τοῦτο) εἶναι ὑπόθεσις μᾶς ἡμέρας,
εἰάν ποτὲ ὁ Πομπήιος
ἔπραττε κάτι βραδύτερον
ἢ μετὰ μεγαλυτέρας περιστάσεως,
ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εὐφραίνεται διὰ τὴν ἡ-
γεμονίαν
καὶ νὰ ἔχη εἰς μοῖραν δούλων
τοὺς διατελέσαντας ὑπάτους καὶ στρατηγοὺς.

Iamque palam inter se
contendebant
de praemiis ac sacerdotiis

in annosque definiebant
consulatum,
alii petebant domos
bonaque eorum, qui erant
in castris Caesaris ;
magnaque controversia
inter eos fuit in consilio,
oporteretne
proximis comitiis
praetoriis
haberi rationem
absentis Lucii Hirri,
quod is missus esset
a Pompeio ad Parthos,
cum necessarii eius
implorarent fidem Pompei,

(ut) praestaret. quod recepisset
(ei) proficiscenti,
ne videretur deceptus
per auctoritatem eius,
reliqui
recusarent ne antecederet
unus omnes
in pari labore ac periculo.

Και ἤδη φανερώς μεταξύ των
ἐφιλονίκουν
περὶ τῶν λαφύρων καὶ τῶν ἱερατικῶν ἀ-
ξιοματιῶν
καὶ ἐπὶ ἔτη προσδιώριζον
τὴν ὑπατείαν,
ἄλλοι (δὲ) ἀπῆτουν τὰς κατοικίας
καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνων, οἱ ὅποιοι ἦσαν
εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Καίσαρος·
καὶ μεγάλη ἀμφιβητήσις
μεταξὺ αὐτῶν ὑπέβηεν εἰς τὸ συμβού-
λιον, εἰάν ἔπρεπε
κατὰ τὰς προσεχεῖς ἐκλογὰς
περὶ στρατηγῶν,
ὡς κρατηθῆ λογαρασμός (τῶν ψήφων)
(καίπερ) ἀπόντος τοῦ Λουκιλίου Ἴρρου,
διότι οὗτος εἶχεν ἀποσταλῆ
ὑπὸ τοῦ Πομπηίου πρὸς τοὺς Πάρθους,
ἐπειδὴ οἱ (μὲν) φίλοι αὐτοῦ
ἐπεκαλοῦντο τὴν ἀξιοπιστίαν τοῦ Πομ-
πηίου,
(ἵνα) ἐκληρώσῃ, ὅτι εἶχεν ὑποσχεθῆ
(εἰς αὐτὸν) ἀπερχόμενον,
διὰ τὸ μὴ φαίνεται ἔξαπατηθεῖς
διὰ τοῦ ἀξιώματος ἐκείνου,
οἱ (δὲ) λοιποὶ
ἀπέκρουον τὴν ὑπερτεροῦσιν
ἕνας ὅλους,
Ἰσου (ὄντος) τοῦ μόχθου καὶ τοῦ κιν-
δύνου.

Γραμματικά—Σημασιολογικά: Pompeius, ἰ β' κλ.=Πομπήιος. paucus, a, um ἐπίθ. β' κλ.=παῦρος, ὀλίγος (συγκρ paucior, ius—ὑπερθ. paucissimus). post πρόθ. +αἰτ.=μετὰ +αἰτ. ἐνταῦθα ἐπίρρ. +ἀφ.=ἐπειτα, ὕστερον. dies, εἰ ἄρσ. ε' κλ.=ἡμέρα. in πρόθ. +αἰτ.=εἰς+αἰτ. ἢ+ἰφαιρ. =ἐν+δοτ. Thessalia, αε θηλ. α' κλ.=Θεσσαλία. pervenit παρακ. ὄριστ. τοῦ pervenio, veni, ventum, ἴρε 4=ἀφικνοῦμαι, φθάνω. contionatusque =et contionatus μετ. παρακ. τοῦ αποθετ. contionor, ātus sum, āri 1 =ὀμιλῶ, δημηγορῶ. apud πρόθ. +αἰτ.=παρὰ τινι, ἐνώπιόν τινος. cunctus, a, um ἐπίθ. β' κλ.=συννηνωμένος, σύμπας. exercitus, us ἄρσ. δ' κλ.=στρατός. agit ἔνεσ. ὄρ. τοῦ ago, egi, actum, ἔρε 3=ἄγω, ὀμολογῶ. gratia αε θηλ. α' κλ.=χάρις, suis κτητικὴ ἀντων. γ' προσ. suus, a, um=ὁ ἑαυτοῦ, ἡ ἑαυτῆς, τὸ ἑαυτοῦ, ὁ ἰδικός του. cohortatur ἔνεσ. ὄριστ. τοῦ αποθετ. cohortor, ātus sum, āri 1=παραινῶ, προτρέπω. miles, ἴτις ἄρσ. γ' κλ.=στρατιώτης. Scipio, ὄνις ἄρσ. γ' κλ.=Σκιπίων. ut τελ. σύνδ.=ἵνα, ὅπως. velint ὑποτ. ἔνεσ. τοῦ ἀνωμάλ. ρήμ. volo, volui, velle=βούλομαι, θέλω. esse ἄπαρ. ἔνεσ. τοῦ βοηθητ. ρήμ. sum, fui, esse=εἶμί. particeps, ἴπις (pars

+carpio) ἄρσ. γ' κλ.=μέτοχος, κοινωνός. praeda, ae θηλ. α' κλ.=λεία, λάφυρα. ac και atque συμπλ. σύνδ.=καί (μετ' ἄρνησιν=ἀλλά) ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἀπεντιᾶται πρὸ συμφώνου. praemium, ii (prae+emo) οὐδ. β' κλ.=ἄθλον, γέρας, ἀμοιβή. parca μετ. παθ. παρακ. τοῦ pario, perēri, partum, ēre 3=γεννώ, κερδίζω, ἀποκτῶ. iam χρόν. ἐπίρρ.=ἤδη. victoria, -ae θηλ. α' κλ.=νίκη. receptisque=et receptis μετ. παθ. παρακ. τοῦ recipio. cēpi, ceptum, ēre 3=ἀναλαμβάνω, συνενώνω. omnis, is, e ἐπίθ. γ' κλ.=πᾶς, πᾶσα, πᾶν legio, ōnis θηλ. γ' κλ.=ὁ, ἡ λεγεών. una castra αἰτιατ. πληθ. unus -a -um ἀριθμητ. ἀπόλυτον=εἷς, μία, ἓν. castra orum οὐδ. β' κλ.=στρατοπέδον (πληθ.) και εἰς τὸν ἐνικὸν castrum=φρούριον. partitur ἐνεστ. παθ. ὄρισ. τοῦ partior, partitus sum, iri 4=μερίζω, διανέμω και διανέμομαι. cum πρόθ.+ἄφαιρ =μετὰ+γεν. classicumque=et classicum, i οὐδ. β' κλ.=πολεμικὸν σάλπισμα, παράγγελμα (κατὰ παράλειψιν τῆς λέξεως signum). iubet ἐνεστ. ὄρ. τοῦ iubeo, iussi, iussum, ēre 2=διατάσσω. cani ἄφαρ παθ. ἐνεστ. τοῦ cano, cecini, cantum και cantatum, ēre 3=ἄδω (πρὸβλ. καντάδα). eum δεικτ. ἄντων. αἰτ. ἐνικ. is-ea-id=οὗτος, αὕτη, τοῦτο. alter, a, -um ἄόρ. ἄντων=ἄλλος, ἕτερος, δεύτερος. praetorius, -a, -um ἐπίθ β' κλ.=ὁ τοῦ πραιτώρος, ὁ στρατηγός· ἐδῶ λαμβάνεται ὡς οὐσιαστ.=τὸ στρατήγιον, ἡ στρατηγικὴ σκηνή. illi δότ. ἐν. τῆς δεικτ. ἄντων. ille, illa, illud=ἐκεῖνος· ἡ -ο. tendi ἄφαρ παθ. ἐνεστ. τοῦ tendo, tetēndi, tensum και tentum, ēre 3=τείνω, τεντώνω, πῆγνυμι, στήνω σκηνήν (praetorium).
auctis μετ. παθ. παρακ. τοῦ augeo, xi, ctum, ēre 2=αὐξάνω (παθ. augeor, auctus sum, augēri). coriae, arum θηλ α' κλ.=στρατ. δυνάμεις ἐνικ coria, ae=ἀφθονία). duobusque=et duobus ἄφαιρ. ἀπόλυτον ἀριθμ. ἐπιθέτου duo—ae—ο κλινομένου μόνον ἐν τῷ πληθυντ. (γεν. duorum—arum—orum, δοτ. duobus—duabus—obus, αἰτ. duo και duos, duas, duo και ἄφ. duobus, duabus, duobus). magnis ἄφαιρ. ἐπιθέτου θτε. βαθμ. magnus a -um =μεγάλος, συγκ. maior, ius και ὑπερθ. maximus -a -um. coniunctis μετ. παθ. παρακ. τοῦ coniungo, nxi, nctum, ēre 3=συνενῶ. pristinus -a -um ἐπίθ. β' =ὁ πρῖν, ὁ πρότερος. omnium γεν. πληθ. τοῦ τριτοκλ. ἐπιθ. omnis -is -e=πᾶς—πᾶσα—πᾶν. confirmatur ἐνεστ. παθ. ὄριστ. τοῦ confirmo, avi, atum, āre 1=ἐνισχύω. opinio, ōnis θηλ. γ' κλ.=γνώμη, προσδοκία. spes, spei θηλ. ε' κλ.=ἐλπίς. victoria, ae θηλ. α' κλ.=νίκη. augetur ἐνεστ. παθητ. ὄριστ. τοῦ augeor (ēris—ētur), auctus sum, augēri 2=αὐξάνομαι. adeo ἐπίρρ =τόσον, τοσοῦτον. ut συμπερ. σύνδ.=ὥστε. quisquis—quaeque—quidquid και qui—cquid ἄόρ. ἄντων.= (πᾶς), ὅστις, ὅστισδήποτε. intercederet παρατ. ὑποτ. τοῦ intercedo, cessi, cessum, ēre 3=ἐν τῷ μέσῳ εἶμι, παρεμπίπτω. tempus, ōris οὐδ. γ' κλ =χρόνος. id οὐδ. τῆς δεικτ. ἄντων. is -ea id=οὗτος, αὕτη, τοῦτο. morari ἄφαρ παθ. ἐνεστ. τοῦ ἀποθ. moror, atus sum, morari 1=διατρίβω, ἐπιβραδύνω, ἀναβάλλω, καλύω reditus, us ἄρσ. δ' κλ. (red+eo)=ἐπάνοδος. videretur παρατ. παθ. ὑποτ. τοῦ video, vidi, visum, ēre 2=βλέπω (παθ. videor, visus sum, videri=φαίνομαι, νομίζομαι). si ὑποθ. σύνδ.=ἐάν. quando ἐπίρρ.=ποτέ, κάποτε. qui και quod ἄόρ. ἐπιθ. ἄντων.=τίς, τί. tardius ἐπίρρ. συγκρ. βαθ. τοῦ θτε. tarde=βραδέως και ὑπερθ. tardissime. aut διαζευκ. σύνδ.=ἢ. consideratus ἐπίρρ. συγκρ. βαθ.=μᾶλλον ἐξεζητημένος, μετὰ μείζονος περισκεψέως (ὡς θτε. τὸ considerate=περισκεμμένος). faceret παρατ.

ὑποτ. τοῦ *fācio, fēci, factum, ẽre 3=ποιῶ* (παθητ. αὐτοῦ εἶναι τὸ *fiō, factus sum, fiēri*). *unus -a -um* ἐπίθ. ἀριθμητ. ἀπόλυτον (γεν. *unius, δοτ. uni, αἰτ. unum -am -um*)=εἷς, μία, ἓν. *esse* ἀπαρ. ἔνεσ. τοῦ βοηθητικοῦ *ẽre sum, fui, esse=εἰμί*. *negotium, ẽi* (νεκ+otium) οὐδ. β' κλ.=ὄχι ἀργία, ἀπασχόλησις, ἔργον. *delectari* ἀπαρ. παθ. ἔνεσ τοῦ *delecto, avi. atum, are 1=εφελκύω, εὐφραίνω*. *imperium, ẽi* οὐδ. β' κλ.=ἀρχή, ἐξουσία. *consularis, is, e* ἐπίθ. γ' κλ.=ὁ διατελέσας ὑπάτος, ὁ ὑπατικός. *praetorius, a, um* ἐπίθ. β' κλ.=ὁ τοῦ στρατηγοῦ, ὁ στρατηγικός καὶ κατὰ παράλειψιν τῆς λέξεως (*vir*)=ὁ πρώην στρατηγός. *servus, i* ἄρσ. β' κλ.=δούλος. *habere* ἀπαρ. ἔνεσ. τοῦ *habeo, ẽi, ẽtum, ẽre 2=ἔχω*. *numerus, i* ἄρσ. β' κλ.=ἀριθμός (ἐνταῦθα τὸ *numero* εἶναι ἀφαιρ.). *dicērent* παρατ. ὑποτ. τοῦ *dico, xi, ctum, ẽre 3=λέγω*.

iamque ἐπίρρ.=καὶ ἤδη. *inter* πρόθ. +αἰτ.=μεταξύ. *se* καὶ *sese* (πρὸς ἔμφρασιν) ἄντων. προσωπ. γ' προσ. κειμένη καὶ αὐτοπαθῶς καὶ ἀλληλοπαθῶς (ὅπως ἐνταῦθα), κλίνεται δὲ οὕτω: γεν. *sui*=ἑαυτοῦ, ἐαυτῆς δοτ. *sibi*=ἑαυτῶ, ἐαυτῇ αἰτ. *se*=ἑαυτόν, ἦν, -ὸ καὶ ἀφαιρ. πάλιν *se* οἱ αὐτοὶ τύποι ὑπάρχουν καὶ εἰς τὸν πληθ. *palam* ἐπίρρ.=φανερῶς, ἐκ τοῦ φανεροῦ. *de* πρόθ. +ἀφαιρ.=περὶ τινος. *praemium, ẽi* οὐδ. β' κλ.=ἀμοιβή, λάφυρον. *ac* καὶ *atque*=καί, καὶ ἐπίσης. *sacerdotium, ẽi* οὐδ. β' κλ.=τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱερέως, ἱερωσύνη. *contendebat* παρατ. ὄρισ. τοῦ *contendo, tendi, (tentum)*. ἔρε 3=ἐρίζω, φιλονικῶ. *annus i* ἄρσ. β' κλ.=ἔτος. *consulatus, us* ἄρσ. δ' κλ.=ὑπατεία. *definiebant* παρατ. ὄρ. τοῦ *definiaō, ẽvi, ẽtum, ẽre 4=προσδιορίζω*. *alius -a -ud* ἄόρ. ἄντων.=ἄλλος (γεν. *alius* καὶ *alterius*, δοτ. *alii*). *domus, us* θηλ. δ' κλ.=δῶμος, οἶκος (σχηματίζει ὅμως τὴν ἀφ. τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὴν γεν. καὶ αἰτ. τοῦ πληθ. κατὰ τὴν β' κλίσιν (ἀφ. ἐν. *domo*, γεν. πληθ. *domorum*, καὶ *domuum* αἰτ. *domos* καὶ *domus*)· ὁ τύπος *domi*=οἶκοι, λαμβάνεται πάντοτε ἐπιρρηματικῶς, οἱ δὲ τύποι *domum*=οἶκαδε καὶ *domo*=οἶκοθεν, ἄλλοτε μὲν ὡς ὀνόματα καὶ ἄλλοτε ὡς ἐπιρρηματα. *bona, ōrum* ὡς οὐσ. οὐδ. β' κλ. πληθ. ἀριθ.=τὰ ἀγαθὰ (*bonus* ἐπίθ.=καλός). *eorum* γεν. πληθ. τῆς δεικτ. ἄντων. *is, ea, id*=οὗτος. *qui* ὄνομ. πληθ. τῆς ἀναφ. ἄντων. *qui, quae, quod*=ὁ ὁποῖος. -α, -ον. *castra, ōrum* οὐδ. πληθ. ἀριθ. β' κλ.=τὸ στρατόπεδον. *erant* παρατ. ὄρ. τοῦ *sum*. *Gaesar, ẽris* ἄρσ. γ' κλ.=ὁ Καῖσαρ. *petebant* παρατ. ὄρ. τοῦ *pẽto, petĩvi* καὶ *petĩi, petĩtum*, ἔρε 3=ζητῶ, ἀπαιτῶ. *magnaque=et magna* θηλ. ἐπίθ. θετ. βαθμοῦ *magnus, -a, um*=μέγας, συγκρ. *maior, -ius* καὶ ὑπερθ. *maximus, -a, -um*. *eos* αἰτιατ. πληθ. τῆς δεικτ. ἄντων. *is. consilium, ẽi* οὐδ. β' κλ.=συμβούλιον. *fuit* παρατ. ὄρ. τοῦ *sum. controverĩa, ae* θηλ. α' κλ.=φιλονικία, ἀμφισβήτησις. *oportet +ne* παρατ. ὑποτ. τοῦ ἀπροσώπου ρήματος *oportet, ẽit, ẽre 2=πρέπει, εἶναι ἀνάγκη, ἐπιτρέπεται*· τὸ δὲ *ne* εἶναι ἐγκλιτικὸν ἐρωτημ. μόριον=ἦ, εἰάν, τιθέμενον εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως. *Lucilli Hirri* γεν. ἐνικ. τοῦ *Lucilius Hirrus*=Λουκίλιος Ἴρρος (ἡ γεν. τοῦ ἐνικοῦ τῶν εἰς *ius* καὶ *ium* ὑπερδισυλλάβων συναίρει τὰ *ii* εἰς *i*). *quod* αἰτιολ. σύν.=διότι. *is* δεικτ. ἄντων.=οὗτος. *a* καὶ *ab* καὶ *abs* πρόθ. +ἀφαιρ.=ὑπό+γεν. *ad* πρόθ. +αἰτ.=πρὸς+αἰτιατ. *Parthi, orum* β' κλίσι.=οἱ Πάρθοι. *missus esset* ὑπερσ. ὑποτ. παθ. φων. τοῦ *mitto, si, ssum, ẽre 3=πέμπω* (παθ. *mittor, missus sum, mitti*). *proximus, a, um* ὑπερ. βαθμ.=ἐγγύτατος, πλησιέστατος, προσεχής· ὡς συγκριτι-

κῶς εἶναι τὸ propior (ἄρσ. καὶ θηλ.), propius (οὐδ.)=ἐγγύτερος, πλησιέστερος ὡς θετ. εἶναι τὸ ἐπίρρ. prope=ἐγγύς. comitium, ἢ οὐδ. β' κλ.=πλατεία τῆς ἀγορᾶς, ὁ τόπος τῆς ἐκκλησίας καὶ εἰς πληθ. comitia, ὄτυμ=συναθροίσεις τοῦ δήμου, συνάθροισις πρὸς ἐκλογάς, ἐκλογαί, ἀρχαιροεῖαι. praetorius, -a, um ἐπίθ. β'=στρατηγικός, ὁ περὶ στρατηγῶν.

absens γεν. absentis μετ. ἔνεστ τοῦ absum, aſſū, abesse=εἶμαι ἀπὼν ἢ μετοχῇ sens τοῦ sum εἶναι ἀχρηστος καὶ εὐχρηστος μόνον ἐν συνθέσει π.χ. prae-sens=παρὼν καὶ ab-sens=ἀπὼν. ratio, ὄνις θηλ. γ' κλ.=ὕπολογισμός, μέριμνα, φροντίς. habēri ἀπαρ. παθ. ἔνεστ. τοῦ habeo, ἤϊ, itum ἔρε 2=ἔχω, κρατῶ (παθ. habēor, habitus sum, habēri). habeo rationem absentis=κρατῶ λογαριασμόν, θεωρῶ ἐγκύρους (τὰς ψήφους) ὑπὲρ ἀπόντος. cum αἰτιολ. σύνδ.=ἐπειδὴ. eius γεν. ἐν. τοῦ is, ea, id. necessarii, orum ὡς οὐσιαστ. β' κλ. πληθ. ἀριθ.=οἱ ἀναγκαῖοι, οἱ φίλοι, οἱ συγγενεῖς fides, εἶ θηλ. ε' κλ.=ἡ πίστις, τὸ ἀξιόπιστον. implorarent παρατ. ὑποτ. τοῦ implōro, avi, atum, āre 1=ἐπικαλοῦμαι, ζητῶ. praestaret παρατ. ὑποτ. τοῦ praesto, stīti, stītum καὶ stātum, āre 1=ἵσταμαι ἐμπρός, ἐπιτελῶ, ἐκπληρῶ. quod οὐδ. ἀναφ. ἀντων =ὄ,τι. proficiscenti dot. ἐν. τῆς μετοχῆς τοῦ ἀποθετικοῦ ρημ. proficiscor, profectus sum, proficisci 3=πορεύομαι, ἀπέροχομαι. recepisset ὑπερσ. ὑποτ. τοῦ recipio, recēpi, receptum, ἔρε 3=ἀναλαμβάνω, ὑπόσχομαι. ne τελ. σύνδ. ἀρνητ.=ἵνα μή. per πρόθ. +αἰτ.=διὰ+γεν. auctoritas, ātis θηλ. γ' κλ. ἰσ.=αὐθεντία, λόγος, ἀξίωμα. deceptus μετ. παθ. παρακ. τοῦ decipio, cēpi, ceptum, ἔρε 3=ἀπατῶ, ἐξαπατῶ. videretur παρατ. παθ. ὑποτ. τοῦ videor, visus sum, videri 2=φαίνομαι. reliquus, a, um, ἐπίθ. β' κλ.=λοιπός. labor. ὄνις ἄρσ. γ' κλ.=μόχθος, κακουχία. par, pāris ἐπίθ. γ' κλ.=μονοκατάληκτον=ἴσος, ὅμοιος. periculum, ἰ οὐδ. β' κλ.=κίνδυνος. antedēret παρατ. ὑποτ. τοῦ antecedo, cessi, cessum, ἔρε 3=προβαίνω, προπορεύομαι, ὑπερτερῶ. recusarent παρατ. ὑποτ. τοῦ recuso, avi, atum, āre 1=ἀποκρούω, δὲν θέλω νά.

Συντακτικά. paucis diebus ἀφαιρ. μέτρον. suis-gratias ἀντικ. suis-milites κατ' ἐπιμερισμὸν παράθεσις εἰς τὸ cunctum. ut... velint τελ. πρότ. participes κατηγ. praedae-praemiorum γεν. ἀντικειμ. parta victoria ἀφαιρ. ἀπόλυτος αἰτιολ. ἰσοδυναμοῦσα μὲ γενικὴν ἀπόλυτον (=κτηθείσης τῆς νίκης). Ἐπειδὴ ἡ Λατινικὴ γλῶσσα στερεῖται μετοχῆς ἔνεργ. παρακ. ἢ ἀορίστ., τρέπει τὴν ἔνεργητικὴν σύνταξιν εἰς παθητικὴν διὰ τῆς μετ. τοῦ παθητ. παρακ. τιθεμένης κατ' ἀφαιρετ. receptisque legionibus ἐπίσης ἀφαιρ. ἀπόλυτος αἰτιολ. cani-tendi τελ. ἀπαρ. ἔξαρθῶ. ἐκ τοῦ iubet. classicum ὑποκ. τοῦ cani. praetorium ὑποκ. τοῦ tendi. illi dot. χαριστικῇ. Ἡ συντ. σειρά: iubet cani classicum apud eum et tendi alterum praetorium illi.

Auctis copiis-coniunctis exercitibus ἀφαιρ. ἀπόλυτοι τροπικαί (διὰ τῆς ἀυξήσεως καὶ τῆς συνενώσεως). Τὸ σχῆμα ἐνταῦθα τῶν μετοχῶν εἶναι **πρωθύστερον**, δηλ. πρῶτον ἔπρεπε νά τεθῆ τὸ coniunctis καὶ ἔπειτα τὸ auctis. omnium συναπτέον τῷ opinio. victoriae γεν. ἀντικειμ. ut... videretur et... dicerent συμπερασμ. προτ. temporis γεν. διαιορ. τοῦ quicquid. si... faceret ὑποθ. πρότ. quid ἀντικ. ὡς β' ὄρος συγκρίσις τοῦ consideratius νοεῖται τὸ quam necesse esset. negotium κατηγ. illum ὑποκ. τοῦ delectari. imperio ἀντικ. habere τελ. ἀπαρ. ἐκ τοῦ delectari ἔξαρθ. Ἡ συντ. σειρά: adeo ut, quicquid temporis intercederet, id videretur morari

reditum in Italiam, et (ut) dicerent, si Pompeius quando faceret quid tardius aut consideratius, (quam necesse esset), (id) esse negotium unius diei, sed illum delectari imperio et habere numero servorum consulares praetoriosque.

inter se και κατωτέρω inter eos δηλοῦται ἀλληλοπάθεια. oporteret-ne πλῆγαι ἐρώτ. quod... missus esset αἰτιολ. πρότ. a Pompeio ποιητ. αἰτιον. haberi ὑποκ. τοῦ oporteret. rationem ὑποκ. τοῦ haberi. absentis ἐνδοτ. μετ. cum .. implorarent αἰτιολ. πρότ. (ut) praestaret τελ. πρότ. ἐξαρωτημένη ἐκ τοῦ implorarent fidem. quod... recepisset ἀναφ. πρότ. ne... videretur τέλ. πρότ. ne .. antecederet τελ. πρότ. Ἡ σύνταξ: controversia fuit, ne oportēret rationem haberi proximis comitiis praetoriis Lucili Hirri absentis, quod is a Pompeio ad Parthos missus esset, cum necessarii eius implorarent fidem Pompei, (ut) praestaret, quod recepisset (ei) proficiscenti, ne videretur deceptus per auctoritatem eius, (cum) reliqui recusarent ne antecederet unus omnes in pari labore ac periculo. unus—omnes ἀντίθεσις.

Πραγματικά. Φάρσαλα ἢ Φάρσαλος πόλις τοῦ νομοῦ Λαρίσης, ἡ ὁποία ὑπῆρξε τὸ θέατρον πολεμικῶν συγκρούσεων τόσον κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ὅσον και κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους Βορείως τῶν Φαρσάλων διεξήχθη ἡ μεγάλη μάχη μεταξὺ Καίσαρος και Πομπηίου τῷ 48 π.Χ. **G a i u s I u l i u s G a e s a r** (100—44 π.Χ.). Διαπρεπὴς τῆς Ρώμης πολιτικὸς και στρατιωτικὸς ἀνὴρ, νομοθέτης και μαθηματικὸς, ποιητῆς και γραμματικὸς και ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων ρητόρων και ἱστορικῶν συγγραφέων αὐτῆς. Διετέλεσε ταμίας (67), ἀγορανόμος (65), μέγας ποντίφηξ (63), στρατηγὸς (62), ἀντιστράτηγος (61), ὑπάτος (51) και ἀπέβη ὁ κυριώτατος παράγων ἐκρωμαϊσμοῦ τῆς Δύσεως διὰ τῆς διαδόσεως τῆς λατινικῆς γλώσσης και τοῦ Ἑλληνορωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Τὰ κύρια και σφoζόμενα μείζονα ἔργα αὐτοῦ εἶναι 1) οἱ *commentarii de bello Gallico*—ἀπομνημονεύματα περὶ τοῦ Γαλατικοῦ πολέμου και 2) οἱ *commentarii de bello civili*—ἀπομνημονεύματα περὶ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.

Ὁ Καίσαρ προκειμένου νὰ καταβάλῃ τοὺς ἀνταγωνιστὰς του συνηνώθη διὰ συμφωνίας μετὰ τοῦ Πομπηίου και Κράσσου, ἧτις εἶναι γνωστὴ ὡς πρώτη τριανδρία (*triumviratus*), ἀμοιβαίως ὑποστηριζομένων, ἧτοι τοῦ μὲν Καίσαρος ἐπικυρώσαντος τὰ ἐν Μ. Ἀσίᾳ πεπραγμένα τοῦ Πομπηίου, τοῦ δὲ Πομπηίου ὑποβοηθήσαντος τὴν ἐκλογὴν τοῦ Καίσαρος ὡς ὑπάτου, ἀφοτέρων δὲ ὑποχρεωθέντων νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν ἀνάθεσιν τοῦ κατὰ τῶν Πάρθων πολέμου εἰς τὸν Κράσσον φιλοδοξοῦντα ἀπόκτησιν πολεμικῆς δόξης.

Και ὅταν ὁ Κράσσος ἠττήθη ὑπὸ τῶν Πάρθων σφαγεῖς, ἡ δὲ Ἰουλία, ἀδελφὴ τοῦ Καίσαρος και σύζυγος τοῦ Πομπηίου ἀπέθανεν, οἱ δεσμοὶ Κ. και Π. διερράγησαν και ἡ ὑπαβόσκουσα ἀντιζηλία ἐξέσπασεν εἰς φανεράν ρῆξιν.

Ἀφορμὴν εἰς τὴν ἔκρηξιν τοῦ δευτέρου καλουμένου ἐμφυλίου πολέμου ἔδωκεν ἡ ἀναρχία, ἧτις ἐπηκολούθησε τὴν σύγκρουσιν τῶν δύο δημαγωγῶν συναρχόντων Κλωδίου και Μίλωνος, πρὸς καταστολὴν τῆς ὁποίας ἡ σύγκλητος διώρισε ὑπάτον ἄνευ συναρχοντος τὸν ἐν Ρώμῃ διαμένοντα Πομπήιον. Πλὴν ταύτης ὑπεβοήθησαν τὴν ἔκρηξιν και τὰ ἐξῆς γεγονότα: 1) ἡ δύναμις τοῦ Καίσαρος κατέστη ὑποπτος εἰς τὸν Πομπήιον, τὸ δὲ ἀξίωμα τοῦ

Πομπηίου εἰς τὸν Καίσαρα βαρῦ 2) ἢ ἐκ τῶν λαμπρῶν νικῶν τοῦ Πομπηίου αἴγλη καὶ τὰ ἐν Γαλιτία τρόπαια τοῦ Καίσαρος ἐπέτειναν τὴν ἀμοιβαίαν καχυποψίαν. 3) αἱ ἀρχαιρεσίαι τῶν ἀρχόντων ἀπέβησαν ὑπὲρ τῶν Πομπηϊανῶν καὶ 4) ἢ μὲν ἐπὶ μῆνα ὀλόκληρον διατριβὴ τοῦ Καίσαρος ἐν τῇ ἄνω Ἰταλία καὶ ἢ ἐκεῖ συγκέντρωσις λεγεῶνων προεκάλει ἐρεθισμὸν, διὰ δὲ τοῦ κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 48 συγκλητικῆς δόγματος ἀνετίθετο ἡ φύλαξις τῆς πολιτείας εἰς τοὺς ὑπάτους, στρατηγούς καὶ δημάρχους, τοῦ Πομπηίου ἀναλαβόντος τὴν ἀρχηγίαν τῶν ἐν Ἰταλία στρατευμάτων, τοῦ δὲ Καίσαρος διατασσομένου νὰ διαλύσῃ τὸν στρατὸν του, ἄλλως θὰ ἐκηρύσσεται ἐχθρὸς τῆς Πατρίδος.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁ Καῖσαρ ταχύτατα ἐβάδισε κατὰ τῆς Ρώμης μὲ 6 χιλ. ἄνδρας καί, ὅτε ἔφθασε πρὸ τῶν ρεῖθρων τοῦ Ρουβίκωνος ποταμοῦ, μετὰ θυμοῦ ἀνεφώνησε τὴν περιφρημον καταστᾶσαν φράσιν «alea jacta est=ἐροίφηθι ὁ κύβος»

Ἦδη ὥρμησεν ἀκάθεκτος καιαλαμβάνων ἀλληλοδιαδόχως πάσας τὰς πόλεις φθάσας ἐντὸς 60 ἡμερῶν μέχρι Βρινδησίου, ἐνῶ ἡ σύγκλητος καὶ οἱ Πομπηϊανοὶ πανικόβλητοι ἐγκατεστάθησαν εἰς Θεσσαλονίκην.

Ὁ Καῖσαρ ἐγένετο κύριος τῆς Ἰταλίας, Ἰσπανίας, Μασσαλίας καὶ ἀνηγορεύθη δικτάτωρ καὶ ἔπειτα ὕπατος.

Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 48 ὁ Καῖσαρ διεπεραιώθη εἰς Ἡπειρον μὲ 25 χιλ. ἄνδρας, ὅπου βραδύτερον κατέφθασε καὶ ὁ φίλος του Μάρκος Ἀντωνίος μὲ 4 λεγεῶνας.

Εἰς τὰς γενομένας παρὰ τὸ Δυρράχιον ἀψιμαχίας ἠττήθησαν τὰ στρατεύματα τοῦ Καίσαρος (Ἰανουάριος 48), ὅστις κατόπιν ἔφθασεν εἰς Αἰγίνιον Θεσσαλίας (Ἰούλιος 48) καὶ τὴν 9 Αὐγούστου τοῦ 48 συνήφθη ἡ περὶ τὴν Φάρσαλον μάχη, ἣν θὰ πραγματευθῶμεν, καθ' ἣν ἐνίκησεν. Ἀπέθανε δὲ τῷ 40 π.Χ. δολοφονηθεὶς ὑπὸ συνωμοτῶν, ἐν εἰς συγκατελέγετο καὶ ὁ θετὸς του υἱὸς Βροῦτος, τὸν ὁποῖον ἰδὼν ὁ Καῖσαρ κατὰ τὰς ἐπιθανατίους στιγμὰς πλήρης παραπόνου εἶπε τὸ πολυθρόλυτον «**Καὶ σὺ τέκνον Βροῦτε;**» καὶ καλύψας τὸ πρόσωπόν του μὲ τὴν τήβεννον κατέπεσε νεκρὸς

Γναῖος Πομπήιος ὁ ἐπικληθεὶς Μέγας. Μολονότι κατήγετο ἐξ οἰκογενείας πληβείων ἀνῆλθε τὰ ὑπάτα ἀξιώματα τῆς πολιτείας, διακριθεὶς ὡς πολιτικὸς καὶ ἰδίως ὡς στρατηγός, κατανίκησας τοὺς Μαριανούς, προβάς εἰς πολλὰς μεταρρυθμίσεις ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, ἀπαλλάξας τὴν Μεσόγειον ἀπὸ τοῦ πειραταῖς, νίκησας πολλὰκις τὸν Μιθριδάτην καὶ τοὺς Ἴβηρας, ὑποτάξας τὴν Παλαιστίνην καὶ μεταβαλὼν εἰς Ρωμαϊκὰς ἐπαρχίας τὸν Πόντον καὶ τὴν Κιλικίαν. Ἦτο μέλος τῆς τριανδρίας. Ἐκ τῶν νικῶν του αἴγλη, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, καὶ τὰ λοιπὰ γεγονότα προεκάλεσαν συγκρούσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν Καῖσαρα.

«*paucis post diebus* ἀφ' οὔτου δηλ. ἐστρατοπέδευσε παρὰ τὸν ποταμὸν Ἐνιέα (νῦν Τσιναρλί) πλησίον τῆς Φαρσάλου, ἵνα προσπορίζηται εὐκολώτερον τὰ ἐκεῖ παραγόμενα ἄφθονα ἐπιτήδεια. *victoria* ὁ Πομπήιος ἐνίκησε τὸν Καῖσαρα εἰς διαφόρους ἀψιμαχίας παρὰ τὸ Δυρράχιον κατὰ Ἀπρίλιον καὶ Ἰούλιον τοῦ 48 π.Χ. καὶ διὰ τὰς νίκας ταύτας ὑπερηφανεύεται *Scipio* τὸ πλῆρες ὄνομα ἦτο *Quintus Caecilius Metellus Pius Scipio* πατὴρ τῆς Κορνηλίας τῆς συζευχθείσης (τῷ 54 π.Χ.) τὸν Πομπήιον, ὑπὲρ οὗ ἐσχημάτισε στρατὸν δύο λεγεῶνων ἐν Συρίᾳ, σπεύσας εἰς τὴν Θεσσαλίαν ὀλίγον πρὸ τῆς παρὰ τὴν Φάρσαλον μάχης. *praedae ac praemiorum*.

Κατὰ τοὺς Γαλατικούς πολέμους ὁ ἐτήσιος μισθὸς διὰ πάντα στρατιώτην ἀνήρχετο περίπου εἰς 128 προπολεμικὰς δραχμὰς, βραδύτερον ὁμοῦς ὁ Καῖσαρ ἀνεβίβασεν αὐτὸν περίπου εἰς 240 δραχμὰς καταβαλλομένας κατὰ τοῖς μηνῶν. Ὁ μισθὸς προσηξάνετο διὰ τῆς διανομῆς τῶν λαφύρων ἢ διὰ χρημάτων ἐκ λειῶν προερχομένων. Ἐπὶ τούτοις ὑπῆρχε καὶ ἡθικὴ ἀμοιβή, ἥτοι ἔπαινος γινόμενος ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ ἐνώπιον τοῦ στρατοῦ.

castra: 1) τόπος ἐνθα ὄφειλε μετὰ πορείαν νὰ στρατοπεδεύῃ ὁ στρατὸς καὶ δὴ ὁσάκις καταλαμβάνετο ὑπὸ τῆς νυκτὸς (castra facere ἢ ponere) πρὸς τοῦτο ἔπρεπε νὰ ἐκλεγῆ ὁ τόπος καὶ μάλιστα ἐπὶ ὑψώματος διὰ λόγους στρατηγικούς, διὰ τὴν εὐκολωτέραν ἀποχέτευσιν τῶν ὑδάτων, διὰ τὴν μεγαλυτέραν φθορὰν τῶν ἐφορμώντων στρατιωτῶν καὶ ὅπου θὰ ὑπῆρχε ὕδωρ, ξυλεία, τροφή διὰ τὰ ζῶα κλπ.

Τὸ στρατόπεδον ἐπροστατεύετο δι' ὀχυρωματικῶν ἔργων, ἥτοι προχώματος (vallum), τάφρου (fossa), σωροῦ χώματος καὶ ἄλλων ὑλῶν (agger), ἐπάλλεως (lorica) καὶ φρουριῶν (castella) καὶ ἔφερε 4 πύλας (porta) ἀνὰ μίαν ἐφ' ἐκάστης πλευρᾶς τοῦ τετραγωνικοῦ σχήματός του. Οἱ ὀχυροὶ τόποι οἱ φυλασσόμενοι ὑπὸ στρατιωτικῶν ἀποσπασμάτων ἔκαλοῦντο (praesidia). 2) χειμερινὸν στρατόπεδον (hiberna) ἔγγυς τῶν πόλεων πρὸς μακροχρόνιον στρατοπέδευσιν ἀπαιτοῦν σοβαρὰ ὀχυρωματικὰ ἔργα καὶ 3) πορεία μιᾶς ἡμέρας.

Legionibus ὁ ἀριθμὸς τῆς δυνάμεως ἐκάστου λεγεῶνος ἀνήρχετο εἰς 4000 ἕως 6000 ἄνδρας, ὑποδιαιρούμενος εἰς 10 cohortes (τάγματα), ἐκάστη δὲ κοόρτις ἀριθμοῦσα 400 ἄνδρες περιελάμβανε 3 σπεῖρας καὶ ἐκάστη σπεῖρα 2 λόχους. Πᾶς λεγεὼν περιελάμβανε 300 ἰππεῖς διαιρούμενος εἰς ἴλας. Οἱ ἄνδρες τοῦ λεγεῶνος ἔλέγοντο legionarii.

honorem partitur παρόντος καὶ δευτέρου στρατηγοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ πᾶσα διαταγή ἐδίδοτο δις δ' αὐτοῦ σαλπίσματος τιμῆς ἔνεκεν. classium (signum) τὸ διδόμενον σάλπισμα διὰ μουσικῶν ὀργάνων (κέρατος, βυκάνης καὶ ἰδίᾳ τῆς σάλπιγγος), ὅπως συγκεντρωθῆ ὁ στρατὸς ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ στρατηγοῦ πρὸς ἀνακοίνωσιν διαταγῆς ἐπιθέσεως ἢ ὀπισθοχωρήσεως ἢ ἀγορεύσεως κλπ. praetorium εἶναι ἡ σκηνὴ τοῦ στρατηγοῦ· εὐρίσκετο εἰς τὸ κέντρον τοῦ στρατοπέδου παρὰ τὸ βῆμα, ὁπότε ἐν ἀνάγκῃ ἠγόρευε πρὸς τοὺς στρατιώτας.

Ἐὰν εἰς τὸ στρατόπεδον συνυπῆρχον δύο ἰσότημοι στρατηγοί, ἐστήνετο καὶ δευτέρα στρατηγικὴ σκηνὴ (alterum praetorium). auctis - coniunctis δηλ. τοῦ Πομπηίου καὶ τοῦ Σκιπίωνος. Καὶ ὁ μὲν Πομπήιος διέθετεν 9 λεγεῶνας, ὁ δὲ πενθερός του Σκιπίων 2. tardius-consideratius ὁ Πομπήιος ἀναβάλλον διαρκῶς τὴν πρὸς τὸν Καῖσαρα μάχην ἐφρόνει, ὅτι οὕτω θὰ κατέτριβε τὸν στρατὸν ἐκείνου λόγῳ τῶν στερήσεων καὶ τῆς πείνης, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἔστενοχώρει τοὺς στρατιώτας του. intercederet temporis ὁ ἐκάστοτε παρεμβαλλόμενος χρόνος. illum delectari ὁ Πομπήιος διὰ τὴν ὑπεροψίαν του ἀπεκαλεῖτο «*Ἀγαμέμνων καὶ βασιλεὺς βασιλέων*».

sacerdotium τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱερέως, ἐποπτεύοντος τῶν τύπων τῆς λατρείας, τῶν ἱερῶν καὶ ἐρημνεύοντος πᾶν ὅ,τι ὑπὸ τῶν οἰωνοσκοπῶν παρετρεῖτο. Ἦτο ἰσόβιος καὶ ἀνεύθυνος.

Τοιοῦτος ἱερεὺς, καὶ δὴ maximus pontifex (μέγιστος ἱεροφάντης), ἦτο ὁ Καῖσαρ ἀπὸ τοῦ 63 π.Χ.

Οἱ φίλοι τοῦ Πομπηίου, βέβαιοι ὄντες περὶ τῆς νίκης, ἤριζον προκαταβολικῶς διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν τοιούτων ἀξιομάτων τῶν στρατιωτῶν.

consilium τὸ πολεμικὸν συμβούλιον συνεκροτεῖτο κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐν ὑπαίθρῳ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀρχηγοῦ, εἰς ὃ ἐλάμβανον μέρος οἱ legati, tribunī militum, centuriones κ.λπ. μὲ σκοπὸν ἀναπτύξεως στρατηγικοῦ τινος σχεδίου ἢ ἐμπνευχάσεως ἢ ἐπιπλήξεως τῶν στρατιωτῶν.

Lucilius Hirrus ὁ Γάιος Λουκίλιος Ἴρρος ἐστάλη ὑπὸ τοῦ Πομπηίου πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Πάρθων Ὁρώδην, ἵνα ζητήσῃ βοήθειαν. ἀλλὰ μὴ δεχθεὶς τοὺς ὄρους τοῦ βασιλέως, ἀπαιτοῦντος τὴν παραχώρησιν τῆς Συρίας, ἐφυλακίσθη ὑπ' αὐτοῦ.

comitium : 1) ὁ τόπος τῆς ἐκκλησίας, πλατεῖα τῆς ἀγορᾶς καὶ 2) ἡ συνάθροισις τῶν πολιτῶν πρὸς ἐκλογάς, ἐκλογαί. Κατὰ ταύτας ἐλάμβανε μέρος σύμπας ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεως (in campo Martio). Πᾶς ὑποψήφιος ἔπρεπε πρὸ 17 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῶν ἐκλογῶν νὰ υποβάλλῃ ὑποψηφιότητα. Ἡ ἔγκυρος ἐκλογικὴ δήλωσις καθίστατο ἀδύνατος, ἐὰν ὁ ὑποψήφιος ἀπεδήμει χάριν δημοσίας τινὸς ὑπηρεσίας. Φαίνεται ὅμως, ὅτι ὁ Πομπήιος ὑπεσχέθη εἰς τὸν Ἴρρον, ὅτι θὰ ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψιν ἡ ἐκλογὴ του κατὰ τὰς περὶ στρατηγῶν ἀρχαιρεσίας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐπικαλοῦνται οἱ φίλοι τοῦ Ἴρρου.

Parthi ἢ Παρθία ἔκειτο παρὰ τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ἰράν, οἱ δὲ κάτοικοι, βάρβαροι Σκῦθαι, ἐφημίζοντο ἰδιαιτέρως διὰ τὸ ἀφ' ἵππου μάχεσθαι διὰ τόξων. Ἐντεῦθεν προήλθε τὸ παροιμιώδες **Πάρθιον βέλος**, διότι πρὸς στιγμὴν ὑπεχώρουν καὶ εἶτα πάλιν ἐπετίθεντο, κτυπῶντες διὰ τῶν βελῶν τοὺς διώκοντας. Ἦσαν διάδοχοι τῶν Περσῶν.

Νόημα : Ὁ Πομπήιος, ὅταν ἔφθισεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ὠμίλησεν ἐνώπιον ὀλοκλήρου τοῦ στρατοῦ του, εὐχαριστήσας αὐτόν, διότι ἐπέδειξεν ἀπαράμιλλον ἀνδρείαν κατὰ τὰς παρὰ τὸ Δυρράχιον μάχας, καὶ ὑποσχθεὶς εἰς τοὺς στρατιώτας τοῦ πενθεροῦ του, Σκιπίωνος νὰ παραχωρήσῃ μέρος τῶν λαφύρων καὶ ἀμοιβῶν.

Ἐπίσης, ἀφοῦ συνήνωσε πλέον τοὺς δύο στρατοὺς εἰς ἓν στρατόπεδον, ἔδωσε τὴν ἐντολὴν 1) νὰ ἡχῆ δις ἢ σάλπιγξ τὸ αὐτὸ σάλπισμα ὡς σημεῖον παρουσίας καὶ ἐτέρου στρατηγοῦ καὶ 2) νὰ στηθῇ δευτέρα σκηνὴ στρατηγοῦ δι' ἐκεῖνον.

Μετὰ τὴν συνένωσιν τῶν δύο στρατῶν καὶ τὴν αὔξησιν τῶν στρατιωτικῶν δυναμῶν τοῦ Πομπηίου ἡ ἐλπίς περὶ τῆς νίκης ἠϋξήθη τόσον πολὺ, ὥστε νὰ θεωρῆται ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν πᾶσα ἀναβολὴ τῆς μάχης ὡς ἐπιβραδύνσις ἐπιστροφῆς εἰς τὴν Ἰταλίαν, πᾶσα δὲ τυχὸν περιοσκεμμένη ἐνέργεια τοῦ Πομπηίου ὡς δεῖγμα φιλαρχίας καὶ ἐπιθυμίας νὰ ἔχῃ πάντοτε ὑπὸ τὰς διαταγὰς του ἄνδρας διατελέσαντας ὑπάτους καὶ στρατηγοὺς.

Τὸ περιβάλλον τοῦ Πομπηίου ἦτο τόσον βέβαιον περὶ τῆς νίκης, ὥστε ἤρχισε νὰ φιλονικῆ ἐκ τῶν προτέρων περὶ διανομῆς λαφύρων καὶ ἱερατικῶν ἀξιομάτων, νὰ καθορίσῃ τὴν ὑπατείαν εἰς ἔτη καὶ νὰ ἐγείρῃ ἀξιώσεις διὰ τὰς οἰκίας καὶ τὰς περιουσίας τῶν ἀντιπάλων των, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκοντο εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Καίσαρος. Ἰδιαιτέρως δὲ ἐφιλονίκησαν, ἂν ἔπρεπε κατὰ τὰς προσεχεῖς ἐκλογάς περὶ στρατηγῶν νὰ θεωρηθῆ ἔγκυρος ἡ ἐκλογὴ τοῦ Λουκίλιου Ἴρρου, διότι ἦτο ἁπλῶν, ἐπειδὴ ἐστάλη ὑπὸ τοῦ Πομπηίου εἰς τὴν χώραν τῶν Πάρθων. Ἐκ τούτων οἱ μὲν ὑπεστήριζον, ὅτι ὁ Πομπήιος

ἔπρεπε νὰ τηρήσῃ τὸν λόγον τοῦ καὶ ἐπομένως νὰ θεωρήσῃ ἔγκυρον τὴν ἐκλογὴν, οἱ δὲ διατείνοντο, ὅτι τοῦτο δὲν ἔχει ἀξίαν, ἐφ' ὅσον οἱ κίνδυνοι καὶ οἱ μόχθοι εἶναι ἴσοι εἰς ὅλους καὶ ἐπομένως οὐδεὶς λόγος προτιμήσεως συντρέχει.

Περίληψις : 1) Εὐχαριστίαι τοῦ Πομπηίου πρὸς τὸν στρατὸν διὰ τὴν νίκην, ὑπόσχεσις περὶ διανομῆς λαφύρων, συνένωσις τῶν δύο στρατῶν καὶ ἀπόδοσις τιμῶν εἰς τὸν Σκιπίωνα. 2) Ἡ πεποίθησις τῶν Πομπηϊανῶν ἐπὶ τὴν νίκην καὶ ἡ δυσφορία διὰ τὴν ἀναβολὴν τῆς μάχης καὶ 3) Ἔρις διὰ τὰ ἀξιώματα καὶ τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ Λουκιλίου Ἴρρου.

LXXXIII (83) § 1+5

Iam de sacerdotio Caesaris

Domitius, Scipio
Spintherque Lentulus
descendērunt palam
ad gravissimas contumelias
verborum

cotidianis contentionibus,
cum Lentulus ostentaret
aetatis honorem,
Domitius iactaret
urbanam gratiam
dignitatemque
Scipio confidērent
affinitate Pompei.

Postulavit etiam
Acutius Rufus
Lucium Afranium prodicionis
exercitus apud Pompeium,
quod (facinus) diceret
gestum (esse) in Hispania.
Et Lucius Domidius dixit
in consilio placēre sibi,

confecto bello
dari ternas tabellas
ad iudicandum iis,
qui essent ordinis senatorii
belloque interfuissent
una cum ipsis
sententiasque ferrent
de singulis (eorum),
qui Romae remansissent
(eorumque), qui fuissent
intra praesidia Pompei

Ἦδη περὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος
τοῦ Καίσαρος
ὁ Δομίτιος, ὁ Σκιπίων
καὶ ὁ Σπινθηρ Λέντουλος
κατῆλθον φανερώς
εἰς βαρυτάτας ἀπρελείας λόγον

ἔνεκα τῶν καθημερινῶν ἐριδῶν,
ἐπειδὴ ὁ Λέντουλος προσέβαλλε
τὴν ἐκ τῆς ἡλικίας (του) τιμὴν,
ὁ Δομίτιος ἐκαυχᾶτο
διὰ τὴν ἐν τῇ πόλει δημοτικότητά (του)
καὶ διὰ τὸ ἀξίωμα,
(καὶ) ὁ Σκιπίων εἶχε πεποίθησιν
εἰς τὴν ἐξ ἐπιγαμίας συγγένειαν τοῦ Πομ-
πηίου.

Κατηγορήσῃ προσέτι
ὁ Ἀκούτιος Ρούφος
τὸ Λεύκιον Ἀφράνιον διὰ προδοσίαν
τοῦ στρατοῦ ἐνώπιον τοῦ Πομπηίου,
ἧς (προδοσίας) ἔλεγεν,
ὅτι διεπράχθη εἰς τὴν Ἰσπανίαν.
Καὶ ὁ Λεύκιος Δομίτιος εἶπεν
εἰς τὸ συμβούλιον, ὅτι φαίνεται καλὸν εἰς
αὐτόν,

περατωθέντος τοῦ πολέμου,
νὰ δοθοῦν ἀνὰ τρία δελτία ψηφοφορίας
πρὸς λήψιν ἀποφάσεως εἰς ἐκείνους,
οἱ ὅποιοι ἦσαν ἐκ τῆς συγκλητικῆς τάξεως
καὶ εἰς τὸν πόλεμον εἶχον λάβει μέρος
ὁμοῦ μετ' αὐτῶν
καὶ γνώμην νὰ ἐκφέρουν
περὶ ἐνὸς ἐκάστου (ἐκείνων),
οἱ ὅποιοι εἰς τὴν Ρώμην εἶχον παραμείνει
(καὶ ἐκείνων), οἱ ὅποιοι εἶχον διατρίψει
ἐντὸς τῶν ὀχυρῶν μερῶν τοῦ Πομπηίου

neque operam praestitissent
 in re militari :
 (dixit) unam tabellam fore
 (eorum), qui censērent
 liberandos omni periculo,
 alteram (eorum), qui
 damnarent capītis,
 (et) tertiam (eorum), qui
 multarent pecunia.
 Postremo omnes agebant
 aut de suis honoribus
 aut de praemiis pecuniae
 aut de persequendis inimicitiiis
 nec cogitabant,
 quibus rationibus
 possent superare,
 sed quem ad modum
 debērent uti victoria.

καὶ δὲν εἶχον δώσει ἐνεργὸν βοήθειαν
 κατὰ τὰς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις :
 (εἶπεν) ὅτι τὸ ἐν δελτίον θὰ εἶναι
 (ἐκείνων), οἱ ὁποῖοι κρίνουν
 ἀπαλλακτέους πάσης ποινῆς,
 τὸ δευτέρου (ἐκείνων), οἱ ὁποῖοι
 καταδικάζουν εἰς θάνατον
 (καὶ) τὸ τρίτον (ἐκείνων), οἱ ὁποῖοι
 ἐπιβάλλουν χρηματικὸν πρόστιμον.
 Τέλος (δὲ) πάντες συνεζήτουν
 ἢ περὶ τῶν ἰδίων ἀξιομάτων
 ἢ περὶ χρηματικῶν ἀμοιβῶν
 ἢ περὶ ἐκδικήσεως τῶν ἐχθρῶν (των)
 καὶ δὲν ἐσκέπτοντο,
 μὲ ποῖα μέσα
 ἦδύνατο νὰ νικήσουν,
 ἀλλὰ, κατὰ ποῖον τρόπον
 ὄφειλον νὰ ἐκμεταλλευθῶν τὴν νίκην.

Γραμματικὰ - Σημασιολογικὰ : *Iam* χρον. ἐπίρρ = ἤδη. *de* πρόθ.

+ ἀφαιρ. = περὶ + γενικ. *Sacerdotium*, *ii* οὐδ β' κλ. = ἱερωσύνη, ἀρχιερα-
 τικὸν ἀξίωμα. *Domitius*, *ii*, ἀρσ β' κλ. = Ὁμοίτιος *Spinther*, *ēris* ἀρσ. γ'
 κλ. = Ἰρέλιον, περιβραχιόνιον, ὁ Σπινθήρ (ὡς ὄνομα). *Lentulus*, *i* ἀρσ. β' κλ.
 = ὁ Λέντουλος *cotidianus*, *a* um ἐπίθ β' κλ = καθημερινὸς (ἐκ τοῦ ἐπιρρ.
cotidie). *contentio*, *ōnis* θηλ. γ' κλ = ἀγών, ἔρις, προστριβή. *ad* πρόθ +
 αιτιατ. = πρὸς, εἰς + αιτιατ. *gravissimas* ὑπερθ. βαθμ. τοῦ ἐπιθ. γ' κλίσ.
gravis, *is*, ε = βαρὺς, σφοδρὸς (συγκρ. *gravior*, *ius* καὶ ὑπερθ. *gravissi-*
mus, *a*, um). *verbum*, *i* οὐδ. β' κλ. = λόγος. *contumelia*, *ae* θηλ. α' κλ.
 = ἀπρόεπια, ὕβρις, ὄνειδισμός.

Palam ἐπίρρ = φανερῶς, ἀναφανδόν. *descenderunt* παρακ. ὄριστ τοῦ
descendo, *ndi*, *nsum*, ἔρε 3 = κατάβαινω, κατέρχομαι. *cum* αιτιατ. σύνδ.
 = ἐπειδὴ *aetas*, *atis* θηλ. γ' κλίσ. = χρόνος βίου, ἡλικία. *honor* καὶ *honos*,
ōnis ἀρσ γ' κλ = τιμὴ. *ostentaret* παρατ. ὑποτ. τοῦ *ostento*, *avi*, *atum*,
āre 1 = ἐπιδεικνύω, προβάλλω. *urbanus*, *a*, um ἐπίθ. β' κλ. = ὁ τοῦ ἄστεως,
 ὁ ἀστικός. *gratia*, *ae* θηλ. α' κλ. = χάρις, δημοτικότητα. *dignitas*, *atis* θηλ.
 γ' κλ. = ἀξίωμα, θέσις, προσωπικὴ ὑπόληψις. *iactaret* παρατ. ὑποτ. τοῦ
iacto, *avi*, *atum*, *āre* 1 = ῥιπτάζω, κανχῶμαι. *affinitas*, *atis* θηλ.
 γ' κλ. = ἀγγιστεία, συγγένεια. *confideret* παρατ. ὑποτ. τοῦ *confido*,
confisus sum, *confidēre* 3 = πέποιθα, ἔχω πεποιθήσιν (τὸ ρῆμα εἶναι ἡμι-
 αποθετικόν). *postulavit* παρακ. ὄριστ. τοῦ *postulo*, *avi*, *atum*, *āre* 1 =
 κατηγορῶ τινα διὰ τι. *etiam* σύνδ = καί, προσέτι. *L(ucius)*, *ii* β' κλ. =
 ὁ Λεύκιος *Afranius*, *ii* β' κλ. = ὁ Ἀφράνιος

Proditio *ōnis* θηλ γ' κλ. = προδοσία. *exercitus* (γεν. πῶς ε) τοῦ *exerci-*
tus, *us* ἀρσ. δ' κλ. = στρατός. *Acutius*, *ii* β' κλ. = ὁ Ἀκούτιος. *Rufus*, *i*
 β' κλ. = ὁ Ροῦφος. *apud* πρόθ. + αιτιατ = παρά τινι, ἐνώπιόν τινος. *quod*
 οὐδ. ἀναφ. ἄντων. *quī*, *quae*, *quod*. = ὁ ὁποῖος, ἡ ὁποία, τὸ ὁποῖον τὸ
 οὐδ. *quod* ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐννοούμενον *facinus* = ἐγκλημα, δηλ. τὴν προ-
 δοσίαν. *gestum* (ἐνν. *esse*) ἀπαρ. παθ. παρακ. τοῦ *gero*, *gessi*, *gestum*,

ěre 3=φέρω, πράττω. in πρόθ. + ἄφαιρ. = ἐν + δοτ. Hispania, ae θηλ. α' κλ. = Ἰσπανία. diceret παρατ. ὑποτ. τοῦ dico, xi, ctum, ěre 3=λέγω
 L (ucius) consilium, ii οὐδ. β' κλ. = πολεμικὸν συμβούλιον συγκροτούμενον ἐν τῷ στρατοπέδῳ, συνἑδριον. dixit παρακ. ὄριστ. τοῦ dico (ιδε̄ ἀνωτέρω). placere ἄπαρ. ἔνεσ. τοῦ ἀπροσώπου placet, placuit, ěre 2=φαίνεται τι καλόν, νομίζει τις ὡς καλόν. sibi δοτ. προσωπ. ἄντων. γ' προσ. (sui, sibi, se) = ἑαυτοῦ καὶ αὐτοῦ, ἑαυτῶ καὶ αὐτῶ, ἑαυτὸν καὶ αὐτόν. bellum, i οὐδ. β' κλ. = ὁ πόλεμος. confecto ἄφ. μετ. παθητ. παρακ. τοῦ conficere, fēci, fectum, ěre 3=τελῶ, τελειῶνω, περατώνω. terni, ae, a ἀριθμητ. διανεμητικὸν = ἀνά τρεῖς' ἐδῶ κεῖται ἀντὶ τοῦ tres = τρεῖς. tabella, ae θηλ. α' κλ. = ξύλινο· μικρὸς πίναξ. δελτίον ψηφοφορίας. dari ἄπαρ. παθ. ἔνεσ. τοῦ do, dedi, datum, āre 1 = δίδω· (παθ. dor, datus sum, dari). iudicandum γερονδιον τοῦ iudico, avi, atum, āre 1 = ἐκφέρω γνώμην, κρίνω· τὸ γερονδιον ἔχον τὴν πρόθεσιν ad δηλοῖ σκοπὸν καὶ ἐξηγεῖται μὲ ἀφηρημένον οὐσιαστ. (πρὸς κρίσιν, λήψιν ἀποφάσεως) αἱ πτώσεις τοῦ γερονδίου εἶναι γεν. ndi, δοτ. ndo, αἰτ. ndum καὶ ἄφαιρ. ndo. iis δοτ. πληθ. τῆς δεικτικῆς ἄντων. is, ea, id = οὗτος, αὕτη, τοῦτο. qui ὄνομ. πληθ. ἀναφ. ἄντων. qui. ordo, ordinis ἄρσ. γ' κλ. = τάξις, στίχος. essent παρατ ὑποτ τοῦ sum, fui, esse = εἶμαι, ἀνῆκω

Senatorius, a, um ἐπίθ. β' κλ. = ὁ τῆς συγκλήτου, συγκλητικός. una ἐπίρρ. = ὁμοῦ, ἅμα cum πρόθ. + ἄφαιρ. = μετὰ + γεν. ipse, ipsa, ipsum δεικτ. ἄντων = αὐτός, ὁ ἴδιος. interfuisent ὑπερσ. ὑποτ. τοῦ intersum, fui, esse = εἶμαι ἐν μέσῳ, παρενρίσκομαι, λαμβάνω μέρος. sententia, ae θηλ. α' κλ. = γνώμη. singuli, ae, a ἀριθμητ. διανεμητικὸν = ἀνά ἕνα, ἀνά μίαν, ἀνά ἕν ferret παρατ. ὑποτ. τοῦ ἀνωμάλου fero, tuli, latum, ferre 3 = φέρω. Roma γεν. ἑνικοῦ δηλοῦσα τὴν ἐν τόπῳ στάσιν = ἐν τῇ Ρώμῃ. remansissent ὑπερσ. ὑποτ. τοῦ remaneo, mansi, —, ěre 2 = μένω ὅπισω, παραμένω. intra πρόθ. + αἰτιατ. = ἐντός. praesidium, ii οὐδ. β' κλ. = φρουρά, ὄχυρὸς τόπος. fuissent ὑπερσ. ὑποτ. τοῦ sum neque ἢ nec σύνδ. = οὔτε μήτε. opera, ae θηλ. α' κλ. = ἐργασία, βοήθεια, ἐνεργὸν μέρος. res, rei θηλ. ε' κλ. = πρᾶγμα. militaris, is, e ἐπίθ. γ' κλ. = στρατιωτικός (res militaris = αἱ πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις). praestitissent ὑπερσ. ὑποτ. τοῦ praesto, stiti, stitum καὶ statum, stare 1 = ἵσταμαι ἔμπρός, παρέχω βοήθειαν = praesto operam. unus, a, um (γεν. unius, δοτ. uni) ἀριθμητ. ἀπόλυτον = εἷς, μία, ἕν. fore καὶ futuram esse ἄπαρ. μέλλοντος τοῦ sum. liberandos γερονδίων (liberandus, a, um) τοῦ libero, avi, atum, āre 1 = ἀδωῶ, ἀπολύω, ἀπαλλάσσω· τὸ γερονδίων ἰσοδυναμεῖ μὲ τὰ εἰς **τεος, α, ον**, ῥηματικὰ ἐπίθετα (ἀπολυτέος, ἀπαλλακτέος = πρέπει νὰ ἀπολυθῆ) ἐδῶ δηλοῦται σκοπός. omni ἄφαιρ. πῶσις. periculum, i οὐδ. β' κλ. = κίνδυνος, ποινή. censent παρατ. ὑποτ. τοῦ censeo, ūi, nsum, ěre 2 = δοκεῖ μοι κρίνω, ἔχω τὴν γνώμην. alter, altera, alterum (γεν. alterius καὶ alterius) ἀριθμ. τακτικὸν = ὁ ἕτερος ὁ δεύτερος. caput capitis οὐδ. γ' κλ. = κεφαλή. damparent παρατ. ὑποτ. τοῦ damno, avi, atum, āre 1 = καταδικάζω τινὰ (aliquem) εἰς κεφαλικὴν ποινὴν (θάνατον) capitis. tertius, a, um ἀριθμ. τακτικὸν = τρίτος. pecunia, ae θηλ. α' κλ. = χρῆμα, χρήματα. multarent παρατ. ὑποτ. τοῦ multo, avi, atum, āre 1 = ζημιῶ τινὰ ζηματικῶς (pecunia), ἐπιβάλλω τινὶ ζηματικὸν πρόστιμον.

postremo ἐπίρο. = τέλος, ἐνὶ λόγῳ. aut σύνδ. = ἢ. suus, a, um κτητική ἀντ.
 γ' προσώπ. = ὁ ἰδικός του, ὁ ἰδικός των. praemium, ii οὐδ. β' κλ. = ἀμοιβή.
 persequendis γερονδιῖβον τοῦ persēquor, persecutus sum, persēqui β' =
 καταδιώκω, ἐκδικοῦμαι τοὺς ἐχθρούς. inimicitia, ae θηλ. α' κλ. = ἐχθρα.
 agebant παρ.α. ὄρισ. του ago, egī, actum, agēre β' = ἄγω, συζητῶ. qui-
 bus καὶ κατωτέω quem εἶναι ἐρωτηματικά ἀντωνυμ. quis quid = τίς, τί.
 ratio, ōnis θηλ. γ' κλ. = ὑπολογισμός, μέσον. superare ἀπαρ. ἔνεσ. τοῦ su-
 pero, avi, atum. āre 1 = ὑπερβάλλω, νι + ὦ. possent παρ.α. ὑποτ τοῦ ἀνω-
 μάλου possum, potui, posse = δύναμαι (κλίνεται κατὰ τὸ sum). sed σύνδ. =
 ἀλλά. modus, i ἀρσ. β' κλ. = τρόπος. uti ἀπαρ. ἔνεστωτος τοῦ ἀποθετικοῦ
 utor, usus sum, uti β' = χρῶμαι, μεταχειρίζομαι, ἐκμεταλλεύομαι. deberent
 παρ.α. ὑποτ. τοῦ debēo, debūi, debītum, ēre 2 = ὀφείλω cogitabant παρ.α.
 ὄρισ. τοῦ cogito, avi, atum, āre 1 = διανοοῦμαι, σκέπτομαι.

Συντακτικά: cotidianis contentionibus ἀφαιρ.αἰτίας. cum...osten-
 taret. iactaret.. confideret αἰτιολ. προτ. aetatis γεν. αἰτίας. affinitate
 ἀντικ. τοῦ confideret. Afranium ἀντικ. proditionis ἀντικ. καὶ γεν. αἰτίας
 εἰς τὸ postulavit. exercitus γεν. ἀντικειμ. τοῦ proditionis. gestum (esse)
 εἰδ. ἀπαρ. ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ λεκτικοῦ ρήματος dicerent. placēre εἰδ. ἀπαρ.
 ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ dixit. sibi δοτ. προσωπική. bello confecto ἀφαιρ. ἀπό-
 λυτος χρονική ἰσοδυναμοῦσα μὲ γεν. ἀπόλυτον εἰς τὴν ἑλληνικήν = τοῦ πολέ-
 μου περατωθέντος. dari ὑποκ. τοῦ ἀπροσ. placēre. tabellas ὑποκ. τοῦ dari.
 qui...essent ἀναφ. πρότ. ordinis γεν. κατηγορηματική ferrent κείται ἀντὶ
 τοῦ ἀπαρ. ferre διὰ τὰ συμφωνήση ὀρθότερον πρὸς τὸ dari qui...reman-
 sissent καὶ fuissent ἀναφ. προτάσεις. fore εἰδ. ἀπαρ. ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ
 ἐννοουμένου (dixit Domitius).

alteram νοητέον ἐπίσης (dixit fore eorum...). pecunia ἀφαιρ. τρόπου ἀντὶ
 de praemiis rei pecuniariae. de persequendis inimicitias γερονδιακή
 ἔλξις ἀντὶ τὰ λεχθῆ de persequendo inimicitias (= inimicos). Τοῦτο συμ-
 βαίνει, ὅταν τὰ ρήματα εἶναι ἐνεργητικά μεταβατικά καὶ δέχονται ἀντικειμ.
 κατ' αἰτιατικήν, ὅποτε ἡ ἐνεργητικὴ σύνταξις γίνεται παθητική, μετβαλλο-
 μένου τοῦ γερονδιῖου εἰς γερονδιῖβον, τοῦ δὲ ἀντικειμένου εἰς ὑποκείμενον.
 ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ γερονδιῖβον δὲν ἐξηγεῖται μὲ τὰ εἰς τέλος ρηματικά
 ἐπίθετα, ἀλλὰ μὲ ἀφηρημένον οὐσιαστικόν π.χ. ars scribendi litteras (ἐν-ργ.
 σύντ.) = ars scribendarum litterarum (παθητ. σύντ.). nec cogitabant...
 būrent uti victoria. rationibus ἀφαιρ. τρόπου. superare κείται ἀπολύτως
 δηλ. ἀνευ ἀντικειμένου καὶ ἰσοῦται πρὸς τὸ vincēre. uti τελ. ἀπαρ. ἐκ τοῦ
 debērent ἐξαρ. victoria ἀντικ. κατ' ἀφαρ.αἰτίας τοῦ uti.

Πραγματικά: Sacerdotio ὡς ἐλέχθη, ὁ Καῖσαρ διετέλει ἀπὸ τοῦ 63
 π.Χ. maximus pontificatus. Lucius Domitius Ahenobarbus (= Ἀνηό-
 βαρβος), ὑπατεύσας τῷ 54 π.Χ. καὶ ὄν δεινὸς ἀντίπαλος τοῦ Καίσαρος

Publius Cornelius Lentulus ἢ Spinter, ὑπατεύσας τῷ 57 π.Χ. Ἦτο
 ὁπαδὸς τοῦ Πομπηίου καί, συλληφθεὶς αἰχμάλωτος ἐν ἀρχῇ τοῦ πολέμου,
 ἠλευθερώθη κατόπιν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος. Ἐφρονεύθη κατὰ τὴν παρὰ τὴν
 Φάρσαλον μάχην. verborum περιορίσθησαν εἰς ἀνεγκλήσεις, λογομαχίας.
 Acutius Rufus φίλος τοῦ Πομπηίου, κατηγορήσας ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν Ἀ

κίον Ἀφράνιον ἐπὶ προδοσίᾳ τοῦ ἐν Ἰσπανίᾳ στρατοῦ, ἵνα ἀποκλείσῃ αὐτὸν τῆς δευτέρας ὑπατείας.

Lucius Afranius Ἀντιστράτηγος τοῦ Πομπηίου ἐν Ἰσπανίᾳ. Πολεμῆσας κατὰ τοῦ Καίσαρος παρὰ τὴν Ἰλέρδην (νῦν Lerida) τῆς Ἰσπανίας, παρεδόθη εἰς αὐτὸν καὶ κατόπιν ἀφέθη ἐλεύθερός. Ὡδήγησε κοόρτιεις τινὰς ἐκ τῆς Ἰσπανίας εἰς τὴν Θεσσαλίαν. Ἐπομένως ἦτο εὐκόλος ἢ ἐπὶ προδοσίᾳ κατηγορία. sibi δηλ. εἰς τὸν Δομίτιον. cum ipsis δηλ. τῶν Πομπηϊανῶν. ordo senatorius=ἡ συγκλητικὴ τάξις ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ordo equestris =τάξιν ἰππέων καὶ πρὸς τὴν plebs=πληθύν. praesidia ὄχυρὰ μέρη κατεχόμενα ὑπὸ τῆς φρουρᾶς τοῦ Πομπηίου.

tabellam αἱ tabellae ἦσαν πινακίδια (δελτία) ἐκ ξύλου πύξου, φέροντα ἐγκυχαραγμένα εἴτε τὰ γράμματα A, ἢ L., δηλ. absolvo=ἀθωῶ ἢ libero=ἀπολύω τὰ ὁποῖα γράμματα ἐλέγοντο **σωτήρια**, εἴτε τὰ C. ἢ D. δηλ. condemnno ἢ damno=καταδικάζω, τὰ ὁποῖα ἐλέγοντο **θλιβερά**. Ὁ μέλλων νὰ ψηφίσῃ ἔχων γυμνὸν τὸν βραχίονα, ἔσχιπτε τὸ δελτίον εἰς τὴν ἐπὶ τούτῳ ὑδρίαν. Ἐπὶ ἀμφιβολίας ὁ ψηφίζων ἢ ἀπῆλειπεν ἀμφοτέρω τὰ γράμματα ἢ ἐχρησιμοποιοῖε τρίτον δελτίον, ἐφ' οὗ ἐφέροντο τὰ γράμματα N. L., δηλ. non licet =δὲν εἶναι σαφές, ἀμφιβάλλω, δίδω λευκὴν ψῆφον.

Τῇ προτάσει τοῦ Δομίτιου τὸ ἀμφίβολον δελτίον ἔπρεπε νὰ ἀντικατασταθῇ δι' ἑτέρου δηλοῦντος πρόστιμον.

Νόημα: Τρεῖς ἄνδρες τοῦ περιβάλλοντος τοῦ Πομπηίου ὁ Δομίτιος, ὁ Σκιπίων καὶ ὁ Σπινθήρ Λέντουλος κατήλθον εἰς βαρυτάτας προστριβὰς διὰ λόγων ὡς πρὸς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα τοῦ Καίσαρος, ἐπικαλούμενοι ὁ μὲν πρῶτος τὴν δημοτικότητα καὶ τὸ ἀξίωμά του, ὁ δὲ δεύτερος τὴν συγγένειαν μὲ τὸν Πομπηίου καὶ ὁ τρίτος τὴν ὀφειλομένην εἰς τὴν ἡλικίαν του τιμὴν. Ἐπίσης ὁ Ἀκούτιος Ρούφος κατηγόρησεν ἐπὶ προδοσίᾳ τοῦ ἐν Ἰσπανίᾳ εὐρισκομένου στρατοῦ τοῦ Πομπηίου τὸν Λεύκιον Ἀφράνιον.

Κατὰ τὸ πολεμικὸν συμβούλιον ὁ Δομίτιος εἰσηγήθη, ἵνα μετὰ τὸ πέρας τοῦ πολέμου οἱ συγκλητικοί, οἱ ὁποῖοι ἐπολέμησαν, κρίνωσιν ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι παρέμειναν εἰς τὴν Ρώμην ἢ εἰς τὰ ὄχυρὰ μέρη, τὰ ὁποῖα ἐφυλάσσοντο ὑπὸ φρουρῶν τοῦ Πομπηίου καὶ ἐπομένως δὲν μετέσχον τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων. Κατὰ τὸν Δομίτιον αἱ ποιναί, αἱ ὁποῖαι πρόειπε νὰ ἐπιβληθοῦν, θὰ εἶναι ἀθροωτικά, καταδικαστικά εἰς θάνατον ἢ ἐπιβολῆς χρηματικοῦ πρόστιμου. Τέλος τὸ περιβάλλον τοῦ Πομπηίου ἀντὶ νὰ σκέπτεται κατὰ ποῖον τρόπον θὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν νίκην συνεχίζει περὶ τῶν μελλόντων ἀξιωματῶν καὶ τῶν χρηματικῶν ἀμοιβῶν καὶ γενικῶς περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς βεβαίας τῶν νίκης.

Περίληψις: 1) Δογμαχία διὰ τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα τοῦ Καίσαρος. 2) Ἡ κατηγορία τοῦ Ρούφου ἐπὶ προδοσίᾳ τοῦ Ἀφρανίου, 3) Πρότασις τοῦ Δομίτιου περὶ ἐπιβολῆς κυρώσεων εἰς τοὺς μὴ μετασχόντας τοῦ πολέμου συγκλητικούς καὶ 4) Συζήτησις ἀκαίρων θεμάτων ὑπὸ τοῦ περιβάλλοντος τοῦ Πομπηίου.

LXXXIII (84) § 1+5.

Re frumentaria praeparata
confirmatisque militibus

Τῶν ἐπιτηδείων παρασκευασθέντων
καὶ ἐπισχυθέντος (τοῦ φρονήματος) τῶν
στρατιωτῶν

et satis longo spatio temporis
intermisso a Dyrrachinis pro-

liis,
quo videretur
satis habere perspectum
animum militum,
Caesar existimavit
temptandum (esse),
quidnam propositi
aut voluntatis
Pompeius haberet
ad dimicandum.
Itaque ex castris
exercitum eduxit
aciemque instruxit,
primo suis locis

pauloque longius
a castris Pompei,
continentibus vero diebus,
(aciem instruxit ita),
ut progredere-
tur a suis castris
collibusque Pompeianis
aciem subiceret.
Quae res in dies

efficiebat exercitum
eius confirmatorem.
Servabat tamen
in equitibus
superius institutum,
ut, quoniam esset numero
multis partibus inferior,
iuberet proelium
inter equites
adulescentes
atque electos expeditos
ex antesignanis,
mutatis armis
ad pernicitatem,
qui perciperent usum
cotidiana consuetudine
quoque eius generis
proeliorum.

και τὸσον μακροῦ διαστήματος χρόνου
παρεβλήθηεντος ἀπὸ τῶν μαχῶν παρὰ τὸ
Δυρράχιον,
ἵνα διὰ τούτου φαίνεται,
ὅτι ἀρχετὰ εἶχε κατανοήσει
τὸ φρόνημα τῶν στρατιωτῶν,
ὁ Καίσαρ ἐνόμισεν
ὅτι ἔπρεπε νὰ δοκιμάσῃ
ποῖαν ἀρά γε πρόθεσιν
ἢ ἐπιθυμίαν
ὁ Πομπήιος εἶχε
πρὸς τὸ μάχεσθαι.
Ὅθεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου
τὸν στρατὸν ἐξήγαγε
καὶ τὴν στρατιὰν παρέταξε,
κατ' ἀρχὰς εἰς τοὺς ἰδικοὺς τοῦ
(προνομιούχους) τόπους
καὶ ὀλίγον μακρότερον
ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Πομπηίου,
κατὰ τὰς ἐπομένας δὲ ἡμέρας
(παρέταξε τὴν στρατιὰν οὕτως),
ὥστε νὰ προχωρῇ
ἀπὸ τοῦ ἰδικοῦ τοῦ στρατοπέδου
καὶ ὑπὸ (τοὺς πρόποδας) τῶν Πομπηια-
νῶν λόφων
τὴν στρατιὰν (τοῦ) νὰ προσάγῃ.
Τοῦτο (δὲ) τὸ πρᾶγμα ἀπὸ ἡμέρας εἰς
ἡμέραν
καθίστα τὸν στρατὸν
αὐτοῦ εὐτολμότερον.
Διετήρει ὁμοῦς
ὡς πρὸς τοὺς ἰπτεῖς
τὸ πρότερον (στρατιωτικὸν) σύστημα,
ὥστε, ἐπειδὴ ἦτο ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν
κατὰ πολὺ ὑποδεέστερον,
διέτασσε νὰ μάχωνται
μεταξὺ τῶν ἰππέων
νεανία
καὶ ἐκλεκτοὶ εὐζῶνοι
ἐκ τῶν προμάχων,
ἐναλλασσομένων τῶν ὄπλων
πρὸς εὐκινησίαν,
ἵνα οὕτως ἀποκτήσωσιν ἐμπειρίαν
ἐνεκα τῆς καθημερινῆς συνθηείας
καὶ τούτου τοῦ εἴδους
τῶν μαχῶν.

His rebus effectum erat,
 ut mille equitum
 etiam locis apertioribus
 auderent sustinere
 impetum VII milium
 Pompeianorum,
 cum adesset usus,
 neque terrentur magno opere
 multitudine eorum.
 Namque etiam
 per eos dies
 fecit secundum
 equestre proelium
 atque unum Allobrogem
 ex duobus
 interfecit cum quibusdam.

Οὕτω (δὲ) εἶχεν ἐπιτελεσθῆ,
 ὥστε χιλιάς ἰππέων
 καὶ εἰς τόπους μᾶλλον πεδινούς
 νὰ τοιμᾷ νὰ ὑπομένη
 τὴν ἐφοδὸν ἐπιτακισχιλίων
 Πομπηϊανῶν,
 ὅσῳκις παρίστατο ἀνάγκη,
 καὶ νὰ μὴ πτοηθῆ πολὺ
 ἔνεκα τοῦ πλήθους τούτων.
 Παραδείγματος χάριν
 κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς
 συνῆψεν εὐνοϊκὴν
 ἰππικὴν μάχην
 καὶ ἓνα Ἀλλόβρογα
 ἐκ τῶν δύο
 ἐφόνευσε μετὰ τινῶν (ἄλλων).

Γραμματικά—Σημασιολογικά: re ἀφαιρ. τοῦ res, rēi θηλ. ε' κλ.=πράγμα. frumentarius, a, um ἐπίθ β' = ὁ ἀναφερόμενος εἰς τὸν σῖτον, ὁ σιτικὸς (ἐκ τοῦ frumentum=σίτος) res frumentaria=σιτικὸν πρᾶγμα. τροφίμα, ἐπιτήδεια. praeparata μετ. παθητ. παρακ τοῦ praeparo, avi, atum, āre 1=παρασκευάζω. confirmatisque=et confirmatis μετ. παθητ. παρακ. τοῦ confirmo, avi, atum, āre 1=ἐνισχύω. militibus ἀφαιρ. πληθ. τοῦ miles, militis ἄρσ. γ' κλις.=στρατιώτης. satis ἐπίρρ =λίαν (ἐδῶ=tam=τόσον). longus, a, um, ἐπίθ. β' κλ.=μακρὸς—συγκρ. longior, ius—ὑπερθ. longissimus, a, um spatium, ii οὐδ. β' κλ.=διάστημα (χρόνου). tempus, ōris οὐδ. γ' κλ.=χρόνος. intermisso μετ. παθητ. παρακ. τοῦ intermitto, misi, missum, ēre 3=ἀφήνω διάστημα χρόνου, παρεμβάλλω. a καὶ ab καὶ abs πρόθ. + ἀφαιρ.=ἀπό, παρὰ, ὑπό. Dyrrachini ἄρσ. = οἱ Δυρραχῖνοι: ἐδῶ κεῖται ἐπιθετικῶς=οἱ παρὰ τὸ Δυρράχιον. proelium, ii οὐδ. β' κλ.=συμπλοκή; μάχη. quo=ut eo σύνδ. μεθ' ὑποτακτ. συντασσόμενος=ἵνα διὰ τούτου. habere ἀφαρ. ἔνεσ τοῦ habeo, ūi, ūtum, ēre 2=ἔχω. perspectum μετ. παθ. παρακ τοῦ perspicio, spexi, spectrum, ēre 3=διαγιγνώσκω, διορῶ: τὸ habeo perspectum εἶναι ἐντονώτερον τοῦ perspicio ἐλέχθη δὲ ἀντὶ τοῦ perspexisse. militum γεν. πληθ. τοῦ miles. animus, i β' κλ.=ψυχή, πνεῦμα, θάρρος, φρόνημα. videretur παρατ. ὑποτ. παθητ. φωνῆς τοῦ video, vidi, visum, vidēre 2=βλέπω (παθ. videor, visus sum, videri=φαίνομαι). temptandum ἐννοεῖται esse ἀπαρέμφ. τῆς περιφραστικῆς συζυγίας τοῦ tempto, avi, atum, āre 1=λαμβάνω πείραν, ἀποπειρώμενος μανθάνω. Οἱ χρόνοι τῆς περιφραστικῆς συζυγίας σχηματίζονται περιφραστικῶς διὰ μετοχῶν ἢ διὰ γερονδίου (ὅπως ἐδῶ: temptandum) τῶν οικείων ρημάτων καὶ τῶν διαφόρων τύπων τοῦ sum π.χ. ἀντὶ tempto λέγεται temptans sum=δοκιμάζων εἰμί, ἐπομένως καὶ τὸ temptandum esse=πειρατέον εἶναι=ἔπρεπε νὰ δοκιμάσῃ, νὰ διακινδυνεύσῃ. existimavit παρακ. ὄριστ. τοῦ existimo, avi, atum, āre 1=νομίζω, κρίνω. quidnam οὐδέτ. τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας quis—nam ἢ quinam, quanam, quodnam ἢ quidnam=τίς ποτε, τίς λοιπόν, τίς; propositum, i

οὐδ. β' κλ.=σκοπός, πρόθεσις, σχέδιον. voluntas, ātis θηλ. γ' κλ.=θέλησις, προθυμία. dimicandum γερούνδιον τοῦ dimīco, avī, atum, āre 1=ἀγωνίζομαι, μάχομαι. habēret παρατ. ὑποτ. τοῦ habeo (ἰδὲ ἀνωτέρω).

Ἰτάque=et ita σύνδ.=καὶ οὕτω, ὅθεν. ex πρόθ.+ἀφαιρ.=ἐκ castra, ὄrum οὐδ. πληθ. β' κλ.=στρατόπεδον. eduxit παρακ. ὄρισ. τοῦ educo, xī, ctum, ēre 3=ἐξάγω. acies, eī θηλ. ε' κλ.=τάξεις μάχης, παρατάξεις τμήματος στρατοῦ, ὅλος ὁ στρατός. instruxit παρακ. ὄριστ. τοῦ instruo, xī, ctum ēre 3=ἐξαοτύω (instruo aciem = παρατάσσω τὸν στρατόν). primo ἐπίρρ.=κατ' ἀρχάς, κατὰ πρῶτον. suus, a, um κτητ. ἄντων. γ' προσ.=ὁ ἰδικός του. locus, ī ἄρσ. β' κλ.=τόπος, τοποθεσία, ἀλλ' ἐν τῷ πληθυντικῷ loca ὄrum (οὐδέτερον). paulo—que ἐπιρροηματικὴ ἀφαιρετικὴ πρὸ τῶν συγκριτικῶν=μικρῶ, ὀλίγον. longius ἐπίρροημα συγκρ. βαθ.=μακρότερον (θετ. longe καὶ ὑπερθ. longissime). continentibus ἀφαιρ. πληθ. τῆς μετ. τοῦ ἐνεσ. τοῦ ῥήμ. contineo, tinūi, tentum, ēre 2=συνέχω (contineo=ὁ συνέχων, ὁ ἀμέσως ἐπόμενος καὶ κατὰ παράλειψιν τῆς λέξεως terra=ἡ ἡπειρος, ἡ Ἰταλία). vero ἐπίρρ.=βεβαίως καὶ σύνδ (ὅπως ἐδῶ)=δέ, ἀλλά. ut συμπερασ. σύνδ. progredetur παρατ. παθητ. ὑποτ. τοῦ ἀποθετικοῦ progredior, progressus sum, progredi 3=προβαίνω, προχωρῶ. collibus δοτ. πῶσις τοῦ collis, is ἄρσ. γ' κλ.=λόφος subicēret παρατ. ὑποτ. τοῦ subicio (sub+iacio), iēcī, iectum, ēre 3=υποβάλλω, προσάγω, πλησιάζω.*

Quae=ea autem=τοῦτο (δὲ) τό πράγμα, διότι ἡ ἀναφορ. ἄντων., ὡς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, ἐν ἀρχῇ κώλου ἢ περιόδου εἰσάγει κυρίαν πρότασιν καὶ ἐρμηνεύεται δεικτικῶς. in dies κείται ἐπιρροηματικῶς=ὀσημέραι, ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν. confirmatiorem συγκριτικὸς βαθμὸς τοῦ confirmatus τοῦ ὁποῖον εἶναι μετοχὴ τοῦ confirmo=ἐνισχύω)=εὐτολμος, θαρραλέος. efficiebat παρατ. ὄριστ. τοῦ efficio (ex+facio), fēcī, factum, ēre 3=ἐπιτελῶ, καθιστῶ. superius οὐδέτ. συγκριτ. βαθ. τοῦ ἐπιθέτου superius, a, um=ὁ ἄνω εὐρισκόμενος, συγκρ. superior, ius=ἀνώτερος, πρότερος καὶ ὑπερθ. supremus καὶ summus, a, um=ἀνώτατος, ὕψιστος. tamen σύνδ.=ὁμως. institutum, ī οὐδ. β' κλ.=ἔθος, σύστημα. eques, ītis ἄρσ. γ' κλ.=ἵππεύς. servabat παρατ. ὄριστ. τοῦ servo, avī, atum, āre 1=διασφάζω, διατηρῶ. ut συμπερ.=ὥστε. quoniam αἰτιολ. σύνδ.=ἐπειδή. numerus, ī ἄρσ. β' κλ.=ἀριθμός. multus, a, um ἐπίθ. β' κλ.=πολύς, συγκρ. plures=πλείονες καὶ ὑπερθ. plurimi=πλείστοι. pars, partis θηλ. γ' κλ.=μέρος, μερίς. esset παρατ. ὑποτ. τοῦ sum. inferior ἐπίθ. συγκριτ. βαθ. τοῦ inferus, a, um=ὁ κάτω, συγκρ. inferior (ἄρσ. καὶ θηλ.), ius οὐδ.=ὁ κατώτερος, ὁ ὑποδεέστερος καὶ ὑπερθ. infimus καὶ infimus=κατώτατος. adulescens, ntis ἄρσ. γ' κλ.=νεανίας, νέος ἀνήρ. expeditus, a, um μετοχὴ τοῦ expedito=ἀπολύω, κειμένη ἐπιθετικῶς=εὐκόλος, πρόχειρος, ἀπηλλαγμένος ἀποσκευῶν· καὶ εἰς τὸν πληθυντ. κειμένη ὡς οὐσιαστικὸν expediti, ὄrum=οἱ ἑλαφροὶ στρατιῶται, οἱ εὐζωνοί. electus, a, um παθ. μετ. τοῦ eligo=ἐκλέγω, κειμένη ἐπιθετικῶς=ἐκλεκτός. ἐπιλεκτός. antesignāni, ὄrum ἄρσ. β' κλ.=οἱ πρόμαχοι mutatis ἀφαιρ. παθητ. μετ. τοῦ muto, avī, atum, āre 1=μεταβάλλω, ἀλλάσσω. pernīcitas, ātis θηλ. γ' κλ.=εὐκνησία. arma, ὄrum οὐδ. πληθ. β' κλ.=ὄπλα. inter πρόθ.+αἰτ.=μεταξύ. proeliari ἄπαρ. παθ. ἐνεσ. τοῦ ἀποθετ. proelior, atus sum, āri 1=μάχομαι. iubēret παρατ. ὑποτ. τοῦ iubeo, iussi, iussum, ēre 2=διατάσσω. cotidianus, a, um ἐπίθ. β' κλ.=

καθημερινός. consuetudo, ἥνις θηλ. γ' κλ.=συνήθεια. usus, us ἄρσ. δ' κλ.=χοῆσις, ἐμπειρία, ἄσκησις. quoque (quo+que) σύνδ.=μετὰ τοῦτου, ἐπίσης, καί. eius γεν. τῆς δεικτ. ἄντων. is - ea - id=οὗτος, αὕτη, τοῦτο. genus, ἕρις οὐδ. γ' κλ.=γένος, εἶδος, τάξις. proelium, ἦι οὐδ. β' κλ.=συμπλοκή, μάχη. perciperent παρατ. ὑποτ. τοῦ percipio (per+capio), cepi, ceptum, ἔρε 3=καταλαμβάνω (percipio usum=ἀποκτῶ ἐμπειρίαν).

His rebus=τοῖσδε τοῖς πράγμασιν, οὕτω. effectum erat ὑπερσ. παθ. ὄριστ. τοῦ efficio (ex+facio), feci, factum, ἔρε 3=ἐπιτελῶ, κατορθώνω mille οὐδ. ἄκλιτον ἐπιθετον=χιλίοι, αι, α' ὡς οὐσιαστικὸν μετὰ γενικῆς mille equitum=χιλιάς ἰππέων. apertioribus συγκρ. βαθ. τοῦ apertus=ἀναπεπταμένος, ἀνοικτὸς τόπος (ἐκ τοῦ aperio=ἀνοίγω). VII=septem ἀριθμ. ἀπόλ.=ἑπτὰ. milium γεν. πληθ.=χιλιάδων. impetus, us ἄρσ. δ' κλ.=ἔφοδος, ἐφόρησις. cum καθαρῶς χρονικὸν=ὅταν, καθ' ἣν στιγμὴν, ὁσάκις. adesset παρατ. ὑποτ. τοῦ adsum, affui καὶ adfui, adesse=εἶμαι παρών, παρίσταμαι. usus, us ἄρσ. δ' κλ.=χρεία, ἀνάγκη. sustinere ἄπαρ. ἔνεστ. τοῦ sustinere (subs+tenere), tinui, tentum καὶ tentatum, ἔρε 2=ἀντέχω, βαστῶ, ὑπομένω. auderent παρατ. ὑποτ. τοῦ ἡμιαποθετικοῦ audere, ausus sum, ἔρε 2=τολμῶ. magno opere ἢ magnopere ἐπίρρ. =μεγάλως, πολὺ, συγκρ. magis=μᾶλλον καὶ ὑπερθ. maxime=μάλιστα. multitudo, ἥνις θηλ. γ' κλ.=πλήθος. terrentur παρατ. παθ. ὑποτ. τοῦ terreo, ui, itum, ἔρε 2=φοβῶ, πτωθ. (παθητ. terreor, territus sum, terreri=προοῦμαι). namque (σύνδ.) etiam=καὶ γάρ, καὶ πράγματι, παραδείγματος χάριν. per πρόθ.+αἰτ. χρονικῶς)=κατὰ+αἰτ. secundus (ἐκ τοῦ sequor=ἀκολουθῶ), a, um=δεύτερος, εὐνοϊκός, οὐρεῖος. equester, tris, tre ἐπίθ. γ'=ἰππικός (equestre proelium=ἰππικός ἀγὼν, ἰππομαχία). fecit παρακ. ὄριστ. τοῦ facio, feci, factum, ἔρε 3=ποιῶ, συνάπτω. atque σύνδεσμος=καί. unus, a, um (γεν. unius, δοτ. uni) ἀριθ. ἐπίθ. ἀπόλυτον=εἷς, μία, ἓν. Allobrox, ὄγισ γ' κλ.=ὁ Ἀλλόβροξ ex πρόθ.+ἄφαιρ.=ἐκ+γεν. duobus ἄφαιρ. τοῦ ἀπολύτου ἀριθ. ἐπ.θ. duo, duae, duo κλινομένου μόνον ἐν τῷ πληθυντικῷ. cum πρόθ.+ἄφαιρ.=μετὰ+γεν. quibusdam ἄφαιρ. πληθ. τῆς ἄορ. ἐπιθετικῆς ἄντων. qui - dam, quae - dam, quod - dam=γνωστός τις, τίς. interfecit παρακ. ὄριστ. τοῦ interficio, feci, factum, ἔρε 3=ἀποκτείνω, φονεύω.

Συντακτικά: Re praeparata.. confirmatisque.. intermisso ἄφαιρ. ἀπόλυτοι χρονικαὶ ἰσοδυναμοῦσαι μὲ γενικὴν ἀπόλυτον. prae-parata ἐπέθ. ἢ πρόθ. prae ἄντι τῆς cum, διότι ἐπακολουθεῖ τὸ confirmatis militibus =animis militum. satis longo=tam longo. quo (=ut eo).. videretur ἀναφ. τελ. πρότ. quidnam.. haberet πλαγία ἐρωτημ. πρότ. propositi-voluntatis γεν. διαίρ. ad dimicandum δηλοῦται σκοπός. suis locis=opportunis (=προνομιοῦχοις) locis. continentibus diebus ἄφαιρ. χρονικὴ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ primo. ut.. progredetur συμπερασμ. πρότασις ἐξαρωμένη ἐκ τοῦ ἐννοουμένου (ita instruxit) exercitum ἄντικ. confirmatiorem κατηγ. in equitibus ἐμπρόθ. διορ. ἀναφορᾶς. superius=pristinum. ut.. iuberet συμπερασμ. πρότ. quoniam esset αἰτιολ. πρότ. ἢ ὑποτακτικὴ δηλοῖ τὸ ὑποκειμενικὸν αἶτιον ὡς ὑποκείμεν. νοεῖται τὸ equitatus. numero δοτ. ἀναφορᾶς. multis partibus=multo ἄφαιρ. βαθμοῦ (ablativus gradus). inferior κατηγορ. proeliari=pugnare τελ. ἄπαρ. mutatis ἄφαιρ. ἀπόλυτος τροπικὴ. ad pernicitatem δηλοῦται σκοπός. qui.. perciperent ἀναφ. τελ.

πρότ. consuetudine ἀφαιρ. αἰτίου. His rebus=quibus rebus=διὰ τούτων δέ, οὕτω δέ. ut... audērent... terrentur συμπερ. προτάσεις. sustinēre τελ. ἀπαρ. cum adesset χρόν. πρότ.

Πραγματικά : satis longo παρήλθε περίπου μὴν, ἀφ' οὗ χρόνου ἤτύχησαν εἰς τὰς παρὰ τὸ Δυρράχιον μάχας.

eduxit τῇ 6 Αὐγούστου τοῦ 48 π.Χ. ὁ στρατηγὸς ὕψωνεν ἐπὶ τῆς στρατηγικῆς σκηπῆς τὴν σημαίαν, ἵνα οἱ ἐντὸς τοῦ στρατοπέδου στρατιῶται ἀναλάβωσι τὰ ὄπλα, εἶτα διὰ τῆς σάλπιγγος ἐδίδετο τὸ σημεῖον πρὸς παράταξιν, κατόπιν ἐξῆγε τὸν στρατὸν καὶ τέλος ἐδίδε τὸ σύνθημα πρὸς μάχην.

acies ὁ παρατεταγμένος στρατός.

pauloque a castris τὰ ἀντίπαλα στρατεύματα ἀπέιχον μεταξύ των 30 σταδίου, ἧτοι 5 1/2 χιλιόμετρα.

continentibus diebus δηλ. τῇ 7 καὶ 8 Αὐγούστου.

collibus Pompeianis εἶναι οἱ ὑπὸ τοῦ Πομπηίου καταληφθέντες καὶ εἶτα δῆχρωθέντες λόφοι.

ut progredetur αἱ μεταστρατοπεδεύσεις ἐτελοῦντο ἐν ἀπολύτῳ τάξει καὶ σιγῇ

confirmatiorem καθ' ὅσον ὁ στρατὸς τοῦ Καίσαρος ἐσχημάτισε τὴν ἰδέαν, ὅτι οἱ Πομπηῖοι δὲν ἐτόλμων νὰ πολεμήσωσι.

numero... inferior ὁ Καῖσαρ εἶχε μόνον 2 χιλ. ἵππεις, ἐνῶ ὁ Πομπήιος διέθετε 7 χιλιάδας. Τὸ ἵππικὸν παρετάσσετο εἰς τὴν δεξιάν καὶ ἀριστερὰν πτέρυγα, ἵνα ἀναπτυσσόμενον ὑπερφαλαγγίξῃ τὰ κέρατα τῶν πολεμίων, ἐκτὸς ἐὰν λόγοι τακτικῆς ἐπέβαλλον τὴν παρουσίαν ὄλου τοῦ ἵππικοῦ εἰς τὸ αὐτὸ κέρας. adulescentes ἀπὸ 17—40 ἐτῶν.

exreditos ἐπίλεκτοι στρατιῶται οἱ μὴ φέροντες βαρὺν ὄπλισμόν καὶ ἀποσκευάς, ὅπως οἱ **ψιλοὶ** τῆς ἀρχαιότητος καὶ οἱ νῦν **εὐζωνοὶ** τοῦ στρατοῦ. ante signa τὰ στρατιῶται μαχόμενοι πρὸ τῆς σημαίας καὶ πρὸ τῆς πρώτης γραμμῆς τῆς παρατάξεως, παρέχοντες οὕτω στήριγμα τοῦ ἵππικοῦ.

inter equites proeliari πολλάκις πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἵππικοῦ, ὅπερ ἦτο ὑποδεέστερον, ἐγκατεμειγνύοντο καὶ πεζοὶ ἔχοντες ἑλαφρὸν ὄπλισμόν (mutatis armis).

Allobrogem οἱ Ἀλλόβρογες ἦσαν Κελτικὸν ἔθνος κατοικοῦν εἰς τὴν Νορβανίτιδα Γαλλίαν, κειμένην μεταξύ Ἀλπεων καὶ Ροδανοῦ. Οὗτοι ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Ρωμαίους τῷ 121 π.Χ., μάτην ἀποπειραθέντες κατόπιν πολλῶν ἐπανάστασεων νὰ ἐπανακτήσουν τὴν ἐλευθερίαν των.

unum... ex duobus ἐκ τούτων ὁ μὲν εἰς ἐκαλεῖτο Raucillus, ὁ δὲ ἄλλος Egus. Ἀμφότεροι, μολονότι ἠξιώθησαν τιμῶν καὶ ἀμοιβῶν διὰ τὰς πρὸς τὸν Καῖσαρα ὑπηρεσίας, ἠητομόλησαν πρὸς τὸν Πομπήιον, εὐθύς ὡς ἀπεκαλύφθησαν καταχρασταὶ χρημάτων, προοριζομένων διὰ τὴν μισθοδοσίαν τοῦ στρατοῦ.

Νόημα : Ὁ Καῖσαρ, ἀφοῦ ἐπρομηθεύθη τὰ ἐπιτήδεια καὶ ἐνεψύχωσε τὸν στρατὸν του ὕστερα ἀπὸ τὰς ἀτυχεῖς παρὰ τὸ Δυρράχιον μάχας, ἤρχισε νὰ δοκιμάξῃ τὰς διαθέσεις τοῦ Πομπηίου πρὸς μάχην.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μετεκίνει διαρκῶς τὸν στρατὸν του, ὥστε νὰ φθάσῃ εἰς τοὺς πρόποδας τῶν λόφων, ὅπου εὐρίσκοντο τὰ στρατεύματα τοῦ Πομπηίου, πράγμα τὸ ὁποῖον ἐνεψύχωσε τόσον πολὺ αὐτόν, ὥστε νὰ

στεύη, ὅτι οἱ Πομπητιανοὶ δὲν ἔχουν πλέον τὴν τόλμην νὰ συνάψουν μάχην. Ἐπίσης ὁ Καῖσαρ διὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὸ ἱππικόν του, τὸ ὁποῖον ἦτο πολὺ ὑποδεέστερον τοῦ Πομπηίου, διετήρησε τὸ παλαιότερον σύστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον μεταξὺ τῶν ἱππέων ἐποποθετοῦντο καὶ ἐλαφροῦς ὀπλισμένοι στρατιῶται, οἱ ὁποῖοι οὕτω πῶς ἀλέκτων ἐμπειριῶν τῶν ἱππομαχιῶν.

Μὲ αὐτὴν τὴν τακτικὴν πλέον ὁ Καῖσαρ ἐπέτυχεν, ὥστε, μολοντί εἶχε ὀλίγον ἱππικόν νὰ ἀντιμετωπίσῃ γενναίως καὶ ἀποτελεσματικῶς τὸ πολυάριθμον ἱππικόν τοῦ Πομπηίου, ὅταν ἡ ἀνάγκη τὸ ἐπέβαλλε· π.χ. εἰς γενομένην ἱππομαχίαν ἐφόρευσεν ἕνα Ἀλλόβρογα καὶ μερικοὺς ἄλλους.

Περίληψις: 1) Πορισμὸς ἐπιτηδείων καὶ ἐμφύχωσης στρατιωτῶν. 2) Ὁ Καῖσαρ παρατάσσει πολλάκις εἰς τάξιν μάχης τὸν στρατόν του διὰ νὰ ἐξακριβώσῃ τὰς προθέσεις τοῦ Πομπηίου. 3) Τρόπος καθ' ὃν ὁ Καῖσαρ ἐνισχύει τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἱππικοῦ του καὶ 4) Τὰ ἀποτελέσματα τῆς τοιαύτης τακτικῆς.

LXXXV (85) § 1+5

Pompeius, qui in colle
habebat castra,
instruebat aciem
ad infimas radices montis,
semper, ut videbatur,
expectans,
si Caesar
subiceret se
iniquis locis,
Caesar existimans
nulla ratione posse
efici Pompeium
ad pugnam
hanc rationem belli
iudicavit commodissimam sibi,
ut castra moveret
ex eo loco
semperque esset
in itinere,
haec spectans,
ut movendis castris
pluribusque adeundis locis
uteretur re frumentaria
commodiore,
simulque in itinere,
ut nancisceretur
occasione aliquam dimicandi
et defatigaret
cotidianis itineribus

Ὁ Πομπηίος, ὁ ὁποῖος ἐπὶ λόφου
εἶχε τὸ στρατόπεδον,
παρέτασε τὴν στρατιάν
εἰς τὰς κατωτάτας ὑπορείας τοῦ ὄρους,
πάντοτε, καθὼς ἐφαίνετο,
καρῶν,
μὴ τυχόν (καὶ) ὁ Καῖσαρ
ἤθελεν ὑποβάλλει τὸν στρατόν του
εἰς δυσμενεῖς (στρατηγικῶς) τόπους.
Ὁ Καῖσαρ (ὅμως) νομίζων
ὅτι κατ' οὐδένα τρόπον δύναται
νὰ παρασυσθῇ ὁ Πομπηίος
εἰς μάχην,
τοῦτο τὸ σχεδόν πολέμου
ἔκρινε καταλληλότερον ἑαυτῷ,
ἵνα δηλ. τὸ στρατόπεδον μετακινήσῃ
ἐκ τούτου τοῦ τόπου
καὶ πάντοτε εὐρίσκειται
ἐν (διαρκεῖ) πορείᾳ,
εἰς ταῦτα ἀποβλέπων,
ἵνα δηλ. διὰ τῆς μετακινήσεως τοῦ στρα-
τόπεδου
καὶ διὰ τῆς εἰς περισσοτέρους
τόπους μεταβάσεως
εὐρίσκη τὰ τρόφιμα
εὐκολώτερον
καὶ ταυτοχρόνως διὰ τῶν πορειῶν,
ἵνα ἐπιτύχη
εὐκαιρίαν τινὰ μάχης
καὶ καταπονήσῃ
διὰ καθημερινῶν πορειῶν

insolitum ad laborem
exercitum Pompei.
His rebus constitutis,
signo protectionis
iam dato
tabernaculisque detensis
animadversum est,
aciem Pompei progressam esse

paulo ante
longius a vallo
extra cotidianam consuetudi-
nem,

ut videretur
posse dimicari
non iniquo loco.
Tunc Caesar, inquit,
apud suos (milites),
cum iam esset
agmen in portis,

«Differendum est
nobis iter
in praesentia
et cogitandum de proelio,
sicut semper deposcimus.

Simus animo parati
ad dimicandum ;
non facile postea
reperiemus occasionem»,
confestimque educit
expeditas copias.

τὸν ἀνάσκητον εἰς τὰς κακουχίας
στρατὸν τοῦ Πομπηίου.
✓ Τούτων τῶν μέτρων ἀποφασισθέντων,
τοῦ σημείου τῆς ἀναχωρήσεως
ἤδη δοθέντος
καὶ τῶν σκηνῶν λυθεισῶν
παρετηρήθη,
ὅτι ἡ στρατιὰ τοῦ Πομπηίου εἶχε προ-
χωρήσει
ὀλίγον πρότερον
μακρότερον ἀπὸ τοῦ χαρακώματος
παρὰ τὴν καθημερινὴν συνήθειαν,

ὥστε νὰ φαίνεται,
ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ μάχη
οὐχὶ ὑπὸ ἀνίσους ἐδαφικῆς συνθήκας. ✓
Τότε ὁ Καῖσαρ, εἶπε
πρὸς τοὺς ἰδικούς του (στρατιώτας),
ὅτε πλέον εὐρίσκετο
ἡ στρατιὰ εἰς τὰς πύλας (τοῦ στρατο-
πέδου),

«πρέπει ν' ἀναβάλωμεν
ἡμεῖς τὴν πορείαν
ἐπὶ τοῦ παρόντος
καὶ πρέπει νὰ σκεφθῶμεν περὶ τῆς μάχης,
τὴν ὁποῖαν πάντοτε (ἐπιμόνωσ) ἐζητή-
σαμεν.

Ἄς εἴμεθα κατὰ τὴν ψυχὴν ἑτοιμοὶ
πρὸς μάχην
οὐχὶ εὐκόλως εἰς τὸ μέλλον
θὰ εὕρωμεν εὐκαιρίαν»,
καὶ ἀμέσως ἐξάγει
τὰς ἄνευ ἀποσκευῶν στρατιωτικὰς του
δυνάμεις.

Γραμματικά: qui, quae, quod ἀναφ. ἀντων. = ὅς, ἥ, ὅ. castra, ὄrum οὐδ. β' κλ. = στρατόπεδον. collis, is ἄρσ. γ' κλ. = λόφος. habebat παρατ. ὄριστ. τοῦ habeo, ūi, ūtum, ēre 2 = ἔχω. ad πρόθ. + αἰτ. = πρὸς, εἰς + αἰτ. infimas ὑπερθ. βαθ. τοῦ ἐπιθ. β' inferus, a, um = ὁ κάτω ὢν, συγκο. inferior, ior, ius καὶ ὑπερθ. infimus καὶ imus, a, um. radix, icis θηλ. γ' κλ. = ῥίζα προβλ. ῥάδ-ιξ, μεταφορικῶς ἐν τῷ πληθυντικῷ = ὑπόρεια, πρόποδες (ὄρους). mons, ntis ἄρσ. γ' κλ. = ὄρος. acies, ei θηλ. ε' κλ. = τάξις μάχης, παράταξις, στρατιά. instruebat παρατ. ὄριστ. τοῦ instruo, xi, ctum, ēre 3 = παρατάσσω. semper χρον. ἐπίρρ. = πάντοτε. ut ἐπίρρ. ἀναφορ. = ὥσπερ, καθὼς. videbatur παρατ. παθ. ὄριστ. τοῦ videor, visus sum, vidēri 2 = φαίνομαι (ἐνεργ. video, di, sum, ēre 2 = ὁρῶ). exspectans μετ. ἐνεστ. τοῦ exspecto, avi, atum, āre 1 = ἀνυπομόνωσ ἀναμένω, караδοκῶ. si ὑποθ.

σύνδ. = ἐάν. iniq̄uus (ἐκ τοῦ in + aequus = ἴσος), a, um ἐπίθ. β' = ἄνισος, δυσ-
 μενής (στρατηγικῶς). loca, ōrum οὐδ. β' κλ. = τόπος, τοποθεσία (ἐν τῷ
 ἐνικῷ locus, i). se προσωπ. ἄντων. κειμένη ἐδῶ αὐτοπαθῶς αἰτιατ. πῶ-
 σεως = ἐάντων (γεν. sui, dot. sibi) ὁμοίως καὶ εἰς τὸν πληθυντ. (sui, sibi, se,
 se). subicēret παρατ. ὑποτακτ. τοῦ subic̄io (sub + iacio), iēci, iectum, ēre
 3 = ὑποβάλλω, προσάγω. nullus, a, um ἄοριστος ἐπίθ. ἄντων. = οὐδείς (γεν.
 nullius, dot. nulli). ratio, ōnis θηλ. γ' κλ. = ὑπολογισμός, μέριμνα, φρον-
 τίς, τρόπος. elicīo παρατ. παθ. ἐνεστ. τοῦ elic̄io (ē + iacio), cui, c̄itum, ēre
 3 = ἐξάγω δελεαστικῶς, διὰ πανουργίας προσελκύω, παρασύρω (παθητ. elicior,
 elicitus sum, elici). posse παρατ. ἐνεστ. τοῦ possum, potui, posse = δύνα-
 μαι· τὸ ρῆμα εἶναι ἀνώμαλον, σύνθετον ἐκ τοῦ pot = potis = δυνατὸς καὶ
 τοῦ sum, κατὰ τὸ ὁποῖον καὶ κλίνεται· π.χ. ἐνεσ. possum, potes, potest,
 possumus, potestis, possunt, παρατ. poteram, μέλλ. potero, παρακ. potui,
 ὑπερσ. potueram, τετ. μέλλ. potuero, ὑποτ. ἐνεσ. possim, παρατ. possem,
 παρακ. potuerim, ὑπερσ. potuissem. existimans μετ. ἐνεστ. τοῦ existimo,
 avi, atum, āre 1 = νομίζω. hic, haec, hoc δεικτ. ἄντων. = ὅδε, ἦδε, τόδε.
 sibi δοτικὴ προσ. ἄντων. κειμένη αὐτοπαθῶς = ἐαυτῷ. commodissimam
 ὑπερθ. τοῦ ἐπίθ. β' commōdus, a, um = σύμμετρος, κατάλληλος, συγκ. com-
 modior, ius, iudicavit παρακ. ὄριστ. τοῦ iudico, avi, atum, āre 1 = κρίνω.
 ut τελ. σύνδ. = ἵνα. movēret παρατ. ὑποτ. τοῦ movēo, movi, motum, ēre
 2 = κινῶ, μετακινῶ. esset παρατ. ὑποτ. τοῦ sum. iter, itinēris οὐδ. γ' κλ. =
 ὁδός, πορεία, ὁδοπορεία. haec οὐδ. πληθ. ἀριθμ. = ταῦτα. spectans μετ.
 ἐνεσ. τοῦ specto, avi, atum, āre 1 = ἀποβλέπω εἰς τι. movendus, a, um
 γερονδῖβον τοῦ moveo 2 = κινῶ. pluribus συγκρ. βαθ. plures, 3 (γεν. plu-
 rium, dot. pluribus κλπ.) = πλείονες· ὡς θετικὸς εἶναι τὸ multus καὶ ὑπερ.
 plurimi. adeundus, a, um γερονδῖβον τοῦ adeo, adīi, aditum, īre 4 =
 προσέρχομαι, μεταβαίνω (τὸ ρῆμα ἀνώμαλον ἐνεστ. eo, is, it, imus, itis,
 eunt, παρατ. ibam, μέλλ. ibo, παρακ. ivi καὶ ii, ὑποτ. ἐνεσ. eam, παρατ.
 irem κλπ.). commodiore ἀφαιρ. συγκριτ. βαθ. τοῦ commodus ἐπέχουσα
 θέσιν ἐπιρρηματός = εὐκολώτερον, ἄνευ ἐμποδίων. uteretur παρατ. ὑποτ.
 τοῦ ἀποθ. utor, usus sum, uti 3 = χρῶμαι, χρησιμοποιῶ, εὐρίσκω. simul
 χρον. ἐπίρρ. = ταυτοχρόνως, συνάμα. itinere ἀφαιρ. οὐδετ. iter, itinēris γ'
 κλ. = πορεία. ut τελ. σύνδ. = ἵνα aliquis, aliqua, καὶ aliquae, aliquid
 ἄορ. ἄντων = τίς, τί. occasio, ōnis θηλ. γ' κλ. = ἐνκαιρία. dimicand
 γενικὴ τοῦ γερονδίου, dot. dimicando, αἰτ. dimicandum καὶ ἀφαιρ. di-
 micando τοῦ dimico, avi, atum, āre 1 = μάχομαι (τὸ γερονδῖον ἰσοδυνα-
 μεῖ μετὸ ἔναρθρον ἀπαρέμφ. = τοῦ μάχεσθαι καὶ τὸ ἔναρθρον ἀπαρέμφ.
 με ἀφηρημένον οὐσιαστικόν = τῆς μάχης). nancisceretur παρατ. ὑποτ. τοῦ
 ἀποθ. nanciscor, nactus sum, nancisci 3 = λαγχάνω, εὐρίσκω, τυγχάνω
 (εὐκαιρίας). insolitus, a, um ἐπίθ. β' κλ. = ἀήθης, ἀσυνήθης, ἀνάσκητος.
 labor, ōris ἄορ. γ' κλ. = μόχθος, κακουχία. defatigaret παρατ. ὑποτ. τοῦ
 defatigo, avi, atum, āre 1 = καταπονῶ, κατατρώω

his ἀφαιρ. τοῦ hic. constitutis μετ. παθ. παρακ. τοῦ constituo (cum +
 statuo), ūi, ūtum, ēre 3 = ἀποφασίζω. signum, i οὐδ. β' κλ. = σημείον.
 profectio, ōnis θηλ. γ' κλ. = ἀναχώρησις. dato ἀφαιρ. μετ. παθητ. παρακ. τοῦ
 do, dedi, datum, dare 1 = δίδωμι (παθ. dor, datus sum, dari). taberna-

cūlum, i οὐδ. β' κλ.=σηνή. detensis μετ. παθ. παρακ. τοῦ detendo, tendi, tensum, ἔρε 3=χαλαρῶ, ξετεντώνω, λύω. animadversum est παθ. παρακ. τοῦ animadverto (animus+ad+verto), rti, rsum ἔρε 3=παρατηρῶ. paulo ἐπιρρηματικὴ ἀφαιρετικὴ πρὸ τῶν συγκριτικῶν=μικρῶ, ὀλίγον. ante ἐπίρρ.=πρόσθεν. extra πρὸθ.+αἰτ.=ἐκτός, παρὰ+αἰτ. (=praeter). consuetudo, īnis θηλ. γ' κλ.=συνήθεια. longius ἐπίρρ. συγκρ. βαθ.=μακρότερον (θετ. longe ὑπερθ. longissime). a (ab, abs) πρὸθ.+ἀφαιρ.=ἀπό+γεν. vallum, i οὐδ. β' κλ.=σταύρωμα, χαράκωμα. progressam esse ἀπαρ. παθ. παρακ. τοῦ ἀποθ. progrediōr, progressus sum, progredi=προβαίνω, προχωρῶ. ut συμπερ.=ὥστε. iniquus, a, um ἐπίθ. β'=ἀνισος (ἔδαφικῶς). locus, i ἄρσ. β'=τόπος. posse ἀπαρ. ἔνεσ. τοῦ possum, potui, posse=δύναμαι. dimicari ἀπαρ. παθητ. ἔνεσ. τοῦ dimico, avi, atum, āre 1=ἀγωνίζομαι, μάχομαι (παθ. dimicatur=διεξάγεται μάχη). videretur παρὰ παθητ. ὑποτ. τοῦ video, visus sum, videri 2=φαίνομαι. V tunc χρόν. ἐπίρρ.=τότε. apud πρὸθ.+αἰτ.=παρὰ τινι, ἐνώπιόν τινος. cum χρόν. σύνδ.=ὄτε. agmen, agmīnis οὐδ γ' κλ.=πορεία στρατοῦ, στρατός. differendus, a, um γερονδιβον τοῦ differo (dis+fero), distūli, dilātum, differre 3=ἀναβύλλω· ἐνταῦθα τὸ differendum est ἀποτελεῖ περιφραστικὴν συζυγίαν=ἀναβλητέα ἐστίν. inquam παρακίμ. τοῦ ἔλλειπτικοῦ ῥήματος inquam=λέγω. iter, itinēris οὐδ. γ' κλ.=πορεία. praesentia, ae θηλ. α' κλ.=παρουσία (in praesentia=ἐν τῷ παρόντι, τὸ γε nūn) nobis dot. πληθ. προσωπ. ἄντων (ego, mei, mihi, me, me πληθ. nos, nostri καὶ nostrum, nobis, nos, nobis) de πρὸθ.+ἀφαιρ.=περι+γεν. proelium, ii οὐδ. β' κλ.=ἀγών, μάχη. cogitandus, a, um γερονδιβον τοῦ cogito, avi, atum, āre 1=ἐν τῷ νῶ κινῶ, διανοῦμαι, σκέπτομαι. sicut ἐπίρρ.=ὥστερ, οὕτως, καθὼς deponoscimus παρακ. ὄριστ. τοῦ deponosco, deponosci.—, deponoscere 3=ἐπιμόνως ζητῶ animo ἀφαιρ. animus, i ἄρσ. β' κλ.=ψυχή, πνεῦμα, θάρρος, φρόνημα. simus ὑποτακτ. ἔνεστ. τοῦ sum, fui, esse=εἶμαι. dimicandum αἰτιατ. γερονδιβον τοῦ dimico 1. paratus, a, um, μετοχή τοῦ paro κειμένη ἐπιθετικῶς=εἰτοιμος, πρόθυμος. facile ἐπίρρ. θετ. βαθ.=εὐκόλως, ὀραδίως (ἐκ τοῦ facilis), συγκρ. facilius καὶ ὑπερθ. facillime. postea ἐπίρρ. (post+ēa)=ὑστερον, κατόπιν. reperiemus μέλλ. ὄριστ. τοῦ reperīo, reperī, repertum, reperire 4=ἀνευρίσκω confestim ἐπίρρ.=εὐθύς, παραχορῆμα. expeditus, a, um ἐπίθ β'=ἀπληλαγμένος ἀποσκευῶν, ἀνευ ἀποσκευῶν. coria, arum θηλ. α' κλ.=στρατός, στρατιωτικὴ δύναμις (ἐν τῷ ἐνικῷ coria, ae=ἀφθονία). educit ἔνεστ. ὄριστ. τοῦ educo, xi, ctum, ἔρε 3=ἔξαγω.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ : qui.. habebat ἀναφ. πρὸτ. in colle ἐμπρόθ. διορ. τῆς ἐν τόπῳ στάσεως. ut videbatur ἀναφορ. πρὸτ. exspectans τῶπ. μετ. si subiceret πλαγ'α ἐρωτημ. πρὸτ. se=aciem suam ἀντικ. iniquis locis (dot.) ἀντικ. Κατωτέρω ἢ σύνταξις ἔχει οὕτω : Caesar existimans (αἰτιολ. μετ.). nulla ratione (ἀφαιρ. τρόπον). posse (εἰδ. ἀπαρ). elici (τελ. ἀπαρ.). Pompeium (ὑποκ.). ad pugnam (ἐμπρόθ. διορ. σκοποῦ). iudicavit hanc rationem (ἀντικ.). (belli=bellandi) sibi commodissimam (κατηγ.). ut moveret.. esset τελ. προτάσ. ὡς ἐπεξήγησις τοῦ rationem. haec ἀντικ. τοῦ spectans τῶπ. μετ. haec spectans=eo consilio=ἐπὶ τούτῳ τῷ σκοπῷ.

ut... uteretur... nancisceretur... defatigaret τελ. προτ. ἐπεξηγοῦσαι τὸ haec. movendis castris καὶ adeundis locis γερονδιακῆ ἔλξις ἀντι movendo castra καὶ adeundo locos (περὶ ταύτης ὁμιλήσαμεν ἀνωτέρω de persequendis κεφ. 83 § 5) αἱ ἀφαιρετικά δηλοῦν τρόπον. re frumentaria ἀντικ. τοῦ uteretur commodiore κατηγ in itinere ἐμπροθ. διορ. αἰτίου cotidianis itineribus ἀφαιρ. αἰτίας.

constitutis—dato—detensis ἀφαιρ. ἀπόλυτοι χρονικά. progressam esse ὑποκ. τοῦ ἀπροσώπως λαμβανομένου animadversum est. aciem ὑποκ. ut. videretur συμπερ. πρότ. posse ὑποκ. τοῦ ἀπροσώπου videretur. dimicari ὑποκ. τοῦ posse. iniquo loco ἀφαιρ. τοπική. cum... esset χρον. πρότ. nobis ποιητικὸν αἴτιον τοῦ differendum et cogitandum est—ἀναβλητέα ἐστὶν ὑφ' ἡμῶν ἢ πορεία καὶ σκεπτέον. sicut—quod proelium. parati κατηγ. animo ἀφαιρ. τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς ad dimicandum δηλοῦται σκοπός ἢ πρότ. εἶναι παρακελευσματική. expeditas κατηγ.

Πραγματικά : in colle λόφος τις τοῦ καλουμένου νῦν Καρατζά - Ἄχμετ ὄρους· τοῦτο ἐγίνετο διὰ λόγους στρατηγικούς καὶ δι' εὐκολωτέραν ἀποχέτευσιν τῶν ὄμβριων ὑδάτων iniquis locis στρατηγικῶς ἀκατάλληλοι διὰ τὸν Καίσαρα. existimans τὴν παραμονὴν τῆς μάχης τῆς Φαρσάλου (8 Αὐγούστου). vallum πρόχωμα μετὰ πασσάλων ὠχυρωμένον.

signo profectionis τοῦτο ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ κεραταύλου ἢ τοῦ σαλπικτοῦ διὰ κέρατος μετ' ἀργυροῦ ἐπιστομίου ἢ διὰ σάλπιγγος, ὅσάκις ἔπρεπε νὰ δοθῆ σημεῖον πρὸς συνάθροισιν, πορείαν, προσβολὴν ἢ ὀπισθοχώρησιν. Ἐπίσης εἰς τμήματα μικρὰ τὸ πρὸς μάχην σημεῖον ἐδίδετο καὶ διὰ τοῦ vexillum—σημαία, ὅπερ ἐκαλεῖτο καὶ ἀπλῶς signum· Ἦδη ἐβάδιζον πρὸς τὴν νῦν καλουμένην Ἀγίαν Τριάδα. tabernacula αἱ ἐν τῷ στρατοπέδῳ σκηναὶ ἧσαν ἄλλαι μὲν θεριναὶ ἐκ δέρματος καὶ χωρητικότητος 11 ἀνδρῶν, ἄλλαι δὲ χειμεριναί, συνήθως ξύλινα καὶ μεγαλυτέρας χωρητικότητος. Πρὸς ἀποφυγὴν ὑπερβολικῆς θερμότητος οἱ αξιωματικοὶ κατεσκεύαζον σκιάδας (κρεββατίνες).

Αὗται ἐλύθησαν πρὸς περαιτέρω πορείαν. apud suos πάντοτε ὁ στρατηγὸς πρὸ τῆς μάχης ὠμίλει εἰς τοὺς στρατιώτας του, ἐμψυχῶνων αὐτούς. agmen ὁ ἐν πορείᾳ στρατός. paulo ante πρὸ τῆς διαλύσεως τῶν σκηνῶν. esset in portis τὸ στρατόπεδον, σχήματος τετραγώνου, εἶχε 4 πύλας ἀνὰ μίαν ἐφ' ἐκάστης πλευρᾶς Ἡ πρὸς τὸν ἐχθρὸν ἐστραμμένη πύλη ἐκαλεῖτο porta praetoria, δι' ἧς ἐξήρχετο ὁ στρατός, ἢ δὲ ἀπέναντι πύλη τῆς παραλλήλου πλευρᾶς, ἢ χρησιμεύουσα πρὸς εἴσοδον, ἐκαλεῖτο porta decumana. Ὡσαύτως ὑπῆρχον καὶ πλάγια πύλαι. expeditas κοντάριον, ἐφ' οὗ ἐκρέμαντο σακκίδια πλήρη σκευῶν, καὶ τροφαί.

Νόημα : Ὁ μὲν Πομπήιος ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους μετὰ τὴν ἐλπίδα συνάψεως μάχης, ἐφ' ὅσον ὁ Καίσαρ θὰ ὠδήγει τὸν στρατὸν του εἰς τὸν τόπον στρατηγικῶς ἀκατάλληλος, ὁ δὲ Καίσαρ, πιστεύων ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παρασυρθῆ εἰς μάχην ὁ Πομπήιος, ἀναγκάζεται διαρκῶς νὰ μεταστρατοπεδεύῃ, ἵνα καὶ τὰ τρόφιμα εὐκολώτερον ἐξευρίσκη καὶ τὸν στρατὸν τοῦ Πομπηίου καταπονή, ἔτι δὲ καὶ τὴν εὐκαιρίαν τῆς μάχης ἐπιτύχη.

Ἀφοῦ ἀπεφασίσθησαν ταῦτα καὶ ἐδόθη τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως, ὁ Καίσαρ διεπίστωσεν ὅτι ὁ στρατός τοῦ Πομπηίου πράγματι μετεκινήθη ἀπὸ τοῦ χαρακώματος καὶ εὗρίσκετο εἰς θέσιν κατὰλληλον πρὸς μάχην.

Ἐπιθυμῶν λοιπὸν νὰ ἐκμεταλλευθῆ τὴν εὐκαιρίαν ταύτην, συνεκάλεσε τοὺς στρατιώτας του καὶ συνέστησεν, ὅπως ἀναβληθῆ ἡ περαιτέρω πορεία καὶ συναφθῆ ἡ μάχη, τὴν ὁποίαν ἐπιμόνως ἐξίτην.

Καί, ἀφοῦ παρότρυνεν αὐτοὺς νὰ προετοιμασθοῦν ψυχικῶς διὰ ταύτην, ἀμέσως ἐξήγαγε τὸν στρατὸν ἐκ τοῦ στρατοπέδου.

Περιλήψεις : 1) Αἰτιολογικὸν τοῦ τόπου, ἐφ' οὗ ὁ Πομπήιος παρέτασε τὸν στρατὸν του. 2) Σκοπὸς τῶν μεταστρατοπεδεύσεων τοῦ Καίσαρος. 3) Ἡ δοθεῖσα εὐκαιρία πρὸς μάχην καὶ 4) Ἐνθάρρυνσις τοῦ στρατοῦ ὑπὸ τοῦ Καίσαρος.

LXXXVI (86) § 1+5

Pompeius quoque,
ut postea cognitum est,
hortatu omnium suorum
statuerat decertare proelio.
Namque etiam in consilio
superioribus diebus dixerat,
uti fore pelleretur
exercitus Caesaris,
priusquam acies concurrerent.
cum plerique
admirati essent id,
inquit, «Scio me polliceri
paene incredibilem rem ;
sed accipite
rationem consilii mei,
quo firmiore animo
in proelium prodeatis».
Persuasi nostris equitibus,
idque mihi confirmaverant
(se) facturos (esse),
ut aggredierentur
ab aperto latere
dextrum cornu Caesaris,
cum propius accessum sit,
et ab tergo
circumventa acie
(ut) pellerent
perturbatum exercitum,
prius quam iaceretur
telum a nobis
in hostem.
Ita sine periculo legionum
et paene sine vulnere
bellum conficiemus
Id autem non est difficile,
cum tantum valeamus

Ὁ Πομπήιος ἐπίσης,
καθὼς μετὰ ταῦτα ἐγνώσθη,
τῇ προτροπῇ πάντων τῶν ἑαυτοῦ
εἶχεν ἀποφασίσει νὰ συνάψῃ μάχην.
Καὶ πράγματι ἐν τῷ συμβουλίῳ
κατὰ τὰς προηγουμένας ἡμέρας εἶχεν εἶπει,
ὅτι θὰ τραπῆ εἰς φυγὴν,
ὁ στρατὸς τοῦ Καίσαρος,
πρὶν ἢ οἱ στρατοὶ συμπλακῶσιν.
Ἐπειδὴ (δὲ) ἡ πλειονότης
εἶχεν ἐκπλαγῆ διὰ τοῦτο,
εἶπε, «Γνωρίζω, ὅτι ἐγὼ ὑπόσχομαι
σχεδὸν ἀπίστευτον πρᾶγμα·
ἀλλὰ ἀκούσαντες μάθετε
τὴν δικαιολογίαν τοῦ σχεδίου μου,
ἵνα διὰ τούτου μετὰ θαρραλεωτέρας ψυχῆς
εἰς τὴν μάχην βαδίσητε».
Ἐπεισα τοὺς ἡμετέρους ἱππεῖς,
καὶ τοῦτο μὲ διεβεβαίωσαν,
ὅτι (αὐτοὶ) θὰ πράξουν,
ἵνα προσβάλωσιν
ἀπὸ τῆς ἀκαλύπτου πλευρᾶς
τὸ δεξιὸν κέρασ τοῦ Καίσαρος,
ὅταν ἐγγύτερον πλησιάσῃ,
καὶ ἐκ τῶν νότων,
κυκλωθείσης τῆς στρατιᾶς,
(ἵνα) τρέψωσιν εἰς φυγὴν
τὸν καταθορυβηθέντα στρατὸν,
πρὶν ἢ ριφθῆ
ἀκόντιον ὑφ' ἡμῶν
ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ. ✕
Οὕτω ἄνευ κινδύνου τῶν λεγεῶνων
καὶ σχεδὸν ἄνευ αἱματοχυσίας
τὸν πόλεμον θὰ τελειώσωμεν.
Τοῦτο δὲ δὲν εἶναι δύσκολον,
ἐπειδὴ τόσοσιν πολὺ ὑπερισχύομεν

equitatu.
 Simul denuntiavit,
 ut essent parati animo
 (ad dimicandum)
 in postērum (diem)
 et ne fallērent
 usu manūque
 opinionem reliquorum,
 quoniam fieret
 potestas dimicandi,
 ut saepe cogitāvissent.

κατὰ τὸ ἱππικόν.
 Ταυτοχρόνως ἔδωκε τὸ παράγγελμα,
 ἵνα εἶναι ἔτοιμοι κατὰ τὴν ψυχὴν
 (πρὸς μάχην)
 κατὰ τὴν ἐπομένην (ἡμέραν)
 καὶ ἵνα μὴ διαψεύσῃσι
 διὰ τῆς ἐμπειρίας καὶ τῆς ἰσχύος
 τὴν προσδοκίαν τῶν λοιπῶν,
 ἐπειδὴ προσεφέρετο
 ἢ δυνατότης τοῦ μάχεσθαι,
 καθὼς πολλάκις εἶχον σκεφθῆ.

Γραμματικά : quoque (πιθανῶς ἐκ τοῦ quo + que) σύνδ. = μετὰ τοῦ
 του, ἐπίσης, ἔτι, καί. ut ἐπίρρ. = ὥσπερ, καθὼς. postea ἐπίρρ. = ὕστερον,
 μετὰ ταῦτα. cognitum est παρακ. παθητ. ὄριστ. τοῦ cognosco, pōnī, pñ-
 tum, ἔρε 3 = γινώσκω, μανθάνω (παθ. cognoscor, cognitus sum, cognos-
 sci). suorum γεν. πληθ. τῆς κτητικῆς ἀντων. γ' προσ. suus, a, um = ὁ ἐαν-
 τοῦ, ὁ ἰδικὸς του (α' προσ. meus, a, um, β' προσ. tuus, a, um). omnium
 γεν. πληθ. τοῦ ἐπιθ. γ' omnis, is, e = πᾶς, πᾶσα, πᾶν hortatu ἀφαιρ. τοῦ
 hortatus, us, δ' κλ. = προτροπῇ, παρότρυνσις (συντάσσεται μετὰ γενικῆς
 omnium) statuērat ὑπερσ. ὄριστ. τοῦ statuo, ūi, ūtum, ἔρε 3 = ἀποφασί-
 ζω. proelio ἀφαιρ. decertare ἀπαρ. ἐνεστ. τοῦ decerto, avi, atum, āre 1
 = διαγωνίζομαι, συμπλέκομαι, συνάπτω μάχην (= proelium). namque σύνδ.
 = διότι. namque etiam = καὶ λοιπόν, καὶ πράγματι. superioribus ἀφαιρ.
 πληθ. συγκρ. βαθ. τοῦ ἐπιθ. superus, a, um = ὁ ἄνω εὐρισκόμενος συγκρ.
 superior, ius = πρότερος, ὑπερθ. supremus καὶ summus dixerat ὑπερσ.
 ὄριστ. τοῦ dico, xi, ctum, ἔρε 3 = λέγω. prius — quam καὶ ἐν μιᾷ λέξει
 priusquam χρον. σύνδ. = πρὶν ἢ, προτοῦ. concurrērent παρατ. ὑποτ. τοῦ
 concuro, cucurri, cursum, ἔρε 3 = συνθέω, ταχέως φέρομαι, δρομαίως
 σπεύδω, συμπλέκομαι. acies ὄνομ. πληθ. τοῦ acies, ēi θηλ. ε' κλ. = ὁ στρα-
 τὸς. fore καὶ futurum, am, um esse ἀπαρέμ. μέλλ. τοῦ sum = ἔσεσθαι.
 uti ἀντι ut σύνδ. pelleretur παρατ. παθ. ὑποτ. τοῦ pello, pēpuli, pulsum,
 pellere 3 = ὠθῶ, ἀπωθῶ, (παθ. pellor, pulsus sum, pelli) τὸ fore uti
 pelleretur ἀποτελεῖ περιφρασιν τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ παθ. μέλλ. ἀντι pul-
 sum iri (ὄπερ σπάνιον). id οὐδ. δεικτ. ἀντων. is, ea id = οὗτος, αὕτη, τοῦ-
 το. cum αιτιολ. σύνδ. = ἐπειδὴ.

plerusque, plerumque = ὁ πολὺς ἐν τῷ πληθ. plerique, pleraeque
 plerāque (γεν. plurimorum, arum, orum) = οἱ πολλοί, ἡ πλειονότης.
 admirati essent ὑπερσ. παθητ. ὑποτ. τοῦ ἀποθετ. admiror, ātus sum, āri
 1 = εὐρισκω τι παράδοξον, ἐκπλήττομαι. scio, scivi, scitum, scire 4 = γινώ-
 σκω, γνωρίζω. me ait at. προσωπ. ἀντων. α' προσ. ego mei-mihi-me. inquit
 παρακ. τοῦ ἑλλειπτικοῦ ῥήμ. inquam, is, it = λέγω. paene ἐπίρρ. = σχεδόν.
 incredibilis, is, e ἐπίθ. γ' κλ. = ἀπίστευτος. pollicēri ἀπαρ. παθ. ἐνεστ. τοῦ
 ἀποθ. polliceor, pollicītus sum, pollicēri 2 = ὑπόσχομαι. sed σύνδ. = ἀλλὰ.
 mei γεν. κτητ. ἀντων. meus, a, um. accipite προστακτικὴ ἐνεστ. τοῦ acci-
 pio (ad + capio), cēpi, ceptum, ἔρε 3 = ἀκούω καὶ κατανοῶ, ἀκούων μαν-
 θάνω. quo (= ut eo) τελ. σύνδ. μεθ' ὑποτακτ. = ἵνα διὰ τούτου. firmiore

ἀφαιρ. συγκρ. βαθ. τοῦ ἐπιθ. β' firmus, a, um=ἰσχυρός, γενναῖος, συγκρ. firmior, ius καὶ ὑπερθ. firmissimus, a, um prodeatis ἔνεστ. ὑποτ. τοῦ prodēo, īi, ītum, īre 4=προβαίνω, προχωρῶ.

Persuasi παρακ. ὄριστ. τοῦ persuadēo, suāsi, suāsum, ēre 2=πείθω τινά, προτρέπω. equitibus δοτ. τοῦ eques, ītis ἄρσ. γ' κλ.=ἰπλεύς. poster nostra, nostrum κτητική ἀντων.=ἡμέτερος, α, ον. mihi δοτ. προσ. ἀντων. ego. facturos ἐννοεῖται esse ἀπαρ. μέλλ. τοῦ facio, feci, factum, ēre 3=ποιῶ, πράττω. confirmaverunt παρακ. ὄριστ. τοῦ confirmo, avi, atum, āre 1=ἐνισχύω, διαβεβαίω. ut τελ. σύνδ.=ἵνα. cum χρον. σύνδ.=ὅταν. propius ἐπίρρ. συγκρ. βαθ.=ἐγγύτερον, θετ. prope=ἐγγύς καὶ ὑπερ. proxime=ἐγγύτατα. accessum sit παρακ. παθ. ὑποτ. τοῦ accedo, cessi, cessum, ēre 3=προχωρῶ, προσέρχομαι (παθ. acceditur=πλησιασμός γίνεται, πλησιάζουν).

dexter, dextra, dextrum ἐπιθ. β' κλ.=δεξιός. cornu, us οὐδ. δ' κλ.=κέρας, πτέρυξ. ab πρόθ.+ἀφαιρ.=ἀπό latus, latēris οὐδ. γ' κλ.=πλευρά, πτέρυξ. apertus, a, um μετοχή κειμένη ἐπιθετικῶς=ἀνοικτός, ἀναπεπταμένος, συγκρ. apertior. aggredenterur παρατ. παθητ. ὑποτ. τοῦ ἀποθ. aggređior, aggressus sum, aggređi 3=προσβάλλω. circumventa μετ. παθ. παρακ. τοῦ circum-venio, veni, ventum, īre 4=περικυκλῶ. tergum, ī οὐδ. β' κλ.=νώτον, νῶτα. (a tergo=ἐκ τῶν ὀπισθεν, ἐκ τῶν νώτων). prius—quam (κεχωρισμένως) χρον. σύνδ.=πρὶν ἢ. perturbatum μετ. παθητ. παρακ. τοῦ perturbo, avi, atum, āre 1=καταθορυβῶ. pellerent παρατ. ὑποτ. τοῦ pello, pepulli, pulsum, ēre 3=ἀπωθῶ, φυγαδεύω. a πρόθ.+ἀφαιρ.=ἀπό, ὑπό. nobis ἀφαιρ. πληθ. προσ. ἀντων. (ego). telum, ī οὐδ. β' κλ.=βέλος, ἀκόντιον. in πρόθ.+αἰτ. (ἐχθρική διάθεσις)=κατά+γεν. hostis, is ἄρσ. γ' κλ.=ὁ πολέμιος, ὁ ἐχθρός. iaceretur παρατ. παθητ. ὑποτ. τοῦ iacio, iēcī, iactum, ēre 3=ρίπτω, βάλλω (παθ. iacior, iactus sum, iaci). ita ἐπίρρ.=οὕτως sine πρόθ.+ἀφαιρ.=ἄνευ+γεν. periculum, ī οὐδ. β' κλ.=κίνδυνος. legio, ōnis γ' κλ.=ὁ, ἡ λεγεών. vulnus, ēris οὐδ. γ' κλ.=τραῦμα, αἱματοχυσία. conficiemus μέλλ. ὄρ. τοῦ conficio, feci, factum, ēre 3=περατῶ, τελειώνω. autem σύνδ.=δέ. difficilis, is, e ἐπίθ. γ' κλ.=χαλεπός, δύσκολος, συγκρ. difficilior, ius καὶ ὑπερθ. difficillimus, a, um. τὰ ἐπίθετα facilis=εὐκολος, difficilis=δύσκολος, similis=ὅμοιος, dissimilis=ἀνόμοιος, humilis=ταπεινός καὶ gracilis=ἰσχνός σχηματίζουν τὸν ὑπερθετικὸν εἰς limus, a, um. cum αἰτιολ. σύνδ.=ἐπειδή. tantum ἐπίρρ.=κατὰ πολὺ, πολὺ, τοσοῦτον. equitatu ἀφαιρ. τοῦ equitatus, us ἄρσ. δ' κλ.=ἰππικόν. valeamus ὑποτ. ἔνεστ. τοῦ valeo, ūi, ītum, ēre 2=ὑγιαίνω, εὐρωστῶ, ὑπερέχω. simul ἐπίρρ.=ταυτοχρόνως. denuntiavit παρακ. ὄριστ. τοῦ denuntio, avi, atum, āre 1=παραγγέλλω, δίδω τὸ παράγγελμα. ut τελ. σύνδ.=ἵνα. essent παρατ. ὑποτ. τοῦ sum. posterus, a, um=ὁ ὕστερος. in posterum ἐννοεῖται diem=κατὰ τὴν ἐπομένην ἡμέραν. quoniam αἰτιολ. σύνδ.=ἐπειδή fiēret παρατ. ὑποτ. τοῦ fio, factus sum, fiēri (εἶναι παθητικὸν τοῦ facio)=γίγνομαι. (fit potestas=δίδεται εὐκαιρία). dimicandi γενική τοῦ γερονδίου τοῦ dimico 1. potestas, ātis θηλ. γ' κλ.=εὐκαιρία, δυνατότης. ut ἐπίρρ.=ὥσπερ. saepe ἐπίρρ.=πολλάκις, ἐπανελημμένως συγκρ. saepius καὶ ὑπερ. saepissime. cogitavissent ὑπερσ. ὑποτ. τοῦ cogito, avi, atum, āre 1=διανοοῦμαι, σκέπτο-

μα. ne tel. σύνδ.=ἵνα μή. usus, us ἄρσ. δ' κλ.=ἐμπειρία, ἄσκησις. manus θηλ.δ' κλ.=χείρ, ἰσχύς. reliquus, a, um ἐπίθ.β'=λοιπός, ὑπόλοιπος' ἐν τῷ πληθ. ὡς οὐσιαστικόν. opinio, opis θηλ. γ' κλ.=γνώμη, προσδοκία. fallerent παρ. ὑποτ. τοῦ fallo, fefelli, falsum, ἔρε θ=σφάλλω, ἀπατῶ, διαψεύδω.

Συντακτικά : ut ... cognitum est παραβολικὴ πρότ. hortatu ἀφαιρετικὴ τροπικὴ. suorum γεν. ὑποκειμ.=hortantibus suis. proelio ἀφαιροδργανικὴ. superioribus diebus ἀφαιρ. χρονικὴ. priusquam concurrerent χρον. πρότ. acies ὑποκ. fore pelleretur ἑξαρτάται ἐκ τοῦ dixerat' ἢ συντάξεις οὕτω : dixerat fore uti prius quam acies concurrerent exercitus Caesaris pelleretur. cum admirati essent αἰτιολ. πρότ. id ἀντικ. με ὑποκ. τοῦ polliceri, μελονότι εἶναι ταυτοπροσωπία quo...prodeatis ἀναφ. τελ. πρότ. firmiore animo ἀφαιρ. τρόπου. equitibus ἀντικ. κατὰ δοτ. εἰς τὸ persuasi. confirmaverunt=polliciti sunt. facturos (esse) εἰδ. ἀπαρ., τοῦ ὁποίου ὑποκ. εἶναι τὸ ἐννοούμενον se ut...aggrederentur et (ut)pellerent τελ. προτ. cum accessum sit χρον. πρότ. circumventa acie ἀφαιρ. ἀπόλ. χρονικὴ. perturbatum ἐπίθ. μετ. a nobis ποιητικὸν αἴτιον. telum(pilum) ὑποκ. legionum γεν. ὑποκειμ. sine vulnere περιληπτικῆς σημασίας=sine vulneribus. difficile κατηγ. cum .valeamus αἰτιολ. πρότ. equitatu ἀφαιρ. τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς. ut essent τελ. πρότ. parati κατηγ. ἐννοεῖται ad dimicandum. animo ἀφαιρ. τοῦ κατὰ τι quoniam fieret αἰτ. ολ. πρότ. ut . cogitavissent παραβολικὴ πρότ. ne...fallerent τελ. πρότ. usu manumque ἀφαιρ. τρόπου. reliquorum γεν. ὑποκειμ.

Πραγματικά : quoque ὅπως δηλ. καὶ ὁ Καῖσαρ. in consilio πολεμικὸν συμβούλιον, συγκροτούμενον πιθανῶς ἐν ὑπαίθρῳ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀρχηγοῦ, εἰς ὃ ἐλάμβανον μέρος οἱ legati, tribuni militum, centuriones κ.λ.π. ab latere aperto τὸ ἀριστερὸν τοῦ Καίσαρος ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ Ἐνιπέως, ἀλλὰ τὸ δεξιὸν παρέμενε ἀκάλυπτον, δηλ. οὔτε διὰ τοῦ Ἀπιδανοῦ ποταμοῦ προησπίζετο οὔτε διὰ τῶν μακρῶν πρὸς νότον ὑψουμένων λόφων. reliquorum τῶν μὴ παραστάντων εἰς τὸ συμβούλιον.

Νόημα : Ὁ Πομπήιος, ὅπως καὶ ὁ Καῖσαρ, ἀπέφασκε νὰ συνάξη μάχην, πιστεύων ὅτι, προτοῦ γίνῃ ἡ σύγκρουσις τῶν στρατευμάτων, ὁ στρατὸς τοῦ Καίσαρος θὰ ἐτρέπετο εἰς φυγὴν.

Ἐπειδὴ βεβαίως τοῦτο ἐξέπληξε τοὺς περισσοτέρους, ὁ Πομπήιος δικαιολογεῖ τὴν γνώμην του, λέγων ὅτι λόγῳ ὑπεροχῆς τοῦ ἵπικοῦ του θὰ προσβάλλῃ τὴν ἀκάλυπτον δεξιὰν πτέρυγα τοῦ Καίσαρος ἐκ τῶν νότων με ἀποτέλεσμα νὰ προκληθῇ πανικὸς εἰς τὸν ἀντίπαλον στρατὸν καὶ νὰ λήξῃ ἡ μάχη νικηφόρως καὶ ἄνευ αἰματοχυσίας.

Ταυτοχρόνως ἐνεψύχωσε τοὺς στρατιώτας του καὶ ἐζήτησεν ἀπὸ αὐτοὺς, ὅπως φανώσι γενναῖοι καὶ μὴ διαψεύσωσι κατὰ τὴν μάχην ὅλων τὰς ἐλπίδας, αἱ ὁποῖαι ἐστηρίζοντο ἐπ' αὐτῶν λόγῳ τῆς πολεμικῆς τῶν ἐμπειρίας καὶ τῆς στρατιωτικῆς ὑπεροχῆς των.

Περιλήψεις : 1) Ἡ ἐν τῷ πολεμικῷ συμβουλίῳ ἐκφρασθεῖσα γνώμη τοῦ Πομπήιου 2) Αἰτιολογία τοῦ πολεμικοῦ του σχεδίου καὶ 3) Ἐμψύχωσις τοῦ στρατοῦ πρὸς μάχην.

Hunc Labienus excepit et,

cum despiceret
copias Caesaris,
efferret summis laudibus
consilium Pompei,
inquit, «Noli existimare,
Pompei, hunc esse exercitum
(is), qui devicerit
Galliam Germaniamque.
Interfui omnibus proeliis,
neque pronuntio temere
incognitam rem.

Perexigua pars
illius exercitus superest ;
magna pars deperit,
quod fuit necesse
accidere tot proeliis,
multos pestilentia
autumni in Italia
consumpsit,
multi domum discesserunt,
multi in continenti
relicti sunt.

An non audistis
ex iis, qui remanserunt
per causam valetudinis,
factas esse
cohortes Brundisii ?
Hae copiae, quas videtis,
refectae sunt
ex dilectibus
horum annorum
in citeriore Gallia,
et plerique sunt

ex coloniis Transpadanis.
Ac tamen,
quod fuit roboris,
interit duobus, proeliis
Dyrrachinis.

Haec cum dixisset,
iuravit se non reversurum (esse)
in castra nisi victorem,
reliquosque hortatus est,

Τοῦτον ὁ Λαβιηνὸς διεδέχθη ἐν τῷ λόγῳ
καί,

ἐνῶ ἔξεφραζέτο περιφρονητικῶς
περὶ τῶν στρατ. δυνάμεων τοῦ Καίσαρος,
ἐνεκωμίαζε (δὲ) διὰ μεγίστων ἐπαίνων
τὸ (πολεμικόν) σχέδιον τοῦ Πομπηίου,
εἶπε, «μὴ νομίσης,
Πομπήιε, ὅτι αὐτὸς ἐδῶ εἶναι ὁ στρατὸς
(ἐκεῖνος), ὁ ὁποῖος κατενίκησε
τὴν Γαλατίαν καὶ αὐτὴν τὴν Γερμανίαν.
Παρουρέθην εἰς ὅλας τὰς μάχας,
καὶ δὲν διαβεβαίω ἀπερισκέπτως
ἄγνωστον πρᾶγμα.»

Λίαν μικρὸν μέρος
τοῦ (ἐνδόξου) ἐκείνου στρατοῦ ἐπιζῆ
μέγα μέρος ὀλοσχερῶς ἐχάθη,
ὅπερ ὑπῆρξεν ἀναπόφευκτον
νὰ συμβῆ εἰς τοσαύτας μάχας,
πολλοὺς τὸ νοσηρὸν κλίμα
τοῦ φθινοπώρου εἰς τὴν Ἰταλίαν
ἐθανάτωσε,
πολλοὶ οἴκαδε ἀνεχώρησαν,
πολλοὶ εἰς τὴν ἡπειρον (Ἰταλίαν)
κατελείφθησαν.

Ἡ (μήπως) δὲν ἠκούσατε
ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι παρέμειναν
ὑπὸ τὴν πρόφασιν ἀσθενείας,
ὅτι ἐσχηματίσθησαν
κοόρτεις εἰς τὸ Βρινδήσιον ;
Αὐταὶ αἱ δυνάμεις, τὰς ὁποίας βλέπετε,
συνεπληρώθησαν
ἐκ στρατολογιῶν
τούτων τῶν ἐτῶν
εἰς τὴν ἐντεῦθεν (τῶν Ἀλπεων) Γαλατίαν
καὶ οἱ περισσότεροι (στρατιῶται) κατά-
γονται

ἐκ τῶν ἀποκιῶν τῶν πέραν τοῦ Πάδου.
Ἄλλ' ὅμως,
ὅποσον ὑπῆρξε τοῦ ἀνθους (τοῦ στρατοῦ),
ἐχάθη κατὰ τὰς δύο μάχας
παρὰ τὸ Δυρράχιον.

Ταῦτα, ἀφοῦ εἶχεν εἶπει,
ὤρκίσθη, ὅτι αὐτὸς δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ
εἰς τὸ στρατόπεδον εἰ μὴ νικητῆς,
καὶ τοὺς λοιποὺς προέτρειψεν,

ut idem facerent.
 Hoc laudans Pompeius
 idem iuravit ;
 nec fuit vero
 quisquam ex reliquis,
 qui dubitaret iurare.
 Haec cum facta sunt
 in consilio
 magna spe et laetitia
 omnium, discessum est ;
 ac iam animo
 praecipiebant victoriam,
 quod videbatur (sibi)
 nihil frustra confirmari
 de re tanta
 et a tam perito imperatore.

ἵνα τὸ αὐτὸ πράξωσι.
 Τοῦτο ἐπαινῶν ὁ Πομπήιος
 τὸν αὐτὸν ὄρκον ὠρκίσθη·
 καὶ δὲν ὑπῆρξεν ἀληθῶς
 κανεῖς ἐκ τῶν λοιπῶν,
 ὅστις ἐδίστασε νὰ ὀρκισθῆ.
 Ταῦτα, ἀφοῦ ἐγένοντο
 εἰς τὸ (πολεμικόν) συμβούλιον
 μετὰ μεγάλης ἐλπίδος καὶ χαρᾶς
 πάντων, ἐγένετο ἀποχώρησις.
 Καὶ ἤδη ἐν τῇ φαντασίᾳ
 προεξώφλουν τὴν νίκην,
 διότι ἐνόμιζον (αὐτοῖ),
 ὅτι οὐδὲν ἀπατηλῶς διεβεβαιοῦτο
 περὶ ὑποθέσεως τόσον σπουδαίας
 καὶ ὑπὸ τόσον ἐμπείρου στρατηγοῦ.

Γραμματικά : hunc αἰτιατ ἐνικοῦ τῆς δεικτ. ἀντων hic, haec, hoc = ὅδε, ἡδε, τόδε. Labienus, i ἄρσ. β' κλ = ὁ Λαβηνός. exserit παρακ. ὄριστ. τοῦ excipio, cēpi, ceptum, ἔρε 3 = διαδέχομαι τινα ἐν τῷ λόγῳ. cum χρον. σύνδ = ἐνῶ. despiceret παρακ. ὑποτ. τοῦ despicio, cēxi, ectum, ἔρε 3 = ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω βλέπω περιφρονητικῶς, ἐκφράζομαι μετὰ περιφρονήσεως. summis ὑπερθ. βαθ. τοῦ ἐπιθ. superus, a, um, συγκρ. superior, ius. laus, laudis θηλ γ' κλ. = ἐπαινος. efferret παρακ ὑποτ. τοῦ efferre, extulit, elatum, efferre 3 = φέρω ἔξω, ἐξαίρω, ἐγκωμιάζω. poli προστ. ἐνεσ. τοῦ ἄνωμ. polo, poli, polli, nolle = δὲν θέλω (κλίνεται) οὕτω : polo (non + volo), nonvis, nonvult, polūmus, nonvultis, polunt)· παρόμοια εἶναι τὸ volo = βούλομαι καὶ malo = προτιμῶ inquit παρακ. τοῦ ἐλλίποῦς inquam = λέγω. existimare ἀπαρ. ἐνεστ. τοῦ existimo 1 = νομίζω Pompei κλητική. qui, quae, quod ἀναφ. ἀντων = ὁ ὁποῖος. Callia, ae θηλ. α' κλ. = Γαλατία. Germania, ae θηλ. α' κλ. = Γερμανία. devicerit παρακ. ὑποτ. τοῦ devinco vici, victum, ἔρε 3 = κατανικῶ, ὀλοσχερῶς νικῶ. interfui παρακ. ὄριστ. τοῦ intersum, interfui, interesse = παρευθίσκομαι. neque ἢ nec σύνδ. = οὔτε, μήτε, καὶ δὲν. temere ἐπίρρ. = ἀλογίστως, ἀπερισκέπτως. incognitus a, um ἐπίθ. β' κλ. = ἄγνωστος pronuntio, avi, atum, are 1 = προαναγγέλλω, προδηλῶ, διαβεβαίω. perexigūus, a, um ἐπίθ. β' κλ. = λίαν ὀλίγος, λίαν μικρός. pars, partis θηλ. γ' κλ. = μέρος. illius γεν. ἐνικ. τῆς δεικτ. ἀντων. ille, illa, illud = ἐκεῖνος exercitus γενική. superest ἐνεστ. τοῦ supersum, superfui, superesse = ἐπιζῶ, ὑπολείπομαι. magna θηλ. θετ. βαθ. τοῦ ἐπιθ. β' magnus, a, um = μέγας, συγκρ. maior, ius, ὑπερθ. maximus, a, um. deperitit παρακ ὄριστ. τοῦ deperire, ii, (μετ. μέλλ. deperiturus), deperire 4 = ἐντελῶς ἀπόλλυμαι, ὀλοσχερῶς χάνομαι. quod οὐδ. ἀναφ. ἀντων. (qui). accidere ἀπαρ. ἐνεστ. τοῦ accido, idi, —, ἔρε 3 = συμβαίνω (accidit ἀπροσ. = συμβαίνει). tot ἀκλιτος δεικτ. ἀντων. = τοσοῦτος, τοσοῦτοι. fuit παρακ. ὄριστ. τοῦ sum. necesse (ἀκλιτον ἐπίθ.) fuit = ἀναπόφευκτον ὑπῆρξε. multus, a, um ἐπίθ. β' κλ. = πολὺς. autumnus, i ἄρσ. β' κλ. = φθινόπωρον. pestilentia, ae θηλ. α' κλ. = ὁ νοσηρὸς ἀήρ, τὸ νοσηρὸν κλίμα.

consumpsit παρακ. ὄριστ. τοῦ consumo, sumpsit, sumptum, ἔρε 3=ἀναλί-
 σκω, θανατῶ, ἀφανίζω. domum ἐπίρρ. τοπικόν τῆς εἰς τόπον κινήσεως=
 οἶκαδε, εἰς τὴν πατρίδα (domus=οἶκος, domi=οἶκοι, domo=οἶκοθεν).
 discesserunt παρακ. ὄριστ. τοῦ discedo, cessi, cessum, ἔρε 3=ἀναχωρῶ,
 ἀποχωρῶ. relictis sunt παρακ. παθ. ὄριστ. τοῦ relinquo, relictus sum,
 relinqui 3=καταλείπομαι (ἐνεργ. relinquo, līqui, lictum, ἔρε). continens
 μετ. ἐνεστ. τοῦ continēo, tīnuī, tentum, ἔρε 2=συνέχω· ἐδῶ οὐσιαστικο-
 ποιηθὲν κατὰ παράλειψιν τῆς λέξεως terra=ἡ ἡπειρὸς, δηλ. ἡ Ἰταλία +
 ἀπ ἐρωτηματικόν μόριον εἰσάγον τὸ β' μέρος πλαγίας ἐρωτήσεως=ἡ (ἀπ
 non=nonne=ἢ(μήπως) δέν. audistis ἀντι audivistis παρακ. ὄριστ. τοῦ
 audīo, ivi, itum, ire 4=ἀκούω. εἶναι γνωστὸν ἐκ τῆς Γραμματικῆς, ὅτι
 τῶν εἰς avi - evi καὶ ivi χρόνων καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν παραγομένων ἐκπίπτει
 τὸ v, τὰ δὲ ἑκατέρωθεν φωνήεντα συναιροῦνται, π.χ. amavisti=amasti
 κλπ. iis καὶ eis καὶ is ἀφαιρ. πληθ. τῆς ἀντων. is, ea, id=οὗτος. qui
 ἀναφ. ἀντων. ὄνομ. πληθ. qui=ὁ ὁποῖος per πρόθ + αἰτιατ. =ἐνεκα + γεν.
 causa, ae θηλ. α' κλ.=αἰτία, πρόφασις. valetudo, dīnis θηλ. γ' κλ.=εὐεξία
 καὶ ἐπὶ κακῆς ἐννοίας ἀσθένεια, καχ' ξία, νόσος. remanserunt παρακ. ὄριστ.
 τοῦ remaneo, mansi, —, ἔρε 2=μένω ὀπίσω, παραμένω. cohors, tis θηλ.
 γ' κλ.=χόρτος, ἡ κοόρτις. τὸ τάγμα. factas esse ἀπ. παθητ. παρακ. τοῦ
 fio, factus, fieri=γίγνομαι, σχηματίζομαι. Brundisium, ii οὐδ. β' κλ.=
 τὸ Βρενδῆσιον. haec θηλ. ὄνομ. πληθ. τοῦ hic, haec, hoc. quas θηλ.
 αἰτιατ. πληθ. τοῦ qui, quae, quod. videtis ἐνεστ. ὄριστ. τοῦ video, vidi,
 visum, ἔρε 2=βλέπω.
 dilectibus ἀφαιρ. τοῦ dilectus, us ἄρσ. δ' κλ.=καταγραφὴ στρατιωτῶν,
 στρατολογία. horum γεν. πληθ. τοῦ hic, annus, i ἄρσ. β' κλ.=ἔτος. cite-
 riore ἀφαιρ. τοῦ citerior (ἄρσ. καὶ θηλ.), citerius (οὐδ.) γενικὴ citerioris
 =ὁ ἐντεῦθεν, ὁ ἐπὶ τάδε· οὐχὶ σπανίως ἀπαντᾶται καὶ citer, a, um (καὶ
 ὡς ὑπερθ. βαθ. citimus=ἐγγύτατος). refectae sunt παρακ. παθ. ὄριστ.
 τοῦ reficior, refectus sum, refici 3=συμπληροῦμαι (ἐνεργ. reficio=πά-
 λιν ποιῶ, συμπληρῶ). plerique, pleraeque, pleraque (γεν. plurimorum,
 arum. orum)=οἱ πολλοί, ἡ πλειονότης. sunt γ' πληθ. ἐνεστ. ὄρ. τοῦ sum.
 colonia, ae θηλ. α' κλ.=ἀποικία transpadanus, a, um ἐπίθ.=ὁ πέραν τοῦ
 Πάδου κείμενος ἢ οἰκῶν (ὁ ἐντεῦθεν τοῦ Πάδου ἐκαλεῖτο cispadanus). ac
 καὶ atque=καί. καὶ ἐπίσης· μετὰ ἀρνητικὴν πρότασιν τὸ ac ἔχει σχεδὸν τὴν
 σημασίαν τοῦ ἀλλά. robur, ὄρις οὐδ. γ' κλ.=ἀγρία δοῦς, πυρῆν, ἄνθος τοῦ
 στρατοῦ. duobus ἀφαιρ. τοῦ ἀπολύτου ἀριθμητ. ἐπίθ. duo, duae, duo=
 δύο. interit παρακ. ὄριστ. τοῦ intereo, ii, itum, ire 4=ἀπόλλυμαι,
 χάνομαι.
 haec ὄνομ. πληθ. οὐδ. τοῦ hic. cum χρόν. σύνδ.=ἀφοῦ. dixisset ὑπερσ.
 ὑποτ. τοῦ dico, xi, ctum, ἔρε 3=λέγω. iuravit παρακ. ὄριστ. τοῦ iuro,
 avi, atum, are 1=ὀρκίζομαι. se καὶ sese αἰτιατ. ἐνικοῦ προσωπ. ἀντων. γ'
 προσ. (sui, sibi, se...). nisi σύνδ. =εἰμή, νὰ μή. victor. ὄρις ἄρσ. γ' κλ.=
 νικητῆς. reversurum ἐννοεῖται esse ἅπαρ μέλλ. τοῦ ἀποθ. revertor, re-
 verti (ἐξ ἐνεστ. reverto, reverti 3=ἐπανέρχομαι, ἐπιστρέφω reliquus, a,
 um ἐπίθ. β'=λοιπός. ut τελ. σύνδ.=ἵνα idem οὐδ. δεικτ. ἀντων. idem,
 eadem, idem=ὁ αὐτός. facerent παρακ. ὑποτ. τοῦ facio 3=πράττω. hor-

tatus est παρακ. παθητ. ὄρ. τοῦ ἀποθετ. hortor, hortatus sum, hortari
1=προτρέπω, παραινώ.

hoc οὐδ. δεικτ. ἄντων. (hic) laudans μετ. ἐνεστ. τοῦ laudo, avi, atum,
āre 1=ἐπαινώ. idem οὐδ. vero ἐπίρρ.=βεβαίως, ἀληθῶς. quisquam, quae
quam, quidquam καὶ quicquam ἄόρ. ἄντων.=τίς, τί. iurare ἄπαρ. ἐνεστ.
τοῦ iuro 1=ὀρκίζομαι. dubitaret παρατ. ὑποτ. τοῦ dubito, avi, atum,
āre 1=ἀμφιβάλλω, διστάζω. haec οὐδ. ὄνομ. πληθ. (hic). cum χρον.
=ἀφοῦ. facta sunt παρακ. παθ. ὄρισ. τοῦ fio. magna ἄφαιρ. ἐν. spes,
spei θηλ. ε' κλ.=ἐλπίς. laetitiae, ae θηλ. α' κλ.=χαρά. omnium γεν.πληθ.
(omnis).discessum est (ἀπροσώπως)=ἀποχώρησις ἐγένετο, ἀπεχώρησαν,
διελύθησαν παρακ. παθητ. ὄριστ. τοῦ discedo, cessi, cessum, ēre 3=ἀνα-
χωρῶ. praecipiebant παρατ. ὄρισ. τοῦ praecipio, cepi, ceptum, ēre 3=
προλαμβάνω, προεξοφλῶ. quod αἰτιολ. σύνδ.=διότι. de πρόθ.+ἀφαιρ.=
περὶ+γεν. re ἄφαιρ. τοῦ res, rei θηλ. ε' κλ.=πρῶγμα. tantus, a, um δεικτ.
ἄντων.=τοσοῦτος, τόσον σπουδαῖος. tam ἐπίρρ.=τόσον. peritus, a, um
ἐπίθ. β' κλ.=ἐμπειρος. imperator, ὄρις ἄρσ. γ' κλ.=στρατηγός. nihil οὐδ.
ἄορ. ἄντων (ἐκ τοῦ ne hilum)=οὐδὲν (γεν. nullius rei dot. nulli rei
αἰτ. nihil ἄφαιρ. nulla re) ὡς ἄρσεν. καὶ θηλ. λαμβάνεται τὸ nullus, a,
um (γεν. nullius dot. nulli). frustra ἐπίρρ (ἐκ τοῦ fraus=ἀπάτη)=ἀβασί-
μως, ἀπατηλῶς, μάτην. confirmari ἄπαρ. παθ. ἐνεστ. τοῦ confirmor, atus
sum, āri 1=διαβεβαιοῦμαι. videbatur παρατ. παθ. ὄριστ. τοῦ video,
visus sum, videri 2=φαίνομαι (ἐνεο video, vidi, visum, ēre 2=βλέπω.

Συντακτικά : excepit δηλ. oratione. cum..despiceret ..efferret
χρον. προτ. summis laudibus ἄφαιρ. ὄργαν. nolī existimare=μὴ θέλε νά
νομίσης=ne existimaveris=μὴ νομίσης· ἐπὶ β' προσώπου εἰς τὴν Λατινι-
κὴν ἢ ἀπαγόρευσις δηλοῦται διὰ τοῦ nolī ἢ nolite μετ' ἀπαρσεμάρτου. esse
εἰδ. ἄπαρ. ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ existimare. exercitum ὑποκ. qui devicerit
ἀναφ. πρότ. ὡς κατηγορ. τοῦ exercitum. omnibus proeliis (δοτ.) ἀντικ.
illius exercitus γεν. διατρ. quod ... δηλ. τὸ deperire ἀναφ. πρότ. accidere
ὑποκ. τῆς ἀπροσ. φράσεως necesse fuit. an non audistis τὸ β' σκέλος τῆς
πλαγίας ἐρωτήσεως. qui remanserunt ἀναφ. πρότ. per causam ἀναγκαστι-
κὸν αἴτιον. factas esse εἰδ. ἄπαρ. ἐξατρ. ἐκ τοῦ audistis. valetudinis=
morbi=νόσου. cohortes (αἰτιατ) ὑποκ. Brundisii γενικὴ τοπικὴ (ὄρα Κερ.
83 § 3 Rommae). quas videtis ἀναφ. πρότ. roboris γεν. διατρ. quod ro-
boris=quantum roboris ὡς ὑποκ. τοῦ interiit. duobus proeliis ἄφαιρ.
χρονικὴ. cum dixisset χρον. πρότ. reversurum (esse) εἰδ. ἄπαρ. ἐξατῶμ.
ἐκ τοῦ iuravit. se ὑποκ. τοῦ ἄπαρ. victorem κατηγ. ut..facerent τελ.
πρότ. ἐξατῶμένη ἐκ τοῦ hortatus est. idem σύστοιχον ἀντικείμενον. qui
dubitaret ἀναφ. πρότ. cum facta sunt χρον. πρότ. spe-laetitiae ἄφαιρ.
τρόπου δηλοῦσαι συνοδείαν omnium γεν. ὑποκειμ. quod videbatur δηλ.
sibi αἰτιολ. πρότ. confirmari ὑποκ. τοῦ ἀπροσώπου videbatur. nihil ὑποκ.
τοῦ ἄπαρ. a...imperatore ποιητικὸν αἴτιον.

Πραγματικά : Labienus Titus Attius μολονότι διετέλεσεν ἀντι-
στράτηγος τοῦ Καίσαρος ἐν Γαλατία, μετεπήδησεν εἰς τὸν Πομπήιον κατὰ τὴν
ἐκρηξίν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Calliam Cermaniamque πρόκειται περὶ
ὑπερβολῆς, καθ' ὅσον τὴν μὲν Γαλατίαν δὲν ἐνίκησεν ὀλοσχερῶς, τῆς δὲ

Γερμανίας ἐλάχιστον μέρος ὑπέταξεν. Ἡ Γαλατία ἐλέγετο 1) *citerior* ἢ *Cisalparina*—ἐντεῦθεν τῶν Ἄλπεων ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Πάδου καὶ 2) *ulterior* ἢ *transalparina*—πέραν τῶν Ἄλπεων. Ἡ ἐντεῦθεν τῶν Ἄλπεων Γαλατία, ἀφ' ὅτου κατέστη ρωμαϊκὴ ἐπαρχία (222 π.Χ.), ὀνομάζεται *cispadana*—ἐντεῦθεν τοῦ Πάδου καὶ *transpadana*—πέραν τοῦ Πάδου (ἰδὲ κατωτέρω). *omnibus proeliis* ὑπερβολικῶς ἐλέχθη καὶ τοῦτο, ἵνα οἱ λόγοι τοῦ ἀποκτησῶσι κύρος καὶ ἐπισημότητα. *illius* δηλ. ἐνδόξου. *in continenti* δηλ. εἰς τὴν Ἰταλίαν. *valetudinis* ὅτι ἐλαμβάνετο μέροςινα ἐν τῷ στρατῷ περὶ τῆς ὑγείας τῶν στρατιωτῶν, πρόδηλον ἐκ τῆς μετακινήσεως ἐνίοτε τοῦ στρατοπέδου λόγω τοῦ νοσηροῦ κλίματος.

Πλὴν τῶν τραυματιῶν. ὑπῆρχον καὶ πολλοὶ ἀσθενεῖς, ἐξ ὧν οἱ μὲν πλεῖστοι ἀπέθνησκον λόγω τοῦ ὅτι ἡ ἱατρικὴ τέχνη εὐρίσκετο εἰς ἠνιπώδη κατάσταση, οἱ δὲ λοιποὶ μετεφέροντο ἐφ' ἀμαξῶν ἢ ζώων ἢ φορεῖων, ὅπως τύχῳσιν ἱατρικῆς περιθάλψεως. *cohortes* ἢ *κόρτες*; ἦτο τὸ δέκατον τοῦ λεγεῶνος, περιλαμβάνουσα 400 περίπου ἄνδρας. *Brundisium* τὸ Μπρίντζι τῆς Ἰταλίας παρὰ τὴν Καλαβρίαν. *coriae*, *quas videtis* καὶ τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές, διότι ἐν Φαρσάλῳ ἐπολέμησαν σχεδὸν μόνον *veterani* τοῦ Καίσαρος. *horum annorum* τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν. *in citeriore Callia* τοῦτο ἀληθεύει ἐν μέρει, καθότι ἐστρατολογήθησαν καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν. *ex coloniis* τὰς ἀποικίας ταύτας ψιζεν αὐτὴ ἡ τῶν Ρωμαίων πόλις ἐξ ἰδίων πολιτῶν. *Dyrachina proelia* ἐνίκησε μὲν τότε ὁ Πομπήιος, ἀλλὰ μὲ πολλὰς ἀπολείας. Τὸ Δυρράχιον ἦτο σπουδαῖος λιμὴν τῆς Ἰλλυρίας (εἶναι ἡ ἀρχαία Ἐπίδαμος).

omnium γεν κῶς πάντων τῶν παρόντων. *praecibiebant* ἕνεκα τῶν λόγων τοῦ Πομπηίου καὶ Λαβηνοῦ. *imperator* ὁ τίτλος οὗτος ἀπενέμετο μετὰ τινα νίκην καὶ ἐφ' ὅσον τοῦ ἐδίδετο καὶ τὸ *imperium*. Ἄλλοτε ὅμως ὠνομάζετο *dux* ἢ *consul*.

Νόημα: Μετὰ τὸν Πομπήιον ἔλαβε τὸν λόγον ὁ στρατηγὸς Λαβηνός, ὁ ὁποῖος ἐξεφράζετο περιφρονητικῶς μὲν διὰ τὸν στρατὸν τοῦ Καίσαρος, ἐξέμνει δὲ τὸ πολεμικὸν σχέδιον τοῦ Πομπηίου.

Διὰ τὸν στρατὸν τοῦ Καίσαρος—συνεχίζει ὁ Λαβηνός—πρέπει νὰ λεχθῆ ὅτι μικρὸν μέρος αὐτοῦ ἐπιζῆ, ἐνῶ τὸ μὲν ἄνθος τοῦ στρατοῦ ὄλοσχερῶς ἐχάθη εἰς τὰς παρὰ τὸ Δυρράχιον μάχας ἄλλοι δὲ ἀπέθανον ἐκ νόσων, ἄλλοι ἐπέστρεψαν εἰς τὰς πατρίδας των καὶ τέλος ὀλίγοι κατελείφθησαν εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Ὁ ὑπόρχων στρατὸς τοῦ Καίσαρος συνεκροτήθη ἐκ στρατολογιῶν τῶν τελευταίων ἐτῶν, γενομένων ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὴν ἐντεῦθεν τῶν Ἄλπεων Γαλατίας, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἐκ τῶν ἀποικίων τῶν πέραν τοῦ Πάδου.

Ὁ Λαβηνός καὶ ὁ Πομπήιος ὠρκίσθησαν, ὅτι μόνον ὡς νικηταὶ θὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὸ στρατοπέδον, ἐνῶ ταυτοχρόνως πάντες, μιμούμενοι αὐτούς, τὸν αὐτὸν ὄρκον ἐδίδον.

Ἦδη μὲ χαρὰν καὶ πολλὰς ἐλπίδας διὰ τὴν νίκην πάντες ἀπεχώρουν, πιστεύοντες ὅχι μόνον εἰς τὰς διαβεβαιώσεις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν στρατηγικὴν ἐμπειρίαν τοῦ Πομπηίου.

Περίληψεις: 1) Ἡ γνώμη τοῦ Λαβηνοῦ διὰ τὴν μαχητικὴν ἀνικανότητα τοῦ στρατοῦ τοῦ Καίσαρος 2) Αἰτιολογία τῆς γνώμης του 3) Ὅρκοι

Λαβιηνοῦ, Πομπηίου καὶ λοιπῶν καὶ 4) Ἡ πεποιθήσις πάντων διὰ τὴν νίκην

LXXXVIII (88) § 1+6

Caesar, cum appropinquasset
castris Pompei
animadvertit aciem eius
instructam (esse) ad hunc mo-
dum

Erant in sinistro cornu
duae legiones
traditae a Caesare
initio dissensionis
ex senatus consulto,
quarum una prima,
altera tertia appellabatur :
in eo loco erat
ipse Pompeius.
Mediam aciem tenebat
Scipio cum Syriacis legionibus.
Ciliciensis legio
coniuncta
cum Hispanis cohortibus
in dextro cornu
collocatae erant.
Has Pompeius existimabat
se habere firmissimas.
Reliquas interiecerat
inter mediam aciem
cornuaque
numeroque expleverat
CX cohortes.
Haec erant XLV milia,
evocatorum circiter duo (milia),
quae convenērant ad eum
ex beneficiariis
superiorum exercituum ;
quae disperserat
tota acie.
Reliquas VII cohortis
disposuerat praesidio
in castris
propinquisque castellis.
Dextrum cornu eius
muniebat quidam rivus
impeditis ripis ;
ob quam causam obiecerat

Ὁ Καίσαρ, ὅτε εἶχε πλησιάσει
εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Πομπηίου,
παρετήρησεν, ὅτι ἡ στρατιὰ ὑποῦ
εἶχε παραταχθῆ κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

Ἦσαν εἰς τὸ ἄρ στερὸν κέρας
οἱ δύο λεγεῶνες
οἱ παραδοθέντες ὑπὸ τοῦ Καίσαρος
ἐν ἀρχῇ τῆς διαφωνίας
ἐνεκα συγκλητικῆς δόγματος,
ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἶς, πρῶτος,
ὁ ἄλλος, τρίτο ὀνομάζετο
εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν εὐρίσκειτο
καὶ ὁ ἴδιος ὁ Πομπήιος.
Τὸ μέσον τῆς παρατάξεως κατεῖχεν
ὁ Σκιπίων μετὰ τῶν Συριακῶν λεγεῶνων.
Ὁ ἐκ Κιλικίας λεγεῶν
συνενωθείς
μετὰ τῶν Ἰσπανικῶν κοόρτεων
εἰς τὸ δεξιὸν κέρας
εἶχε τοποθετηθῆ.
Τούτους ὁ Πομπήιος ἐνόμιζεν,
ὅτι (αὐτὸς) ἔχει πιστοτάτους.
Τοὺς λοιποὺς εἶχε παρεβάλλει
μεταξὺ τοῦ μέσου τῆς παρατάξεως
καὶ τῶν κεράτων
καὶ ἐν συνόλῳ εἶχε συμπληρώσει
110 κοόρτεας.
Αὗται περιεῖχον 45 χιλιάδας (στρατ),
ἀνακλήτων (δὲ) περίπου δύο (χιλιάδας),
αἱ ὁποῖαι εἶχον προστρέξει πρὸς αὐτὸν
ἐκ τῶν εὐεργετημένων
τῶν προτέρων στρατευμάτων (του)
τούτους δὲ εἶχε διασπείρει
καθ' ὅλην τὴν παρατάξιν.
Τὰς λοιπὰς ἑπτὰ κοόρτεας
εἶχε διαθέσει πρὸς φρούρησιν
εἰς τὸ στρατόπεδον
καὶ εἰς τὰ πλησιόχωρα φρούρια.
Τὸ δεξιὸν κέρας αὐτοῦ
προήσπιζε κάποιον ρυάκιον
μὲ δυσβάτους ὄχθας
διὰ ταύτην δὲ τὴν αἰτίαν εἶχεν ἀντιτάξει

cunctum equitatum,
sagittarios
funditoresque omnes
sinistro cornu.

σύμπαν τὸ ἵππικόν,
τοὺς τοξότας
καὶ τοὺς σφενδονήτας ὅλους
εἰς τὸ ἀριστερόν κέρας.

Γραμματικά: cum χρόν σύνδ.=ἔταν Pompei γεν. συνηρημένη.
castris dot arpropinquasset ἀντί arpropinquavisset ὑπερσ ὑποτ. τοῦ
arpropinquo, avi, atum are 1=προσπελάζω, πλησιάζω hunc αἰτ ἐν.
τῆς δεικτ ἀντων. hic modus. i ἄρσ. β' κλ.=τρόπος instructam ἐννοεῖται
esse ἀπαρ. παθητ. παρακ τοῦ instruo, xi, ctum, ere 3=ἐξαργύω, παρα-
τάσσω (aciem) animadvertit παρακ. ὄρισ. τοῦ animadverto, rti, rsum,
ere 3=παρ τηρῶ. erant παρατ. τοῦ sum sinister, stra, um ἐπίθ =ἀρι-
στερός. cornu, us οὐδ. δ' κλ =κέρας, πτέρυξ traditae μετ. παθητ. παρακ.
τοῦ trado (trans+do), didi, ditum, ere 3=παραδίδω (παθητ. trador,
traditus sum, tradi) iniit' ἐπίρρ.=κατ' ἀρχάς. dissensio, ōnis θηλ. γ'
κλ.=διαφωνία, ἀσυμφωνία. senatus (γενική), us ἄρσ. δ' κλ.=σύγκλητος
(κεχωρισμένω), ἀλλ' ἂν μιᾷ λέξει. senatusconsultum, i οὐδ. β' κλ.=συγ-
κλήτου δόγμα. quarum θηλ. γεν πληθ. τοῦ qui, unus, a um ἀριθμ. ἀπό-
λυτον=εἷς, μία ἐν. prima, altera, tertia ἀριθμητικὰ τακτικὰ γένους θη-
λυκοῦ. primus=πρῶτος, alter ἢ secundus=ἄλλος ἢ δευτέρος, tertius=
τρίτος. appellabatur παρατ. παθ. ὄριστ. τοῦ appello, avi, atum, are 1=
καλῶ, προσαγορεύω: ipse, ipsa, ipsum δεικτ. ἀντ.=αὐτός. medius, a, um
ἐπίθ.=μέσος (media acies=ἡ μέ η παρατάξις, τὸ κέντρον τῆς παρατάξεως).
cum πρόθ +ἀφαίρ. =μετὰ +γεν. Syriacus, a, um=Συριακός, Σύριος.
tenebat παρατ. ὄριστ. τοῦ teneo, tenui, —, ere 2=κατέχω, πληρῶ. Cilici-
ensis, is, e=Κιλικίος, ὁ ἐκ τῆς Κιλικίης coniuncta μετ. παθ παρακ. τοῦ
coniungo, nxi, nctum, ere 3=συνενῶ (παθ. coniungor, nctus sum, i).
cum πρόθ +ἀφαίρ Hispani, ōrum ἄρσ πληθ =οἱ Ἴσπανοί, οἱ Ἴβηρες.
dexter, dextra, dextrum ἐπίθ =δεξιός collocatae erant ὑπερσ παθ.
ὄριστ. τοῦ colloco, avi, atum, are 1=τάσσω, τοποθετῶ. has αἰτ. πληθ.
θηλ. τοῦ hic firmissimas ἐπίθ. ὑπερθ. βαθ. τοῦ firmus, a, um=ἰσχυρός,
γενναῖος, συγκρ firmior, ius. se αἰτ. προσ. ἀντων. γ' προσ. existimabat
παρατ ὄριστ. τοῦ existimo 1=ομιζῶ, θεωρῶ. reliquus, a, um ἐπίθ.=
ὑπόλοιπος. inter πρόθ +αἰτ =μεταξύ. cornua οὐδ. αἰτ. πληθ. interie-
rat ὑπερ. ὄριστ. τοῦ intericio, ieci, iectum, ere 3=παρεμβάλλω CX=cen-
tum et decem=110. expleverat ὑπερσ. ὄριστ. τοῦ expleo, evni, etum,
ere 2=συμπληρῶνω. milia γεν millium (πληθ.)=χιλιάδες ἐν τῷ ἐνικῶ
ὡς οὐσ. ἄκλιτον mille=χίλιοι. XLV=quadraginta et quinque=45. evo-
catus, i ἄρσ. β' κλ.=ὁ ἀνάκλητος. circiter ἐπίρρ =περὶ +αἰτ., περίπου.
beneficiarius, i ἄρσ. β' κλ.=ὁ εὐεργετούμενος superiorum γεν. πληθ. συγκρ.
βαθ. superior, ius (γεν. iōris)=πρότερος, θετ. superus καὶ ὑπερθ. supre-
mus καὶ summus. exercituum γεν. πληθ. eum αἰτ. ἐν. τῆς δεικτ. ἀντων.
is, ea, id. convenērant ὑπερσ. ὄριστ. τοῦ convenio, veni, ventum, ire 4
=συνέρχομαι, προστρέχω. totus, a, um ἀντωνυμιακὸν ἐπίθετον=ὅλος (γεν.
totius, dot. toti) παρόμοια εἶναι τὰ: solus=μόνος, ullus=τίς, uter=

πότερος, alter=ἕτερος, neuter=οὐδέτερος, nullus=οὐδείς καὶ alius=ἄλλος. disperserat ὑπερσ. ὄριστ. τοῦ dispergo, si, sum, ēre 3=διασπείρω, διασκορπίζω. cohortis ἀντι cohortes αἰτ. πληθ. VII=septem=ἑπτὰ. propinquus, a, um ἐπίθ.=πλησιόχωρος. castellum, i οὐδ. β' κλ.=φρούριον (καστέλλο). praesidio δοτ. τοῦ praesidiūm, ii. οὐδ. β' κλ.=φρουρά, φύλακας, βοήθεια. disposuerat ὑπερσ. ὄριστ. τοῦ dispono, posui, positum, ēre 3=διατίθημι, τοποθετῶ εἰς διάφορα μέρη. rivus, i ἄρσ. β' κλ.=ρουάκιον. quidam, quaedam, quodam ἐπιθετικὴ ὄριστ. ἄντων =τίς, τί. impeditus (μετοχὴ τοῦ impedio=ἐμποδίζω) κεῖται ἐπιθετικῶς=ἄβατος, δύσβατος (πρόβλ. ἐμποδών). ripa, ae θηλ. α' κλ.=ὄχθη muniebat παράτ ὄριστ. τοῦ munio, Ivi. Itum, Ire 4=ὄχυρῶ, προφυλάττω, προασπίζω ob προθ. +αἰτ.=ἐνεκα, διά+αἰτ cunctus, a, um, ἐπίθ.=σύμπας. equitatus, us ἄρσ. δ' κλ.=ἱππικόν. sagittarius, ii ἄρσ. β' κλ.=τοξότης funditores, ōrum ἄρσ. πλ. β' κλ.=σφενδονῆται omnes αἰτ. πληθ. omnis, is, e=πᾶς, πᾶσα, πᾶν. sinistro cornu ἀφαιρ. sinistrum cornu=ἡ ἀριστερὰ πτέρυξ. obiecerat ὑπερσ. ὄριστ. τοῦ obicīo, ieci, iectum, ēre 3=προβάλλω, ἀντιτάσσω.

Συντακτικά : cum . appropinquasset χρόν. πρότ. castris(δοτ.)ἀντικ. (ad castra). ad hunc modum=hoc modo. instructam (esse) εἰδ. ἀπαρ. ἔξαρωμ. ἐκ τοῦ animadvertit. a Caesare ποιητικὸν αἴτιον. ex senatus-consulto ἀναγκαστικὸν αἴτιον. quatum γεν. διααρ. una-altera ὑποκ. prima-tertia κατηγ. coniuncta χρόν. μετ. collocatae erant σχῆμα κατὰ σύνεσιν ἀντι collocata erat δηλ. ἡ legio Ciliciensis se ὑποκ τοῦ habere ὄπερ. εἰδ. ἀπαρ. ἔξαρω. ἐκ τοῦ existimabat. has ἀντικ firmissimas (=fidelissimas) κατηγ. mediam κατηγ. dior. evocatorum γεν. εἶδους. quae.. convenerant ἀναφ. πρότ. quae ἔλξης πρὸς τὸ ἀνωτέρω quae ἀντι quas (cohortes) ἡ ἀναφ ἄντων. ἐν ἀρχῇ περιόδου ἐρμηνεύεται δεικτικῶς. tota acie ἀφαιρ. τοπικὴ. praesidio δοτ. σκοποῦ. impeditis (difficilis) ripis ἀφαιρ. ιδιότητος. ob quam causam ἀναγκαστ. αἴτιον.

Πραγματικά : castris Pompei ὁ Πομπήιος δὲν ἀπεμακρύνθη πολὺ τοῦ στρατοπέδου του. in sinistro cornu ἡ πτέρυξ αὐτῆ διετέλει ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Δομιτίου Ἀηνοβάρβου. Ἡ στρατιωτικὴ παράταξις περιεῖχε τὸ δεξιὸν κέρασ (dextrum cornu), τὸ ἀριστερὸν (sinistrum cornu) καὶ τὸ κέντρον (media acies).

legiones duo traditae οἱ δύο οὗτοι λεγεῶνες ἐπὶ τῇ προβλέψει τῆς πρὸς τὸν Καίσαρα ρήξεως ἀφηρέθησαν ὑπὸ τοῦ Πομπηίου τῷ 50 π.Χ. μετὴν εὐσχημον πρόφασιν τοῦ Παρθικοῦ πολέμου καὶ ἐτέθησαν ὑπὸ τὰς διαταγὰς του ἐν Ἰταλίᾳ.

initio dissensionis ὅταν ὁ Κράσος καὶ ἡ Ἰουλία ἀπέθανον, οἱ δεσμοὶ τῶν δύο ἀνδρῶν διελύθησαν. Ciliciensis legio διετέλει ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Λέντλου. Ἡ Κιλικία εὐρισκομένη εἰς τὰ Ν.Α. τῆς Ἀσίας καὶ κατακτηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Πομπηίου ἔγινε Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία firmissimas διότι ἀποτελοῦντο ἔξ ἐπιλέκτων, ἐνῶ αἱ reliquae ἐκ νεοσυλλέκτων. CX cohortes 90 τοῦ Πομπηίου καὶ 20 τοῦ Σκιπίωνος. evocati ἔκτος τῶν τακτικῶν στρατιωτῶν ὑπῆρχον εἰς τὸν λεγεῶνα καὶ ἀνάκλητοι. Οὗτοι ἦσαν παλαίμαχοι στρατιῶται (veterani), ἀφυηρητέησαντες τοῦ στρατοῦ καὶ ἐκ νέου προσερχόμενοι εἴτε

ἐθελουσίως (voluntarii) εἴτε τῇ προσκλήσει τοῦ στρατηγοῦ, ἵνα προσφέρωσι τὰς ὑπηρεσίας των. Οὗτοι ἐξαιρέτως ἐτιμῶντο, ἔχοντες καὶ ἵππον ἐν τῇ πορείᾳ καὶ βαθμὸν καὶ μισθὸν ἑκατοντάρχου, ἔτι δὲ ἀπηλλάσσοντο τῶν ταπεινότερων ὑπηρεσιῶν τοῦ στρατοπέδου. beneficiarii περὶ στρατιῶται ἀπηλλαγμένοι ὡσαύτως—ἐξ εὐεργετήματος στρατηγοῦ ἢ ἄλλου ἀξιοματικοῦ—ταπεινῶν ὑπηρεσιῶν, ἀπολαύοντες ἐμπιστοσύνης καὶ συνοδεύοντες τὸν εὐεργετήσαντα ἀξιοματικῶν εἰς πᾶσαν στρατιωτικὴν ἐπιχείρησιν. disperserant πρὸς παραδειγματισμόν. τίνος ὁ Ἐνιπεύς, παραπόταμος τοῦ Πηνειοῦ. sagittarii—funditores δὲν ἦσαν Ῥωμαῖοι πολῖται, ἀλλ' ἐστρατολογοῦντο τῇ διαταγῇ τοῦ στρατηγοῦ καὶ ὑπηρετοῦν ἐπὶ μισθῷ.

Νόημα : Ὁ Καῖσαρ περιγράφει κατὰ ποῖον τρόπον ἦτο παρατεταγμένος ὁ στρατὸς τοῦ Πομπηίου 1) εἰς τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα εὐρίσκοντο δύο λεγεῶνες, οἱ ὁποῖοι ἀνῆκον πρότερον εἰς τὸν Καῖσαρα καὶ ἤδη εἰς τὸν Πομπηῖον, κατόπιν συγκλητικῆς ἀποφάσεως 2) εἰς τὸ κέντρον εὐρίσκοντο οἱ Συριακοὶ λεγεῶνες ὑπὸ τὸν Σικίωνα καὶ 3) εἰς τὴν δεξιὰν πτέρυγα ὁ ἐκ Κιλικίας λεγεὼν καὶ αἱ ἐξ Ἰσπανίας κοόρτες. Τὸ σύνολον τῶν κοόρτων, αἱ ὁποῖαι περιεῖχον 45 χιλ. ἄνδρας, ἦτο 110, ἔτι δὲ 2 χιλ. ἀνάκλητοι στρατιῶται, διασκορπισθέντες εἰς ὅλην τὴν παράταξιν τοῦ στρατοπέδου καὶ τῶν φρουρίων πρὸς παραδειγματισμόν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πτέρυξ τοῦ Πομπηίου προηπίζετο ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς ὄχθας δυσβάτου ποταμοῦ, τὸ ἵππικόν, οἱ σφενδονῆται καὶ τοξῆται ἐτάχθησαν εἰς τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα.

Περίληψεις : 1) Τρόπος παρατάξεως τοῦ Πομπηιανοῦ στρατοῦ καὶ 2) Ἀριθμητικαὶ δυνάμεις αὐτοῦ.

LXXXVIII (89) § 1+5

Caesar servans
superius institutum
collocaverat X legionem
in dextro cornu
nonam in sinistro (cornu),
tametsi attenuata erat
vehementer
Dyrrachinis proeliis,
et huic adiunxit
octavam sic,
ut paene unam
ex duabus efficeret,
atque iusserat esse
alteram praesidio alteri,
Habebat constitutas
in acie cohortes LXXX,
quae summa erat
XXII milium (militum) ;
duas cohortes reliquerat
praesidio castris.

Ὁ Καῖσαρ (δὲ) διατηρῶν
τὸ πρότερον (στρατιωτικόν) σύστημα
εἶχε τοποθετήσει τὸν δέκατον λεγεῶνα
εἰς τὸ δεξιὸν κέρασ,
τὸν (δὲ) ἕνατον εἰς τὸ ἀριστερὸν (κέρασ),
ἂν καὶ εἶχεν ἐλαττωθῆ
μεγάλως
ἔνεκα τῶν παρὰ τὸ Δυρράχιον μαχῶν,
καὶ μὲ αὐτὸν συνήνωσε
τὸν ὄγδοον οὕτως,
ὥστε σχεδὸν ἓνα (λεγεῶνα)
ἐκ δύο νὰ αποτελέσῃ,
καὶ εἶχε διατάξει νὰ εἶναι
ὁ ἓνας ὡς βοήθεια εἰς τὸν ἄλλον.
Εἶχε παρατεταγμένας
ἐν τῇ παρατάξει κοόρτες 80,
τῶν ὁποίων τὸ σύνολον ἀνήρχετο
εἰς 22 χιλιάδας (στρατιωτῶν)
δύο κοόρτες εἶχεν ἀφήσει
πρὸς φρούρησιν τοῦ στρατοπέδου.

Praeposuerat Antonium
 sinistro cornu,
 Publĭum Sullam
 dextro cornu,
 Gnaium Domitium
 media acie.
 Ipse constitit
 contra Pompeium.
 His rebus animadversis
 simul detraxit
 celeriter ex tertia acie
 singulas cohortes,
 quas demonstravimus,
 tĭmens, ne circumveniretur
 a multitudĭne equitum
 dextrum cornu
 atque ex his
 quartam (aciem) instituit
 equitatuque opposuit
 et ostendit,
 quid vellet fieri
 monuitque constāre
 in virtute earum cohortium
 victoriam eius diēi.
 Simul imperavit
 tertiae aciei
 totique exercitui;
 ne concurreret
 iniussu suo;
 se daturum (esse)
 signum vexillo,
 cum vellet id fieri.

Εἶχε τάξει ὡς διοικητὴν τὸν Ἀντώνιον
 εἰς τὸ ἄριστερόν κέρας,
 τὸν Πόπλιον Σύλλαν
 εἰς τὸ δεξιὸν (κέρας),
 τὸν Γναῖον Δομίτιον
 εἰς τὸ κέντρον τῆς παρατάξεως.
 Ὁ ἴδιος (δὲ) ἐστάθη
 ἀπέναντι τοῦ Πομπηίου.
 Τούτων τῶν ἐνεργειῶν παρατηρηθεισῶν,
 ταυτοχρόνως ἀπέσπασε
 ταχέως: ἐκ τῆς τρίτης γραμμῆς
 ἀνά μίαν κοόρτιν,
 τὰς ὁποίας ἐδηλώσαμεν,
 φοβούμενος, μήπως κυκλωθῆ
 ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰππέων
 τὸ δεξιὸν κέρας
 καὶ ἐκ τούτων
 τετάρτην (γραμμὴν) ἐσημάτισε
 καὶ κατὰ τοῦ ἰππικοῦ ἀντιπαρέταξε
 καὶ ὑπέδειξε,
 τί ἤθελε νὰ γίνῃ,
 καὶ ὑπενθύμισεν ὅτι ἐξαορτᾶται
 ἐκ τῆς ἀνδρείας τούτων τῶν κοόρτεων
 ἡ νίκη ταύτης τῆς ἡμέρας.
 Ταυτοχρόνως ἔδωκε διαταγὴν
 εἰς τὴν τρίτην γραμμὴν
 καὶ γενικῶς εἰς ὅλον τὸν στρατόν,
 ὅπως μὴ ἐπιτεθῆ
 ἄνευ διαταγῆς του
 ὅτι αὐτὸς θὰ δώσῃ
 τὸ σύνθημα (ἐπιθέσεως) διὰ τῆς σημαίας,
 ὅταν θελήσῃ τοῦτο νὰ γίνῃ.

Γραμματικά : superius οὐδ. συγκρ. βαθ. τοῦ ἐπιθ. superus, a, um
 = ὁ ἄνω εὐρισκόμενος συγκρ. superior, ius = πρότερος ὑπερθ. supremus
 καὶ summus. institutum, i οὐδ. β' κλ. = ἔθο·, σύστημα. servans μετ ἐνεσ.
 τοῦ servo, avi, atum, āre 1 = σώζω, τηρῶ. X = decimam ἀριθμ. τακτικὸν
 = δεκάτην. nonam ἀριθμ. τακτικὸν nonus, a, um = ἕνατος. collocaverat
 ὑπερσ. ὁρ. τοῦ colloco 1 = τοποθετῶ. tametsi σύνδ. = εἰ καί, ἂν καί.
 vehementer ἐπίρρ. = μεγάλως, σφοδρῶς συγκρ. vehementius ὑπερθ. vehe-
 mentissime. attenuata erat ὑπερσ παθητ. ὀριστ. τοῦ attenūo, avi,
 atum, āre 1 = ἐλαττώ (κατ' ἀριθμόν), ἔξασθενῶ, huic dot. ἐνικ. θηλ τοῦ
 hic. sic ἐπίρρ. = οὕτω. adiunxit παρακ. ὀριστ. τοῦ adiungo, nxi, nctum,
 ēre 3 = συνενῶ. octavus, a, um ἀριθμ. τακτικὸν = ὄγδοος. ut συμπερ. σύνδ.
 = ὥστε. efficeret παρατ. ὑποτ. τοῦ efficio (ex + facio), feci, fectum, ēre
 3 = καθιστῶ, ἐπιτελῶ, κατορθῶ. alter, a, um ἀντωνυμιακὸν ἐπίθετον = ὁ ἕτε-
 ρος ἢ ἀριθμητικὸν τακτικὸν alter καὶ secundus = ἕτερος, δεύτερος. alteri

δοτ. praesidio ἀφαιρ. esse ἀπαρ. τοῦ sum iusserat ὑπερσ. ὄριστ. τοῦ iubeo, iussi, iussum, ēre 2=διατάσσω, παραγγέλλω. LXXX=octoginta=80. constitutas μετ. παθ. παρακ. τοῦ constituor, utus sum, i 3=πατατάσσομαι (ἐνεργ. τοῦ constitūo, tūi. tūtum, ēre). habebat παρατ. ὄριστ. τοῦ habeo, ūi, ūtum, ēre 2=ἔχω. summus, a, um ὑπερθετ. τοῦ superus (summa δηλ. res=τὸ σύνολον, τὸ κεφάλαιον) milium γεν. πληθ. (δηλ. militum). XXII=viginti duorum=22 χιλιάδων (στρατιωτῶν). reliquerat ὑπερσ. ὄριστ. τοῦ relinquo, līquī, lictum, ēre 3=καταλείπω, ἀφήνω.

P(ublium)=Πόπλιον. Sulla. ae=Σύλλας Cη(aium)=Γναίον praepo suerat ὑπερσ. ὄριστ. τοῦ praepono, posui, positum, ēre 3=προΐστημι, τάσσω ὡς διοικητήν. ipse, a um δεικτ. ἄντων.=αὐτός, ὁ ἴδιος. contra πρόθ. +αἰτ.=ἐναντίον, ἀπέναντι. constitit παρακ. ὄριστ. τοῦ consisto, stīti, —, ēre 3=ἀντιπαρατάσσομαι.

simul ἐπίρρ. =ταυτοχρόνως. his rebus ἀφαιρ. animadversis μετ. παθητ. παρακ. τοῦ animaverto, rti, rsum, ēre 3=παρατηρῶ. demonstravimus παρακ. ὄριστ. τοῦ demonstro, avī, atum, āre 1=δηλῶ, περιγράφω. timens μετ. ἐνεστ. τοῦ timēo, ūi, —, ēre 2=φοβοῦμαι. ne τελ. σύνδ. =ἵνα μὴ multitudo, īnis θηλ. γ' κλ.=πληθος. equitum γεν. πληθ. τοῦ eques, ītis ἄρσ. γ' κλ.=ἱππεύς circumveniretur παρατ. παθητ. ὑποτ. τοῦ circumvenio, veni, ventum, īre 4=κυκλώνω. celeriter ἐπίρρ. ταχέως: συγχο. celeritūs ὑπερθ. celerrime. singūli, ae, a διανεμητικὸν ἀριθμητικὸν=ἀνὰ εἶς, ἀνὰ μία, ἀνὰ ἓν detraxit παρακ. ὄριστ. τοῦ detrahō, xi, ctum, ēre 3=ἀποσπῶ, ἀφαιρῶ quartus, a, um ἀριθμ. τακτ.=τέταρτος. instituit παρακ. ὄριστ. τοῦ institūo, ūi. ūtum, ēre 3=σχηματίζω. equitatuī δοτ. τοῦ equitatus, us δ' κλ.=τὸ ἱππικόν opposuit παρακ. ὄριστ. τοῦ oppōno, posūi, positum, ēre 3=ἀντιπαρατάσσω quis, quid ἐρωτημ. ἄντων.=τίς, τί fieri ἀπαρ. ἐνεστ. τοῦ fio, factus sum, fieri 3=γίνομαι. vellet παρατ. ὑποτ. τοῦ ἀνωμάλου volo, volūi, velle=βούλομαι, θέλω (ἐν. volo, vis, vult. voluntus, vultis, volunt). ostendit παρακ. ὄριστ. τοῦ ostendo, ostendī, ostentatum, ēre 3=δεικνύω, ὑποδεικνύω. monuit παρακ. ὄριστ. τοῦ monēo, ūi, ūtum, ēre 2=ὑπενθυμίζω, ὑπομνησκώ. eius γεν. ἐν. τοῦ is, ea, id diei γεν. ἐν. τοῦ dies ēi ἄρσ. ε' κλ.=ἡμέρα. earum cohortium γεν. πληθ. τὸν. eae cohortes). virtus, ūtis θηλ. γ' κλ.=ἀνδρεία. constāre ἀπαρ. ἐνεστ. τοῦ consto, stīti, tātum, āre 1=συνέστηκα συνίσταμαι, ἐναπόκειμαι, ἐξαρκῶμαι. tertiae aciei (δοτ.) tertia acies toti exercitui (δοτ.) totus exercitus. imperavit παρακ. ὄριστ. τοῦ impero, avī, atum, āre 1=διατάσσω. iniusu ἀφαιρ. ἐκ τοῦ ἀχρήστου iniussus, us=ἀνευ προσταγματος, δίχα παραγγέλματος. suus, a, um κτητ. ἄντων. γ' προσ.=ἰδικός του. concurreret παρατ. ὑποτ. τοῦ concurro, curri, cursum, ēre 3=συνθῆω, δογμαίωσ σπεύδω, προσβάλλω. ἐπιτίθεμαι. se αἰτ. προσ. ἄντων. γ' προσ.=ἑαυτόν, αὐτόν. cum χρον.=ὅταν. id οὐδ. δεικτ. ἄντων.=τοῦτο. fieri ἐνεστ. τοῦ fio. vellet παρατ. ὑποτ. τοῦ volo, vexillum, i οὐδ. β' κλ.=ὀθόνη, σημεῖον, σημαία. signum, i οὐδ. β' κλ.=σημεῖον, σύνθημα. daturum ἐννοεῖται esse ἀπαρ. μέλλ. τοῦ do, dēdi, datum, dāre 1=δίδω.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ : servans αἰτιολ. μετοχή. tametsi attenuata erat ἐναν-

τιωματική πρότ. proeliis αφαιρ. αιτίας. huic—octavam (legionem) αντικ. τοῦ adiunxit. ut.. efficeret συμπερ. πρότασις. praesidio δοτ. σκοποῦ habebat constitutas περιφρασις ἀντι constituerat, ἵνα δηλώσῃ διάρκειαν τῆς πράξεως quae ἀντι quatum ἔλξῃς πρὸς τὸ summa. εἰς ὃ νοεῖται τὸ re. praesidio δοτ. σκοποῦ. praeposuerat=praefecerat. his rebus animadversis αφαιρ ἀπόλ. χρονική ἰσοδυναμοῦσα με γενικήν ἀπόλυτον. quas... ἀναφ. πρότ. timens αιτιολ. μετ ne.. circumveniretur τελ. πρότ. (εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλ. λέγεται ἐνδοιαστική καὶ ἔξαρτάται ἐκ φόβου σημαντικοῦ ο.π.χ. timēo). a multitudine ποιητικὸν αἴτιον. instituit=effecit. equitatuῖ ἀντικ. quid fieri πλάγια ἔρωτ. πρότ. ἐκ τοῦ ostendit ἔξαρτωμένη τὸ ostendit=edocuit. victoriam ὑποκ. τοῦ constare. t. a. t. e. ἀντικ τοῦ imperavit ne concurrerent τελ. πρότ. se ὑποκ. τοῦ daturum (esse), ὄπερ εἶδ. ἀπαρέμ. ἐκ τοῦ imperavit ἔξαρτώμ. vexillo αφαιρ. ὀργάνου. cum vellet χρον. πρότ. id ὑποκ. τοῦ fieri, ὄπερ τελ. ἀπαρ.

Πραγματικά : superius institutum ὅτι συγκαταμειγνύοντο μεταξὺ τῶν ἱππέων ἐλεγκτοί, νέοι καὶ ἐλαφρῶς ὤπλισμένοι στρατιῶται. cohortes VIII ὁ στρατὸς τοῦ Καίσαρος, ὁ παραταχθεὶς κατὰ τὴν μάχην, συνέκειτο ἐξ 8 λεγεῶνων, δηλ. 80 κοόρτεων· ἐκάστη κοόρτις ἠρίθμει 275 περίπου ἄνδρας· ἐπομένως ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τοῦ στρατοῦ εἶναι 22 χιλ. ἄνδρες ἐκτὸς τῶν ἐπικουρικῶν. Marcus Antonius σπουδαῖος ὀπαδὸς καὶ συγγενὴς ἐκ μητρὸς τοῦ Καίσαρος. Διετέλεσεν ἀντιστράτηγος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Γαλατικοῦ πολέμου. Κατὰ τὴν μάχην παρὰ τὴν Φάροσαλον διηύθυνε τὸ ἀριστερὸν κέρασ Sulla Πόπλιος Κορνήλιος Σύλλας, ἀνεμίδος τοῦ δικτάτωρος Σύλλας. Διετέλεσεν ἀντιστράτηγος τοῦ Καίσαρος. Cnaius Domitius Γναῖος Δομίτιος Καλβίνος, ὀπαδὸς τοῦ Καίσαρος σταλεὶς ὑπ' αὐτοῦ μετὰ 2 λεγεῶνων ἐναντίον τοῦ Σκιπίωνος εἰς Μακεδονίαν. Κατόπιν ἠνώθη μετ' αὐτοῦ ὀλίγον πρὸ τῆς μάχης παρὰ τὴν Φάροσαλον. ipse constitit ὁ Καίσαρ παρετάχθη ἀκριβῶ. ἀπέναντι τοῦ Πομπηίου ἐπὶ τῆς πτέρυγος μετὰ τοῦ δεδοκιμασμένου κατὰ τοὺς Γαλατικούς πολέμους δεκάτου λεγεῶνος.

tertia acie ἡ παρατάξις τοῦ λεγεῶνος εἶχεν οὕτω : ἡ πρώτη σειρὰ περιελάμβανε 4 κοόρτεϊς, ἡ δευτέρα 3 καὶ ἡ τρίτη πάλιν 3 ἀποτελοῦσα τὴν ἐφεδρείαν τοῦ λεγεῶνος. Εἰς τὴν πρώτην σειρὰν ἐτοποθετοῦντο οἱ λογχοφόροι (hastati) εἰς τὴν δευτέραν οἱ ἀκμαῖοι (principes) ἐνισχύοντες τοὺς τῆς α' σειρᾶς καὶ εἰς τὴν τρίτην οἱ δεδοκιμασμένης ἐμπειρίας καὶ μαχητικότητος (triarii ἢ veterani). Ἄλλ' ὁ Καίσαρ διὰ τὸν φόβον κυκλώσεως τῆς δεξιᾶς πτέρυγος συνεκρότησε τετάρτην γραμμὴν ἀποσπάσας ἐκ τῆς τρίτης 6 κοόρτεϊς ἀντὶ 8. Ὅρα :

		Λ	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ
ΣΕΙΡΑΙ	1.	K	4	4	4	4	4	4	4
	2.	K	3	3	3	3	3	3	3
	3.	K	2	2	2	2	2	3	3
	4.	K	1	1	1	1	1		

Ἡ τετάρτη αὕτη γραμμὴ ἐτάχθη ὀπισθεν τοῦ 10 λεγεῶνος, δηλ. τοῦ ἀκροῦ δεξιοῦ του, ἥτις καὶ ἀπέκρουσε τὸ ἱππικὸν τοῦ Πομπηίου. quid fieri

vellet ἡ διαταγὴ αὕτη, κατὰ Πλοίαρχον, νὰ ρίπτωνται οἱ ὕσσοι ἐκ τοῦ πλησίον σκοπὸν εἶχε νὰ βάλλεται ὁ ἐχθρὸς κατὰ πρόσωπον καὶ ὄχι εἰς τὰς κνήμας ἢ τοὺς μηρούς. vexillum σημαία τοῦ ἱππικοῦ λευκοῦ ἢ ἐρυθροῦ χρώματος, ἠφουμένη ὑπεράνω τῆς σκηνῆς τοῦ στρατηγοῦ ὡς σημεῖον ἐνάρξεως τῆς ἐπιθέσεως.

Νόημα: Ὁ Καῖσαρ, ἀκολουθῶν τὸ παλαιὸν σύστημα κατὰ τὴν παραταξίν τοῦ στρατοῦ του, ἐτοποθέτησε τὸν μὲν δέκατον λεγεῶνα εἰς τὴν δεξιὰν πτέρυγα, τὸν δὲ ἕνατον εἰς τὴν ἀριστεράν, μεθ' ἧς ἦνωσε καὶ τὸν ὄγδοον, ὥστε εἰς μόνον λεγεῶνα νὰ ἀπαρτισθῇ Συνολικῶς αἱ στρατιωτικαὶ του δυνάμεις ἀνήρχοντο εἰς 22 χιλ. ἄνδρας. Αὐτὸς δὲ ὁ Καῖσαρ ἐτάχθη ἔναντι τοῦ Πομπηίου. Ἐπειδὴ ὅμως ἐφοβεῖτο μήπως ὑπερφαλαγγισθῇ ἡ δεξιὰ πτέρυξ ὑπὸ τοῦ πολεμικοῦ ἱππικοῦ, ἀλέσπασεν ἀνὰ μίαν κοόρτιν ἐκ τῆς 3ης σειρᾶς καὶ οὕτω συνεκρότησε τετάρτην θέσας αὐτὴν ἀντιμτωπον τοῦ ἐχθρικοῦ ἱππικοῦ καὶ τονίσας ὅτι ἐξ αὐτῆς ἐξαριτάται ἡ νίκη ταύτης τῆς ἡμέρας Συγχρόνως ἔδωκε διαταγὴν, ὅπως ἄνευ ἰδικοῦ του παραγγέλματος μὴ γίνῃ ἡ ἐπίθεσις τοῦ στρατοῦ.

Περίληψις: 1) Τρόπος παρατάξεως τοῦ Καισαρικοῦ στρατοῦ. 2) Ἀριθμητικαὶ δυνάμεις αὐτοῦ καὶ 3) Μέτρα ἀποφυγῆς ὑπερφαλαγγίσεως τοῦ ἱππικοῦ του.

LXXXX (90) § 1+3

Cum (Gaesar) cohortaretur
exercitum ad pugnam
militari more
suaque officia
perpetui temporis
in eum praedicaret,
imprimis commemoravit,
se posse uti
militibus testibus,
quanta studio
petisset pacem,
quae per Vatinium
in colloquiis,
quae per Aulum Clodium
cum Scipione egisset,
quibus modis ad Oricum
cum Libone contendisset

de mittendis legatis.
Neque se voluisse
umquam abūti
sangūine militum
neque privare rempublicam
alterūtro exercitu.
Hac oratione habita

Ἐφοῦ (ὁ Καῖσαρ) ἐνθάρρυνε
τὸν στρατὸν πρὸς μάχην
κατὰ τὸ στρατιωτικὸν ἔθιμον
καὶ τὰς εἰσεργεσίας του
παντὸς χρόνου
πρὸς αὐτὸν ἀνέφερε,
πρὸ πάντων ὑπέμνησεν,
ὅτι αὐτὸς δύναται νὰ χρησιμοποίησῃ
τοὺς στρατιώτας ὡς μάγιστρας,
μὲ πόσῃν προθυμίᾳ
εἶχεν ἐπιζητήσει τὴν εἰρήνην,
ἢ ὅποια διὰ τοῦ Βατινίου
κατὰ τὰς συνδιαλέξεις,
ἢ ὅποια διὰ τοῦ Αὔλου Κλωδίου
μετὰ τοῦ Σκιπίωνος εἶχε συζητηθῆ
μὲ ποίους τρόπους παρὰ τὸ Ὀρικὸν
μετὰ τοῦ Λιβωνος εἶχεν ἀγωνισθῆ (διὰ
λόγων)

περὶ τῆς ἀποστολῆς πρέσβεων.
Οὔτε, ὅτι αὐτὸς ἠθέλησέ
ποτε νὰ χύσῃ ἀνωφελῶς
τὸ αἷμα τῶν στρατιωτῶν
οὔτε νὰ στερήσῃ τὴν πολιτείαν
τοῦ ἐτέρου στρατοῦ.

Τοῦτου τοῦ λόγου γενομένου

exposcentibus militibus
et ardentibus studio pugnae

dedit tuba signum

ἐπιμόνως ζητούντων τῶν στρατιωτῶν
καὶ φλεγομένων ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῆς
μάχης
ἔδωσε δ' ἂ τῆς σάλπιγγος τὸ σὺνθημα (τῆς
ἐπιθέσεως).

Γραμματικά: cum χρόν. σύνδ. = ἀφοῦ. *militaris, is, e* ἐπίθ. γ' κλ. = στρατιωτικός. *mos, moris* ἄρσ. γ' κλ. = ἔθος, νηθεια. *cohortaretur* παρὰ παθ ὑποτ. τοῦ ἀποθετ. *cohortor, atus sum ari I* = παραινῶ, παροτρύνω. *sua οὐδ κητ. ἄντων. γ' προσ. (meus tuus suus).* *perpetuus, a, um* ἐπίθ. β' κλ. = ἀδιάλειπτος, συνεχής *pās. tempus, ōris οὐδ. γ' κλ.* = χρόνος. *officiū, ii οὐδ. β' κλ.* = καθήκον, ἐκδουλεύσεις, ἐυεργεσία. *praedicaret* παρὰ. ὑποτ. τοῦ *praedico, avi, atum, āre I* = μνημονεῖω, ἀναφέρω. *imprimis ἐπίρρ.* = ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ, πρὸ πάντων *commemoravit* παρακ. ὄριστ. τοῦ *commem̄. ro, avi, atum, āre I* = ἀναμνησκῶ, ὑπενθυμίζω *testis, is ἄρσ. γ' κλ.* = μάρτυς *se αἰτ. προσ. ἄντων γ' προσ.* = ἐαυτόν, αὐτόν *miles, milīis ἄρσ. γ' κλ.* = στρατιώτης. *utī ἀπαρ. παθ. ἐνεστ. τοῦ ἀποθετ. utor usus sum; utī β.* = χρωμαι, χρησιμοποιῶ. *posse ἀπαρ. ἐνεστ. τοῦ possum, potūi, posse* = δύναμαι. *quantus, a, um ἀναφ. ἄντων* = ὅσος, ὁπόσος, πόσος. *studium ii οὐδ β' κλ.* = σπουδή, προθυμία. *pac, pacis* θηλ. γ' κλ. = εἰρήνη. *petisset (ἀντι petivisset) ὑπερ. ὑποτ. τοῦ pēto, petī. νί καὶ petīi petītum, petēre β.* = ζητῶ, ἀπαιτῶ. ἐπιζητῶ *quae* θηλ. ὄνομ. ἐν. τοῦ *qui ἀναφ. ἄντ. per* πρόθ. + αἰτ. = διὰ + γεν. *Vatinius, ii ἄρσ. β' κλ.* = Βατίνιος. *colloquium, ii οὐδ. β' κλ.* = συνδιάξις *Aulus Clodius β' κλ.* = Αὔλος Κλώδιος. *egisset ὑπερσ. ὑποτ. τοῦ ἄγο, ēgi, actum, ěre β.* = ἄγω, συζητῶ. *διαπραγματεύομαι. Or̄cum, i οὐδ β' κλ.* = Ὀρικός καὶ Ὀρικός καὶ Ὀρικόν *Libo, onis γ' κλ.* = Λίβων. *mittendis ἀφαιρ. γερονδίσβου τοῦ mitto, misi, missum, ěre β.* = πέμπω. *legātus, i ἄρσ β' κλ.* = πρεσβευτής. *contendisset ὑπερ. ὑπ τ. τοῦ cont̄ndo, tendi, tentum, ěre β.* = σντείνω, ἐρίζω, ἀγωνίζομαι *διὰ λόγων, προσπαθῶ νά. .*

umquam ἐπίρρ. = ποτέ (*neque umquam* = οὐδέποτε). *abuti ἀπαρ. παθ. ἐνεστ. τοῦ ἀποθετ. abutor, abusus sum, abūti β.* = καταχρωμαι, ἀνωφελῶς καταναλίσκω. *χύνω militum γεν πληθ. τοῦ miles, itis γ' κλ.* = στρατιώτης. *sanguis, īnis ἄρσ. γ' κλ.* = αἷμα, ζωή. *respublica, ae* θηλ. *α' κλ.* = πολιτεία (γεν. *rei-publicae*, τὸ *α'* κατὰ τὴν *ε'* κλ. καὶ τὸ *β'* κατὰ τὴν *α'* κλ. γίνεται). *alterutro ἀφαιρ. τῆς ἀορ. ἄντων. alterūter. alterūtra, alterūtrum* = ὁ εἷς ἐκ τῶν δύο, ὁ ἕτερος (γεν. *alterius utrius* δοτ. *alterūtri*). *exercitu ἀφαιρ. τοῦ exercitus, us ἄρσ. δ'* = στρατός *privare ἀπαρ. ἐνεστ. τοῦ privo, avi, atum, āre I* = στερῶ. *voluisse ἀπαρ. παρακ. τοῦ ἀνωμάλου volo, volūi, velle* = θέλω. *hac ἀφαιρ. θηλ. τῆς δεικτ. ἄντων hic. habitus, a, um μετ. παθ. παρακ. τοῦ habeo, ūi itum, ěre 2* = ἔχω. (*habeo orationem* = λέγω). *exposcentibus ἀφαιρ. παθ. μετ. τοῦ exposco, expoposci, —, ěre β.* = ἐπιμόνως ζητῶ. *ardentibus ἀφαιρ. μετ. ἐνεστ. τοῦ ardēo, arsi, arsum ěre 2* = φλέγομαι, ἐκκαίομαι. *tuba ἀφαιρ. τοῦ tuba, ae* θηλ. *α' κλ.* = σάλπιγξ. *signum, i οὐδ. β' κλ.* = σημεῖον. *dedit παρακ. ὄριστ. τοῦ do, dedi, datum, āre I* = δίδω.

Συντακτικά: cum . cohortaretur et praedicaret χρον. προτ. militari more ἀφαιρ. τρόπου. in eum = erga eum (execritum). perpetui temporis = omnium temporum. posse εἰδ. ἀπαρ. ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ commemoravit uti τελ. ἀπαρ. ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ posse. se ὑποκ. τοῦ ἀπαρ. μεφ. militibus (ἀφαιρ.) ἀντικ. testibus κατηγ. quanto. . petisset πλαγ. ἐρωτ. προτ. studio ἀφαιρ. τρόπου quae... quae. . egisset ἀναφ. προτ. quibus modis... contendisset πλαγα ἐρωτ. προτ. de mittendis legatis γερονδιακή ἔλιξις ἀντι de mittendo legatus (ἰδὲ κεφ. 83 § 3) Neque . voluisse ἢ σύνταξις οὕτω: (ἐννοεῖται commemoravit). se (ὑποκ). neque umquam voluisse (εἰδ. ἀπαρ.) abuti (τελ ἀπαρ). sanguine (ἀντικ.) militum neque privare (τελ. ἀπαρ). iempublicam (α' ἀντικ.) alterutro exercitū (β' ἀντικ.). habita oratione ἀφαιρ. ἀπόλυτος χρονική. exproscntibus . ardentibus ἀφαιρ ἀπό. ντοι αιτιολογικά. signum ἐννοεῖται ὡς ἀντικ. τοῦ exproscntibus studio ἀφαιρ αιτίας. pugnae γεν ἀντικ ιμ. tuba ἀφαιρ. ὄργάνου.

Πραγματικά: cohortaretur ἐλέχθη καὶ ἀνωτέρω, ὅτι πρὸ πάσης μάχης ὁ στρατηγὸς ἐνεψύχων διὰ λόγων τοὺς στρατιώτας του. Publius Vatinius ὀπαδὸς καὶ στρατηγὸς οὗ Καίσαρος. Aulus Clodius ἦτο κοινὸς φίλος τοῦ Σκιπίωνος καὶ τοῦ Καίσαρος Ἐστάλη δὲ ὑπὸ τοῦ Καίσαρος εἰς τὸν ἐν Μακεδονίᾳ διαμένοντα Σκιπίωνα, ἵνα διαπραγματευθῇ τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης. Ut cum τὸ Ὠρικὸν ἦτο πόλις καὶ λιμὴν τῆς Βορείου Ἠπείρου εἰς τὸν κόλπον τοῦ Αἰλῶνος.

Lido Lucius Scribonius ὀπαδὸς καὶ συγγενὴς τοῦ Πομπηίου, συνδιοικῶν τὸν ἑλληνικὸν καὶ λιβυρικὸν στόλον. legatis οὗτοι θὰ ἐπέλλοντο πρὸ τὸν Πομπήιον διὰ τὴν ἔναρξιν διαπραγματεύσεων. Οἱ πρὸ βενταὶ ἐκλεγόμενοι ὑπὸ ὑπάρχοντος ἢ δικατῶρος καὶ ἐγκρινόμενοι ὑπὸ τῆς συγκλήτου συνώδευον τοὺς στρατηγούς εἰς τὰς ἐκστρατείας καὶ ἀντικαθίστων αὐτοὺς εἰς πᾶσαν στρατιωτικὴν ἢ πολιτικὴν ἐργασίαν. signum dedit τῇ 9 Αὐγούστου τοῦ 48 π. Χ.

Νόημα: Ὁ Καίσαρ, εὐρισκόμενος εἰς τὴν παράμονὴν τῆς μάχης καὶ ἀκολουθῶν τὸ στρατιωτικὸν ἔθιμον, ἐνθάρρυνει τοὺς στρατιώτας του καὶ ἐξαίρει τὰς ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας προσέφερε μέχρι τοῦδε πρὸς αὐτούς, πρὸ πάντων δὲ ὑπενθυμίζει ἐπὶ πόσῃ προθυμίᾳ ἐνδιεφέρθη διὰ τὴν σύναξιν εἰρήνης μετὰ τὸν Πομπήιον διὰ τοῦ Βατινίου καὶ τοῦ Κλωδίου.

Τονίζει ἐν συνεχείᾳ ὁ Καίσαρ, ὅτι καὶ τοῦ αἵματος τῶν στρατιωτῶν φείδεται καὶ τὴν ὑπαρξιν τοῦ ἐτέρου στρατοῦ κρίνει ἀναγκαίαν διὰ τὴν πολιτείαν.

Τέλος, βλέπων ὅτι ἀνεπτέρωθη τὸ φρόνημα τῶν στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπιμόνων ἐζήτουν τὴν ἔναρξιν τῆς μάχης, ἀναγκάζεται νὰ δώσῃ τὸ σύνθημα τῆς ἐπιθέσεως.

Περὶλήψεις: 1) Ἐμψύχωσις τοῦ στρατοῦ ὑπὸ τοῦ Καίσαρος. 2) Ὑπόμνησις τῶν εὐεργεσιῶν πρὸς αὐτόν. 3) Προσπάθειαι ἐπιτεύξεως εἰρήνης καὶ 4) Τὸ σύνθημα τῆς ἐπιθέσεως.

LXXXI (91) § 1+3

Erat in exercitu Caesaris

Ἐπληθεύει εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Καίσαρος

evocatus Crastīnus,
 qui superiore anno
 apud eum duxerat
 primum pilum
 in X legiōne,
 vir singulāri virtute.
 Hic dato signo,
 inquit, «Sequimīni mei,
 qui fuistis
 manipulāres mei
 et vestro imperatori
 date operam,
 quam constituistis.
 Unum hoc proelium superest
 quo confecto
 et ille dignitatem suam
 et nos nostram libertatem
 recuperabimus».
 Simul respiciēns Caesarem,

inquit, «imperator,
 Faciam hodie,
 ut agas gratias mihi
 aut vivo aut mortuō».
 Haec cum dixisset,
 primus procucūrrit
 ex dextro cornu,
 atque eum prosecūti sunt
 electi milites
 circiter CXX voluntarii
 eiusdem centuriae.

(ὡς) ἀνάκλητος ὁ Κραστίνος,
 ὁ ὁποῖος κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος
 παρ' αὐτῷ εἶχε διοικήσει
 τὸν πρῶτον λόχον
 εἰς τὸν δέκατον λεγεῶνα,
 ἀνὴρ μοναδικῆς ἀνδρείας.
 Οὗτος δοθέντος τοῦ συνθήματος
 εἶπεν, «Ἀκολουθήσατέ με,
 ὅσοι ὑπῆρξατε
 συστρατιῶταί μου,
 καὶ εἰς τὸν στρατηγόν σας
 παράσχετε τὴν ὑπηρεσίαν,
 τὴν ὁποῖαν ὑπεσχέθητε.
 Μόνον ἡ μάχη αὕτη ὑπολείπεται
 ταύτης δὲ περατωθείσης
 καὶ ἐκεῖνος τὸ ἀξίωμα του
 καὶ ἡμεῖς τὴν ἐλευθερίαν μας
 θὰ ἀνακτήσωμεν».
 Ταυτοχρόνως στρεφόμενος πρὸς τὸν Καί-
 σαρα
 εἶπε, «Στρατηγέ (μου),
 θὰ κατορθώσω σήμερον,
 ὥστε νὰ ὁμολογῆς χάριτας εἰς ἐμὲ
 ἢ ζῶντα ἢ νεκρόν»
 Ταῦτα, ἀφοῦ εἶχεν εἶπει
 πρῶτος ἐφώρμησε (δρομαίως)
 ἐκ τοῦ δεξιῦ κέρατος
 καὶ αὐτὸν συνηκολούθησαν
 ἐπίλεκτοι στρατιῶται
 περίπου 120 ἐθελονταί
 τοῦ αὐτοῦ λόχου.

Γραμματικά : Crastīnus, ἰ ἄρσ. β' κλ. = Κραστίνος. evocatus, ἰ ἄρσ β' κλ. = ἀνάκλητος. qui, quae, quod ἀναφ. ἄντων. = ὁ ὁποῖος. superiore ἀφαιρ. συγκρ. βαθ. τοῦ ἀνωμάλου ἐπιθ. superus, a, um συγκρ. superior ius, ὑπερ. supremus καὶ summus, a, um. apud + αἰτιατ = παρὰ τινι, πλησίον τινός. primus, a, um ἀριθμ. τακτικόν = πρῶτος. pilus, ἰ ἄρσ. β' κλ. (=ordo) = λόχος. in X = decima (legione) = ἐν τῷ δεκάτῳ λεγεῶνι. duxerat ὑπερ. ὄριστ. τοῦ duc, xi. ctum, ἔρε β = ὀδηγῶ διοικῶ. vir, viri συγκοπόμενον ἄρσ. β' κλ. = ἀνὴρ. singulari ἀφαιρ. τοῦ singularis, is, e ἐπιθ γ' κλ. = μοναδικός, ἐξαιρετικός. virtus. ūtis θηλ. γ' κλ = ἀνδρεία. hic, haec, hoc δεικτ ἄντων. = οὗτος, αὕτη. τοῦτο dato ἀφαιρ. μετ. παθ. παρακ. τοῦ do, dedi, datum, dare 1 = δίδω. sequimini β' πληθ. προστακ. ἐνεστ τοῦ ἀποθετ. sequor, secutus sum, sequi β = ἐπομαι, ἀκολουθῶ. me αἰτ. προσ. ἄντων = ἐμέ. inquit ἔλλειπτ. ῥῆμα παρακ. τοῦ inquam = λέγω manipularis, is ἄρσ. γ' κλ. = ὁ συστρατιώτης, ὁ στρατιώτης τῆς αὐτῆς σπεύρας (ἐκ τοῦ manus = χεῖρ + pleo = γεμίζω) = δράγμα, δέσμη, τὸ 1) β τῆς κοόρτεως. mei γεν. ἑνικ. τῆς προσώπ.

άντων. α' προσ. (ego). fuistis παρακ. τοῦ sum. vester, tra, trum κτη. άντων. β' προσ = ἡμέτερος. constituistis παρακ ὄριστ. τοῦ constituo, ūi, ūtum. ἔρε 3=ἀποφασίζω, ὑπόσχομαι opera, ae θηλ. α' = ἐργασία, ὑπηρεσία. date β' πληθ. προστ. ἐνεστ. τοῦ do. superest ἐνεστ. τοῦ supersum, fui, esse=ὑπολείπομαι. confecto ἀφαιρ παθητ μετ. τοῦ conficio, feci, fectum, ἔρε 3=περατῶ. ille, illa, illud δεικτ. άντων.=ἐκεῖνος. suam κτη. άντων. γ' προσ. dignitas, ātis θηλ γ' κλ = ἀξίωμα, ὑπόληψις nos ὄνομ. πληθ. τῆς προσ. άντων. ego nosser, tra, trum κτη. άντων. α' προσ = ἡμέτερος. libertas, ātis θηλ. γ' κλ = ἐλευθερία. recuperabimus μέλλ. ὄριστ. τοῦ recupero, avi, atum, are 1=ἀνακτῶμαι, κερδίζω ἐκ νέου.

respiciens μετ. ἐνεσ. τοῦ respicō, rexi, pectum, ἔρε 3=στρέφω ὀπίσω νὰ ἴδω, στρέφομαι πρό: τινα. faciam μέλλ τοῦ facio 3=πράττω, κατορθώνω. hodie ἐπιρρ.=σήμερον. ut συμπερ.=ὥστε. aut διαζευκτ. σύνδ.=ἢ. vivus, a, um ἐπίθ.=ζῶν, ζωντανός. mihi dot. τῆς προσ. άντων. ego. mortuus, a, um μετ παθητ παρακ κειμένη ἐπιθετικῶς τοῦ ἀποθ. mortuus, mortuus sum, mōri 3=ἀποθνήσκω (mortuus=νεκρός). gratia, ae θηλ. α' κλ.=χάρις. agas ὑποτ ἐνεσ. τοῦ ago, egi, actum, ἔρε 3=ἄγω, ὁμολογῶ. haec πληθ. οὐδ. τοῦ hic. cum χρον.=ἀφοῦ. dixisset ὑπερ. ὑποτ. τοῦ dico, xi, ctum, ἔρε 3=λέγω. p̄ducucurrit παρακ. ὄριστ. τοῦ procurro, cucurri, cursum, ἔρε 3=τρέχω ἐμπρός, ἐφορμῶ δρομαίως. electus μετ. παρακ. κειμένη ἐπιθετικῶς τοῦ eligo 3=ἐκλέγω (electus=ἐκλεκτός). circiter ἐπιρρ.=περίπου. CXX=centum et viginti=120. voluntarii, ōrum πληθ. β' κλ. =οἱ ἐθελονταί. eiusdem γεν. ἐν. τῆς ὄριστ. άντων. idem. eadem, idem=ὁ αὐτός. centuria, ae θηλ. α' κλ.=λόχος prosecuti sunt παρακ. παθητ. ὄριστ. τοῦ ἀποθ. prosēquor, secutus sum, sequi 3=ἐπακολουθῶ, συνοδεύω.

Συντακτικά: evocatus κατηγ qui.. duxerat ἀναφορ. πρότ. superiore anno ἀφαιρ. χρόνου vir παράθεσις. singulari virtute ἀφαιρ. ιδιότητος. signo dato ἀφαιρ. ἀπόλ. χρον. manipulares κατηγ. qui fuistis ἀναφ πρότ. et... σύνταξις: et vestro imperatori (άντικ.) date operam (άντικ.), quam constituistis. quo confecto ἀφαιρ. ἀπολ. χρον. respiciens χρον. μετ. ut... agas συμπερ. πρότ. gratias—mihī άντικ. vivo—mortuo κατηγορ. cum dixisset χρον. πρότ. electi—voluntarii ἐπιθ. διορ. τοῦ milites.

Πραγματικά: evocati ἰδὲ κεφ. 88. § 5 Crastinus ἀνήρ γενναῖος, ἀνάκλητος ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Καίσαρος. pilus λόχος τῶν τριακῶν, τ. ἔ. τῶν πρεσβυτάτων καὶ τὰ μάλιστα ἐμπειροπολέμων τοῦ λεγεῶνος (duco primum pilum=διοικῶ τὸν α' λόχον τῆς α' σπείρας τῆς α' κοόρτης). Ὁ λεγεὼν ἐλέχθη, ὅτι εἶχε 10 κοόρτες. ἐκάστη κοόρτις περιελάμβανε 3 σπείρας καὶ ἐκάστη σπεῖρα δύο λόχους. Ἐπομένως ὁ λεγεὼν εἶχε 30 σπείρας καὶ 60 λόχους. Οἱ ἄνδρες τοῦ λεγεῶνος ἐκαλοῦντο legionarii, τῆς δὲ σπείρας manipulares, ὡς λέγει κατωτέρω.

Ὅθεν ὁ διοικῶν τὸν α' λόχον τῆς α' σπείρας τῆς κοόρτης ἐθεωρεῖτο πρῶτος μεταξὺ τῶν 60 ἑκατοντάρχων τοῦ λεγεῶνος καὶ ἐλέγετο centurio primi pili ἢ primus pilus, ἦτο φύλαξ τῆς σημαίας καὶ εἶχε τὸ προνόμιον νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὰ ἐν τῷ στρατοπέδῳ συγκροτούμενα πολεμικὰ συμβούλια. Σύμβολον τοῦ ἀξιώματος τῶν ἑκατοντάρχων ἦτο ράβδος ἀμπέλου.

Ἡ πρώτη κόροτις συνέκειτο ἐξ ἀνδρῶν ἀποτελούντων τὸ ἄνθος τοῦ στρατοῦ. libertatem τ. ἔ. ἀπαλλαγὴν τῆς στρατιωτικῆς ὑποχρεώσεως. voluntarii οἱ ἐθελονταὶ ἰδὲ evocati κεφ. 88 § 5.

Νόημα: Μόλις ἐδόθη τὸ σύνθημα τῆς ἐπιθέσεως ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, ὁ Κραστίνος, παλαίμαχος καὶ μοναδικῆς ἀνδρείας ἀξιωματικὸς τοῦ Καίσαρος, προσεκάλεσε τοὺς παλαιοὺς συμπολεμιστάς του νὰ τὸν ἀκολουθήσουν ὑποσχεθεῖς, ὅτι θὰ φανῆ ἀντάξιός τῶν προσδοκιῶν τοῦ στρατηγοῦ του εἴτε ζῶν εἴτε νεκρός.

Πράγματι δρομαίως ἐφόρμησε κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἀκολουθούμενος ὑπὸ 120 χιλιάδων ἐπιλέκτων ἐθελοντῶν στρατιωτῶν

Περιλήψεις: 1) Χαρακτηρισμὸς τοῦ Κραστίνου. 2) Ἐμφύχωσης τῶν στρατιωτῶν ὑπ' αὐτοῦ καὶ γενναία ὑπόσχεσις πρὸς τὸν Καίσαρα καὶ 3) Ἡ ἀκάθεκτος αὐτοῦ ἐφόρμησις συνακολουθούντων τῶν ἐθελοντῶν.

LXXXII (92) § 1+5

Inter duas acies
tantum spatii
relictum erat,
ut satis esset
ad concursum
utriusque exercitus
Sed Pompeius
suis praedixerat,

ut exciperent
impetum Caesaris
neve se loco moverent

et(ut)paterentur distrāhi
aciem eius ;
idque dicebatur fecisse
admonitu Gaii Triarii,
ut primus excursus
visque militum
infringeretur
aciesque distenderetur,
atque in suis ordinibus
dispositi
(ut) adorirentur dispersos ;
sperabatque casura (esse)
pila levius
retentis militibus in loco

quam si ipsi occurrissent
immissis telis,

Μεταξὺ τῶν δύο παρατάξεων
τόσον μόνον διάστημα
εἶχεν ἀφεθῆ, ὥστε νὰ ἐπαρκῆ
διὰ τὴν σύγκρουσιν
ἀμφ' ἑτέρων τῶν στρατευμάτων.
'Ἄλλ' ὁ Πομπήιος
τοὺς ἰδιούχους του εἶχε διατάξει ἐκ τῶν
πρωτέρων,
ἵνα ἀναμείνωσιν (ἐν στάσει ἀμύνης)
τὴν ἐφοδὸν τοῦ Καίσαρος,
δηλ. χωρὶς νὰ μετακινήθωσιν ἐκ τῆς θέ-
σεώς των
καὶ (ἵνα) ὑπομείνωσι νὰ διασπασθῆ
ἡ στρατιὰ αὐτοῦ
Καὶ ἐλέγετο, ὅτι εἶχε πράξει τοῦτο
τῇ προτροπῇ τοῦ Γαίου Τριαρίου,
ἵνα ἡ πρώτη σύγκρουσις
καὶ ἡ δύναμις τῶν στρατιωτῶν
συντριβῆ
καὶ ἡ παράταξις διασπασθῆ,
καὶ ἐν πυκνῇ τάξει
παρατεταγμένοι
(ἵνα) προσβάλωσι διεσκορπισμένους
καὶ ἥλιπυζεν, ὅτι θὰ ἐπιπίπτωσι
τὰ ἀκόντια μὲ ἐλαφροτέραν φορὰν,
διατηρηθέντων τῶν στρατιωτῶν εἰς τὴν
θέσιν (των),
παρὰ ἐὰν οἱ ἴδιοι ἤθελον σπεύσει
πρὸς τὰ ριπτόμενα ἀκόντια,

simul (sperabat) fore,
 ut exanimarentur,
 et lassitudine conficerentur
 milites Caesaris
 duplicato cursu.
 Quod nobis quidem videtur
 factum (esse) a Pompeio
 nulla ratione,
 propterea quod est omnibus
 naturaliter innata
 incitatio quaedam
 atque alacritas animi,
 quae incenditur
 studio pugnae.
 Hanc debent imperatores
 non reprimere,
 sed augere ;
 neque frustra
 antiquitus institutum est,
 ut signa
 undique concinērent
 clamoremque universi tollērent
 his rebus existimaverunt,
 et hostes terrēri
 et suos incitari.

ταυτοχρόνως (ἤλιπζεν), ὅτι θά
 ἀποκάμωσι
 καὶ ὑπὸ τοῦ καμάτου θά ἔξαντληθῶσιν
 οἱ στρατιῶται τοῦ Καίσαρος,
 διπλασιασθέντες τοῦ δρόμου.
 Τοῦτο δὲ εἰς ἡμᾶς τοῦλάχιστον φαίνεται,
 ὅτι ἀεφασίσθη ὑπὸ τοῦ Πομπηίου
 ἄνευ ὀρθοῦ ὑπολογισμοῦ,
 διότι ὑπάρχει εἰς πάντας
 ἔμφυτος
 ἐνθουσιασμός τις
 καὶ ὁμῆ τῆς ψυχῆς,
 ἣ ὅποια ἐξάπτεται
 ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῆς μάχης.
 Ταύτην ὀφείλουν οἱ στρατηγοὶ
 νὰ μὴ ἀνακόπτωσιν,
 ἀλλὰ νὰ αὐξάνωσιν
 οὔτε ἀσκόπως
 παλαιόθεν καθιερωθῆ,
 ἵνα δηλ. μουσικὰ ὄργανα
 πανταχόθεν ταυτοχρόνως ἤχῳσι
 καὶ σύμπαντες ἀλαλάζωσι
 διὰ τούτων τῶν μέσων ἔκριναν,
 ὅτι καὶ οἱ ἐχθροὶ πτοοῦνται
 καὶ οἱ ἰδιχοὶ τῶν παρορμῶνται.

Γραμματικά : inter πρόθ. + αιτ. = μεταξύ. spatium, ii οὐδ. β' κλ. =
 διάστημα. relictum erat ὑπερσ. παθ ὄριστ. τοῦ relinquo, liqui, lictum,
 ἔρε, 3 = καταλείπω, ἀφήνω. ut συμπερ. = ὥστε. satis ἐπίρρο. = λίαν. (satis
 est = ἐπαρκῆ). esset παρατ. ὑποτ. τοῦ sum concursus, us ἄρσ. δ' κλ. =
 φροά, ἐφόρμησις, σύγκρουσις. utriusque γεν. τοῦ ἀντωνυμιακοῦ ἐπιθ. uter-
 que, utraque. utrumque = ἐξάτερος, ἀμφοτέρου. exercitus γεν. suis κτη.
 ἀντων. praedixerat ὑπερσ. ὄριστ. τοῦ praedico, xi, ctum, ἔρε 3 = προδια-
 τάσσω, παραγγέλλω. ut τελ. σύνδ = ἵνα. impetus, us ἄρσ. δ' κλ. = ἔφο-
 δος, ἐφόρμησις. neve καὶ neu σύνδ. = οὔτε, καὶ νὰ μὴ, χωρὶς νά.
 movērent παρατ. ὑποτ. τοῦ moveo, movi, motum, ἔρε 2 = κινῶ, μετακινῶ,
 (moveo me = μετακινούμαι). distrahi ἄπαρ. παθ. ἔνεστ. τοῦ distraho, xi,
 ctum, ἔρε 3 = χαλαρῶ, ἀποσπῶ. paterentur παρατ. παθητ. ὑποτ. τοῦ ἀπο-
 θετ. patior, passus sum, pati 3 = ὑπομένω, ἀνέχομαι. admonitus, us ἄρσ. δ'
 κλ. = παραινέσις, προτροπή. fecisse ἄπαρ. παρακ. τοῦ facio 3. dicēbatur
 παρατ. παθ. ὄριστ. τοῦ dicor, dictus sum, dici 3 = λέγομαι. ut τελ. = ἵνα.
 excursus, us ἄρσ. δ' κλ. = σύγκρουσις, ἔφοδος. vis θηλ. ἐλλειπτικόν = δύ-
 ναμις αιτ. vim ἀφαιρ. vi πληθ. vires, virum, viribus. infringeretur
 παρατ. παθ. ὑποτ. τοῦ infringo (in + frango), frēgi, fractum, ἔρε 3 = συν-
 τριβῶ, θραύω. distenderetur παρατ. παθητ. ὑποτ. τοῦ distendo, tendi, ten-
 tum, ἔρε 3 = ἐκτείνω, διασπῶ. ordo, inis ἄρσ. γ' κλ. = τάξις. dispositi μετ.
 παθ. παρακ. τοῦ dispono, dispositus sum, disponi 3 = διατίθεμαι, πα-

ρατάσσομαι. dispersos μετ. παθ. παρακ. τοῦ dispergor, dispersus sum, dispergi 3=διασπείρομαι, διασκορπίζομαι. adorirentur παρατ. παθ. ὑποτ. τοῦ ἀποθ. adorior, adortus sum, adoriri 4=προσβάλλω.

levius ἐπίρο. συγκρ. βαθ. τοῦ θετ. leviter=κούφως, ἐλαφρῶς, ὑπερθ. levissime. casura ἐννοεῖται esse ἀπαρ. μέλλ. τοῦ cado, cecidi, cāsum, ēre 3=πίπτω, ἐπιπίπτω pilum, i οὐδ. β' κλ.=ἀκόντιον. sperabat παρατ. ὄρισ. τοῦ spero, avi, atum, āre 1=ἐλπίζω. retentis ἀφαιρ. παθητ. μετοχῆς τοῦ retinēo, tinūi, tentum, ēre 2=δὲν ἐγκαταλείπω, διατηρῶ. quam (ὅταν προηγήται αὐτοῦ τὸ συγκριτικόν)=παρά, ἢ. immissis μετ. παθ. παρακ. τοῦ immittor, immissus sum, immitti 3=ρίπτομαι. telum, i οὐδ. β' κλ.=βέλος, ἀκόντιον. occurrissent ὑπερσ. ὑποτ. τοῦ occuro, occurrī καὶ occurri, occursum, ēre 3=ἔρχομαι εἰς συνάντησίν τινος, σπεύδω, (ἐχθρικῆς διαθέσεως). fore καὶ futurum esse ἀπαρ. μέλλ. τοῦ sum. ut συμπ.=ὥστε. duplicato ἀφαιρ. παθ. μετ. τοῦ duplīco, avi, atum, āre 1=διπλασιάζω. cursus, us ἄρσ. δ' κλ.=δρόμος, πορεία. fore ut exanimarentur ἀπαρ. παθ. μέλλ. περιφραστικῆς συζυγίας τοῦ exanimor, avi atum, āre 1=ἐξαντλῶ τὴν ἀναπνοήν, ἀποκάμνω ἀντὶ exanimatos iri. lassitudo, dīnis θηλ. γ' κλ.=σωματικὴ ἐξάντλησις. conficerentur ἐπίσης μετὰ τοῦ fore ut ἀποτελεῖ ἀπαρ. παθ. μέλλ. περιφρασ. συζυγίας τοῦ conficior, confectus sum, confici 3=περατοῦμαι, ἐξαντλοῦμαι ἀντὶ confectos iri.

quidem σύνδ.=μέν, βεβαίως, τοῦλάχιστον. nullus, a, um ἀντωνυμ. ἐπίθ.=οὐδεὶς. factum ἐννοεῖται esse ἀπαρ. παρακ. τοῦ fio, factus sum, fieri. videtur ἐνεστ παθ. ὄρισ τοῦ videor, visus sum, vidēri 2=φαίνομαι propterea ἐπίρο. (propter+ea)=ἐνεκα τούτου, καὶ ὅταν ἀκολουθῆ τὸ quod=διὰ ταῦτα, ὅτι, διότι. quidam, quaedam, quoddam ἄορ. ἀντων.=γνωστός τις. incitatio, ōnis θηλ. γ' κλ.=παρόρμησις, ἐνθουσιασμός. alacritas, ātis θηλ. γ' κλ.=προθυμία, ζήλος, ὁρμή. naturaliter ἐπίρο.=φύσει, ἐμφύτως. innata μετ παθ. παρακ. τοῦ ἀποθετ. innascor, innatus sum, innasci 3=ἐμφύομαι. incenditur ἐνεσ. παθητ. ὄρισ. τοῦ incendio, ndi, nsum, ēre 3=ἐμπύρομαι, ἐξάπτω.

hanc θηλ. αἰτ ἐν. τοῦ hic. reprimere ἀπαρ. ἐνεσ. τοῦ reprimō, pressi, pressum, ēre 3=ἀναστέλλω, ἀνακόπτω. augere ἀπαρ. ἐνεσ. τοῦ augēo, auxi, auctum, ēre 2=αὐξάνω. debent ἐνεσ. ὄρισ. τοῦ debēo (de+habeo). debui, debitum, ēre 2=ὀφείλω. frustra ἐπίρο.=μάτην, ἀσκοπῶς. antiquitatus ἐπίρο.=ἀρχαιοθέν, παλαιοθέν. institutum est παθ. παρακ. τοῦ instituo, ūi, ūtum, ēre 3=ποιῶ, σχηματίζω. (institutum est=εἰθισται, καθιερώθη). ut τελ.=ἵνα. undique ἐπίρο.=παντιχόθεν concinērent παρατ. ὑποτ. τοῦ concino (cum+cano), cinūi, —, ēre 3=συμφωνῶ, ταυτοχρόνως ἤχῶ. clamor, ōris ἄρσ. γ' κλ.=βοή, ἀλαλαγμός. universus, a, um=σύμπας (universi=σύμπαντες, ὁμοθυμαδόν). tollērent παρατ. ὑποτ. τοῦ tollo, sustūli, sublātum, ēre 3=αἶρω (clamorem)=ἀλαλάζω. hostes αἰτ. πληθ. τοῦ hostis, is ἄρσ. γ' κλ.=πολέμιος, ἐχθρός.

terreri ἀπαρ. παθ. ἐνεσ. τοῦ terrēo, ūi, itum, ēre 2=φοβῶ, πτωῶ. (παθ. terreor, territus sum, terreri): incitari ἀπαρ. παθ. ἐνεσ. τοῦ incito, avi, atum, āre 1=ἐλαύνω τι, παρορμῶ. existimaverunt παρακ. ὄρισ. τοῦ existimo, avi, atum, āre 1=νομίζω, κρίνω.

Συντακτικά : spatii γεν. διαίρ. ut...esset συμπερ.πρότ. utriusque exercitus γεν. ὑποκειμ. suis ἄντικ. ut...exciperent...paterentur τελ.πρότ. neve...ἐπεξήγησις τοῦ exciperent. sui ἐννοούμενον ὑποκ. τοῦ moverent. distrahi (=distendi) τελ. ἀπαρ. aciem ὑποκ. eius γεν. κτηκική. idque... distenderetur θεωροῦνται παρένθετα. fecisse ὑποκ. τοῦ ἀπροσ. dicebatur. id ἄντικ. τοῦ fecisse. admonitu ἀφαιρ. τρόπου. ut...infringeretur...distenderetur τελ. πρότ. excursus visque σχῆμα ἐν διὰ δυοῖν=σφοδρὰ σύγκρουσις. dispositi τροπ. μετ. (ut) adorirentur εἶναι ἡ τρίτη τελ. πρότ. ἐκ τοῦ exciperent ἐξαρωμένη. dispersos κατηγοροῦμ. casura (esse) εἰδ. ἀπαρ. pila ὑποκ. retentis ἀφαιρ. ἀπόλυτος ὑποθ. quam si. β' ὄρος συγκρίσεως. immissis telis (δοτ.) ἄντικ. fore ut...exanimarentur...conficerentur περιφραστικὸν ἀπαρ. παθ. μέλλοντος (ἴδὲ κεφ 86 § 1) fore ut pelleretur. duplicato ἀφαιρ. ἀπόλυτος αἰτιολ. lassitudine ἀφαιρ. αἰτίας. Quod=hoc autem ὑποκ. nobis δοτ. προσωπ. factum (esse) εἰδ. ἀπαρ. ὑποκ. τοῦ ἀπροσ. videtur. a Pompeio ποιητικὸν αἴτιον. nulla ratione ἀφαιρ. τρόπου naturaliter innata πλεονασμὸς animi γεν. ὑποκειμ. quae incenditur ἀναρ. πρότ. studio ἀφαιρ. αἰτίας. pugnae γεν. ἀντικειμ. preprimere augere τελ. ἀπαρ. ut...concinerent...tollerent τελ. πρότ. ὡς ὑποκ. τοῦ institutum est. signa ὑποκειμ. quibus rebus ἀφαιρ. ὀργανική ὡς ὑποκειμ τοῦ existimaverunt νοεῖται τὸ antiqui=οἱ παλαιοί. terrerincitari (=inflammari) εἰδ. ἀπαρ. hostes-suos ὑποκ. τῶν ἀπαρ.

Πραγματικά : inter duas acies τὸ μεταξύ δύο ἀντιπάλων στρατευμάτων διάστημα καλεῖται μεταίχιμον· τὸ δ ἄστημα τοῦτο ἦτο ὅχι μικρότερον τῶν 150 μέτρων. ad cuncursum ἡ ἔφοδος ἐγένετο τροχάδην καὶ ἀλληλοδιαδόχως, ἅμα δὲ τῇ προσεγγίσει πρὸς τὸν ἐχθρὸν ἐν μέσῳ ἰαχῶν ἐξεσφενδονίζοντο οἱ ὑσσοί, τὰ ἀκόντια, καὶ τέλος κατέφευγον εἰς τὰ ἀγγέμαχα ὄπλα. utriusque δηλ. Καίσαρος καὶ Πομπηίου. impetus εἶναι ἡ γενικὴ ἔφοδος ὡς καὶ αἱ ἐπὶ μέρους μικρότεροι τοιαῦται. Caius Valerius Triarius ἀνὴρ μεγάλης ἀξίας, φίλος τοῦ Κικέρωνος. Διόκησε μετὰ τοῦ Λαίλιου τμήμα τοῦ Ἀσιατικοῦ στόλου τοῦ Πομπηίου καὶ φαίνεται, ὅτι ἐφονεύθη κατὰ τὴν παρὰ τὴν Φάρσαλον μάχην. ordinibus διὰ τῆς λέξεως ordo ἐδηλοῦτο ἡ θέσις, ἐνθα ἐτάσσετο ἕκαστος στρατιώτης εἴτε πρὸς ἐπίθεσιν εἴτε πρὸς ἄμυναν. dispositi τοῦ Πομπηίου. dispersos τοῦ Καίσαρος. pila τὸ ἀκόντιον. Ἐτρουσκιῆς προελεύσεως, εἶχε πάχος 25—32 χλμ καὶ μῆκος 1.70—2 μ. Τοῦτο ἠδύνατο νὰ ἐξακοντισθῇ ἀποτελεσματικῶς ἐξ ἀποστάσεως 30—35 μέτρων. Πᾶς στρατιώτης ἔφερε 2 ἀκόντια. duplicato cursu ἡ ἀμετακίνητος ἄμυνα τῶν Πομπηϊανῶν θὰ συνετέλει, ὥστε τὸ ἐξ 150 περίπου μέτρων διάστημα μεταξύ τῶν δύο ἀντιπάλων νὰ διανυθῇ ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ τῶν ἐπιθεμένων Καισαριανῶν, ἐνῶ τυχὸν ἐπίθεσις καὶ τῶν Πομπηϊανῶν θὰ ἐμείωνε τὴν ἀπόστασιν. nulla ratione χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. signa ὁμοῦ μετὰ τῶν σαλπίγγων, δι' ὧν ἐσημαίνετο ἡ προέλασις, συνήχουν καὶ τὰ κέρατα καὶ ἄλλα μουσικὰ ὄργανα διὰ τὴν δημιουργίαν καὶ συντήρησιν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν μαχομένων καὶ τὴν πρόκλησιν φόβου τῶν ἀντιπάλων. clamor ἐν μέσῳ ἰαχῶν ἐξεσφενδονίζοντο τὰ ἀκόντια.

Νόημα : Τὸ διάστημα μεταξύ τῶν δύο ἀντιπάλων στρατευμάτων ἦτο μόνον 150 περίπου μέτρων, ὅσον δηλ. ἤρκει πρὸς σύγκρουσιν αὐτῶν.

Κατόπιν εισηγήσεως τοῦ Τριαρίου ὁ Πομπήιος διέταξε τοὺς στρατιώ-
 τας του νὰ παραμείνωσιν ἀκίνητοι εἰς τὰς θέσεις των, ἀμυνόμενοι κρατερῶς
 εἰς τὰς ἐπιθέσεις τῶν Καισαριανῶν, οἱ ὅποιοι εὐκολώτερον κατόπιν θὰ
 προσεβάλλοντο ὑπὸ τῶν Πομπηϊανῶν 1) διότι θὰ ἠμβλύνετο ἡ πρώτη ὁρμὴ
 τῶν ἐπιτιθεμένων 2) διότι οἱ Πομπηϊανοί, ἠνωμένοι ὄντες, θὰ προσέβαλλον
 τοὺς ἀντιπάλους διεσκορπισμένους ὄντας καὶ 3) διότι ἤλπιζεν, ὅτι ἀμετακί-
 νητοι ὄντες, θὰ ἔρριπτον τὰ ἀκόντια μὲ ἑλαφροτέραν φορὰν, πρᾶγμα τὸ
 ὅποιον θὰ συνετέλει, ὥστε νὰ ἐξαντληθῶσιν οἱ ἀντίπαλοι, οἱ ὅποιοι θὰ ἦσαν
 ὑποχρεωμένοι νὰ διανύσουν ὀλόκληρον τὴν μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσαν ἀπό-
 στασιν. Ἄλλ' ὁ Καῖσαρ γνωρίζει ὅτι ἡ καλλιτέρα ἀμυνα εἶναι ἡ ἐπίθεσις
 καὶ ὅτι οὕτω πράττων ὁ Πομπήιος παραγνωρίζει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἡ
 ὅποια εἰς παρομοίας στιγμὰς πληροῦται ἐνθουσιασμοῦ.

Ἐπισημαίνεται ὅτι ἡ στρατηγικὴ τοῦ Καίσαρος εἶναι ψυχολογικῶς ὀρθή, ἀποδεικνύε-
 ται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι πάντοτε οἱ στρατιωτικοὶ ἀπὸ τῶν παλαιωτάτων
 ἑτῶν κατὰ τὰς ἐπιθέσεις χρησιμοποιοῦν πολεμικὰ σαλπίσματα καὶ ἰαχάς,
 ὅπερ οὐδένα ἄλλον σκοπὸν πληροῖ, εἰ μὴ μόνον νὰ τὸνῶσιν τὸ φρόνημα τῶν
 ἐπιτιθεμένων καὶ νὰ καταπτοήσῃ τὸ ἠθικὸν τῶν ἀντιπάλων.

Περίληψις : 1) Ὁ Πομπήιος συνιστᾷ εἰς τοὺς στρατιώτας του
 ἀμυναν. 2) Σκοπὸς τῆς τοιαύτης τακτικῆς του καὶ 3) Κρίσεις τοῦ Καίσαρος
 διὰ ταύτην τὴν τακτικὴν τοῦ Πομπηίου.

LXXXIII (93) § 1+8

Sed nostri milites
 dato signo
 cum procucurrissent
 infestis pilis
 atque animadvertissent,
 non concurrī a Pompeianis,

periti usu
 ac exercitati
 superioribus pugnis
 sua sponte
 represserunt cursum
 et constitērunt
 ad medium fere spatium,
 ne appropinquarent
 consumptis viribus
 parvoque spatio
 temporis intermisso
 ac rursus renovato cursu
 miserunt pila
 celeriterque, ut erat
 praeceptum a Caesare,
 strinxērunt gladios.
 Neque vero Pompeiani

Ἄλλ' οἱ ἡμέτεροι στρατιῶται,
 δοθέντος τοῦ συνήματος,
 ὅτε εἶχον ἐφορμήσει δρομαίως
 κατὰ μέτωπον
 καὶ εἶχον παρατηρήσει,
 ὅτι δὲν ἐγένετο προσβολὴ ὑπὸ τῶν Πομ-
 πηϊανῶν,
 διδαχθέντες ἐκ πείρας
 καὶ ἐξησημένοι
 ἐκ τῶν προτέρων μαχῶν,
 αὐτοβούλως
 ἀνέκοψαν τὴν ὁρμὴν (των)
 καὶ ἔσταμάτησαν,
 εἰς τὸ μέσον σχεδὸν τοῦ διαστήματος,
 ἵνα μὴ πλησιάσωσιν,
 ἐξαντληθέντων τῶν δυνάμεων
 καὶ ὀλίγου διαστήματος
 χρόνου παρεμβληθέντος
 καὶ ἐκ νέου ἀναληφθέντος τοῦ δρόμου,
 ἔρριψαν τα ἀκόντια
 καὶ ταχέως, καθὼς ἦτο
 προδιαγεγραμμένον ὑπὸ τοῦ Καίσαρος
 ἔσυραν τὰ ξίφη.
 Οὔτε βεβαίως οἱ Πομπηϊανοί

defuērunt huic rei.
 Nam et missa tella
 excepērunt et impētum
 legionum tulērunt
 et ordīnes conservarunt
 pilisque missis
 ad gladios rediērunt.
 Eōdem tempōre equites
 ab sinistro cornu Pompei,
 ut erat imperatum,
 universi procucurrērunt,
 omnisque multitudo
 sagittariorum
 se profudit.
 Quorum impētum
 noster equitatus
 non tulit,
 sed paulatim motus
 loco cessit,
 equitesque Pompei
 coepērunt instare
 acrius hoc
 et se explicare turmatim
 aciemque nostram
 circumire
 ab aperto latēre.
 Quod ubi Caesar animadvertit,
 dedit signum
 quartae aciēi,
 quam instituērat
 sex cohortium.
 Illi celerīter procucurrērunt
 infestisque signis
 tanta vi
 fecērunt impētum
 in equites Pompei,
 ut nemo eorum consistēret
 omnesque conversi
 non solum loco excedērent,
 sed protīnus incitati fuga
 petērent altissimos montes.
 Quibus summotis
 omnes sagittarii
 funditoresque

ὑστέρησαν εἰς τοῦτο τὸ πρᾶγμα.
 Διότι καὶ τὰ ριφθέντα ἀκόντια
 ἐδέχθησαν καὶ τὴν ἔφοδον
 τῶν λεγεόνων ὑπέμειναν
 καὶ τὰς θέσεις (των) διετήρησαν
 καί, τῶν ἀκοντίων ριφθέντων,
 εἰς τὰ ξίφη κατέφυγον.
 Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον οἱ ἱππεῖς
 ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ κέρατος τοῦ Πομπηίου,
 καθὼς ἦτο διατεταγμένον,
 ἀπαξάπαντες ἐξώρμησαν
 καὶ ὅλον τὸ πλῆθος
 τῶν τοξοτῶν
 διεξεχύθη.
 Τούτων (δὲ) τὴν ἔφοδον
 τὸ ἡμέτερον ἱππικὸν
 δὲν ὑπέμεινεν,
 ἀλλὰ κατὰ μικρὸν μετακινήθην
 ἐκ τῆς θέσεώς (του) ὑπεχώρησε,
 καὶ οἱ ἱππεῖς τοῦ Πομπηίου
 ἤρχισαν νὰ ἐπιτίθενται
 σφοδρότερον ἕνεκα τούτου
 καὶ νὰ ἀναπτύσσωνται κατ' ἴλας
 καὶ τὴν ἡμετέραν παράταξιν
 νὰ περικυκλώνουν
 ἀπὸ τῆς ἀκαλύπτου πλευρᾶς.
 Τοῦτο (δὲ), ὡς ὁ Καῖσαρ παρετήρησε,
 ἔδωκε τὸ σύνθημα
 εἰς τὴν τετάρτην γραμμὴν,
 τὴν ὁποίαν εἶχε σχηματίσει
 ἀπὸ ἕξι κούρταις.
 Ἐκεῖνοι ταχέως ἐξώρμησαν
 καὶ κατὰ μέτωπον
 μὲ τοσαύτην ὄρμην
 ἐπεχείρησαν τὴν ἔφοδον
 κατὰ τῶν ἱππέων τοῦ Πομπηίου,
 ὥστε οὐδεὶς ἐκ τούτων νὰ παραμείνη
 καὶ πάντες τραπέντες (εἰς φυγὴν)
 ὄχι μόνον ἐκ τοῦ πεδίου (τῆς μάχης) νὰ
 ἀτοχωρήσουν,
 ἀλλ' ἀπ' εὐθείας διὰ κατεσπευσμένης πο-
 ρείας
 νὰ καταφύγουν εἰς τὰ ὑψηλότατα ὄρη.
 Τούτων (δὲ) ἐκδιωχθέντων,
 ὅλοι οἱ τοξόται
 καὶ οἱ σφενδονῆται

destituti inermes
sine praesidio
interfecti sunt.
Eodem impetu
cohortes sinistrum cornu
circumierunt
pugnantibus etiam tum
ac resistentibus
Pompeianis in acie
eosque a tergo
adortae sunt.

ἐγκαταλειφθέντες ἄοπλοι
ἄνευ προστασίας
ἐφρονεύθησαν.
Διὰ τῆς αὐτῆς ἐφόδου
αἱ κοόρτεις τὸ ἀριστερὸν κέρασ
περικύκλωσαν,
μαχομένων ἀκόμη τότε
καὶ ἀνθισταμένων
τῶν Πομπηϊανῶν ἐν τῇ παρατάξει,
καὶ τούτους ἐκ τῶν νότων
προσέβαλον.

Γραμματικά : noster, tra, trum κτη. ἄντων.—ἡμέτερος. cum χρον.
=ὄτε. infestus, a, um=ἐχθρικός, ἐτοιμοπόλεμος (infestis pilis=ἐκ τοῦ
ἐναντίου, κατὰ μέτωπον). procucurrissent ὑπερσ. ὑποτ. τοῦ procurro, cu-
currī, cursum, ἔρε 3=τρέχω ἔμπρός, ἐφορμῶ δρομέως animadvertissent
ὑπερσ. ὑποτ. τοῦ animadverto 3=παρατηρῶ. concurrī ἄπαρ. παθ. ἐνεστ.
τοῦ concurro 3=προσβάλλω (concurritur ἀπροσώπως=γίνεται προσβολή).
usu ἄπαρ. peritus, a, um ἐπίθ.=δεδιδαγμένος, ἔμπειρος. exercitatus, a,
um μετ. τοῦ exercito 1=ἐξασκῶ. spons, ntis θηλ. γ' μόνον κατ' ἀφαιρε-
τικὴν sua sponte=αὐτοβούλως, ἄνευ διαταγῆς. gepresserunt παρακ. ὄριστ.
τοῦ reprimo, pressi, pressum, ἔρε 3=ἀναστέλλω, ἀνακόπτω, σταματῶ
fere ἐπίρρ.=σχεδόν. constiterunt παρακ. ὄριστ.τοῦ consisto, stīti, ἔρε 3=
μένω, δὲν προχωρῶ μακρότερον ne τελ. σύνδ.=ἵνα μή. consumptus, a,
um μετ. παθ. παρακ. τοῦ consumo, sumpsī, sumptum, ἔρε 3=ἀναλί-
σκω, δαπανῶ. vires, virium, viribus... (πληθ. τοῦ ἔλλειπτ. vis)=δυνάμεις.
appropinquarent παρατ. ὑποτ.τοῦ appropinquo 1=πλησιάζω. intermisso
μετ. παθ. παρακ. τοῦ intermitto 3=παρεμβάλλω.rursus καὶ rursum ἐπίρρ.
=πάλιν, ἐκ νέου renovato μετ. παθ. παρακ. τοῦ renovo 1=ἀνανεώνω,
ἐπαναρχίζω. miserunt παρακ. τοῦ mitto 3=ρίπτω. celeriter ἐπίρρ.=
ταχέως. ut ἀναφ.=καθώς. praecceptum erat ἀπροσώπως-ὑπερσ. παθ. ὄρ.
τοῦ praecipio, cepī, ceptum, ἔρε 3=παραγγέλλω, διατάσσω strinxerunt
παρακ. ὄριστ. τοῦ stringo, nxi, nctum, ἔρε 3=στραγγίζω διὰ πίεσεως,
ἐξάγω, σύρω vero ἐπίρρ. βεβαιωτ.=τῇ ἀληθείᾳ. defuerunt παρακ. ὄριστ.
τοῦ desum, defui, deesse=ὑστερῶ, ἔλλειπω. missa παθ. μετ. τοῦ mitto.
exceperunt παρακ. τοῦ excipio 3=δέχομαι. tulerunt παρακ. ὄριστ. τοῦ
fero, tuli, latum, ferre 3=φέρω, ὑπομένο, βαστάζω.

conservarunt (ἀντὶ conservaverunt) συγκοιπ. παρακ. τοῦ conservo
1=διατηρῶ. redierunt παρακ. τοῦ redeo, ivi καὶ ii, itum, ire 4=ἐπανέρ-
χομαι, καταφεύγω. imperātum erat ἀπροσ. παθ. ὑπερσ. τοῦ impero 1=
διατάσσω. procucurrerunt παρακ. ὄριστ. τοῦ procurro 3=ἐξορμῶ. profu-
dit παρακ. ὄριστ. τοῦ profundo, fūdi, fustum, ἔρε 4=ἐκχέω (me profundo
=ἐκχέομαι, ἐξορμῶ). tulit παρακ. τοῦ fero. paulatim ἐπίρρ. χρον.=κατὰ
μικρὸν. motus παθ. μετ. τοῦ moveo 2=κινῶ. cessit παρακ. τοῦ cedo,
cessi, cessum, ἔρε 3=ὑποχωρῶ. acrius ἐπίρρ. συγκρ βαθ.=δξύτερον, σφο-
δρότερον (θετ. acriter, ὑπερθ. acerrime). instare ἄπαρ. ἐνεστ. τοῦ insto,

stīti, stāre 1=ἐπίκειμαι, ἐπιτίθεμαι. turmatim ἐπιρο. =κατ'ἴλας. explicare ἀπαρ. τοῦ explīco 1=ἀναπτύσσω (me explīco=ἀναπτύσσομαι). latus, ēris οὐδ. γ' =πλευρά, πτέρυξ. apertus, a, um μετ. ὡς ἐπιθ. =ἀνοικτός. circumire ἀπαρ. ἐνεστ. τοῦ circumi-eo 4=περικυκλῶ. coeperunt (ἀπαρ. coepisse) παρακ. τοῦ ἔλλειπτ. ο. coepī=ἠρξάμην ὡς ἐνεστ. λαμβάνεται τὸ incīpio=ἀρχομαι. ubi χρον. σύνδ. =ὡς, εὐθὺς ὡς, ἀφου. sex ἀριθ. ἀπόλ. =ἕξ. celeriter ἐπιρο. =ταχέως. procurrerunt παρακ. ὄρ. τοῦ procuro 3=ἐξορμῶ. ut συμπ. =ὥστε. nemo γεν. nullius δοτ. nemini αἰτ. neminem ἀφαιρ. nullo ἀόρ. οὐσιαστ. ἀντων. =οὐδείς, οὐδεμία. consisteret παρατ. ὑποτ. τοῦ consisto, stīti, —, ἔρε 3=παραμένω, ἀνθίσταμαι. conversi παθ. μετ. τοῦ converto, rti, rsum, ἔρε 3=στρέφω, τρέπω solum ἐπιρο. =μόνον. excedērent παρατ. ὑποτ. τοῦ excedo 3=ἀποχωρῶ protinus ἐπιρο. =ἀπ' εὐθείας. incitatus παθ. μετ. τοῦ incito 1=παρορμῶ (incitati =τεθέντες εἰς ταχείαν κίνησιν). mons, ntis ἀορ. γ' =ὄρος. altissimus, a, um ὑπερθ. βαθ. τοῦ ἐπιθ. altus, a, um =ὑψηλὸς συγκρ. altior, ius.

peterent παρατ. ὑποτ. τοῦ peto 3=καταφεύγω. summotis μετ. παθ. παρακ. τοῦ summoveo, movi, motum, ἔρε 2=ἐκδιώκω, ἀπώθῶ. destituti μετ. παθ. παρακ. τοῦ destitūo, ūi, ūtum, ἔρε=ἐγκαταλείπω, ἀφήγω εἰς τὸ μέσον. inermis, is, e ἐπιθ. γ' (in+arma)=ἄοπλος interfecti sunt παθητ. παρακ. ὄριστ. τοῦ interficio, feci, fectum, ἔρε 3=φονεύω (παθ. interficior, fectus sum, interfici). pugnantibus—resistentibus ἀφαιρ. μετ. ἐνεστ. τῶν ρημ. pugno 1=μάχομαι καὶ resisto, stīti, —, ἔρε 3=ἀνθίσταμαι. circumierunt παρακ. ὄριστ. τοῦ circumi-eo 4=περικυκλῶ. tergum, i οὐδ. β' =νῶτον, νῶτα. adortae sunt παρακ. ὄριστ. τοῦ ἀποθ. adorigo, adortus sum, adorigi 4=προσβάλλω.

Συντακτικά: dato signo ἀφαιρ. ἀπόλ. χρον. cum...pro...atque animad. χρον. προτ. concurrī εἰδ. ἀπαρ. a Romp... ποιητικὸν αἴτιον usu ἀφαιρ. τοῦ κατὰ τι. periti=docti. sua sponte ἀφαιρ. τρόπου. ne arrop... τελ. προτ. consumptis...intermisso...renovato ἀφαιρ. ἀπόλ. ἢ α' τροπ. καὶ αἱ λοιπαὶ χρον. ut praecceptum erat ἀναφ. προτ. a Caesare ποιητικὸν αἴτιον. huic rei ἀντικ. exceperunt ἐννοεῖται obecti scutis=προφυλαττόμενοι ὑπὸ τῶν ἀσπίδων. missis pilis ἀφαιρ. ἀπόλ. χρον. ut imperatum erat ἀναφ. προτ. Quorum=eorum autem=τούτων δέ. motus χρον. μετ. loco ἀφαιρ. instare—explicare—circumire τελ. ἀπαρ. hoc ἀφαιρ. αἰτίας. Quod=hoc autem. ubi animadv...χρον. προτ. signum acie(i)δοτ.) ἀντικ. quam instit...ἀναφ. προτ. sex cohortium γεν. ιδιότητος. tanta vi ἀφαιρ. τρόπου. ut consisteret—excederent—peterent συμπ. προτ. eorum γεν. διαιρ. fuga=cursu ἀφαιρ. τρόπου. pugnantibus—resistentibus ἀφαιρ. ἀπόλ. χρον.

Πραγματικά: infestis pilis στρατιωτικὴ ἐκφρασις δηλοῦσα ἐπιθεσιν κατὰ μέτωπον. sua sponte ἀνευ διαταγῆς τοῦ Καίσαρος. neque defuerunt ἔπραξαν τὸ καθήκον των. univērsi διετέλουν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Λαβηνοῦ. quorum δηλ. ἰππέων καὶ τοξοτῶν. paulatim κατὰ μικρόν, ὥστε τὰ δυνηθῆ καὶ ἐπιπέση ἢ τετάρτη γραμμὴ ἢ τεταγμένη ὄπισθεν τοῦ ἰππικοῦ. turmatim οἱ ἰππεῖς διηροῦντο εἰς 10 ἴλας, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἠρίθμει 30 ἰππεῖς. a latere aperto ἐκ δεξιῶν.

quartae acieiprofanῶς ὁ Καῖσαρ δὲν ἠθέλησε νὰ ἀποσπᾷ ἀνδρας ἐκ τοῦ IX καὶ VIII λεγεῶνος, δι' οὓς λόγους ἀναφέρει ἐν κεφ. 89 § 4, δηλ. μεγάλων ἀπολειῶν. illi οἱ στρατιῶται τῶν κοῦρτεων. loco ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. montes altissimos τὸ ὕψος τοῦ ὄρους Καρατζᾶ-Ἀχμετ εἶναι περίπου 338 μέτρα. Ἄλλοι νοοῦσιν ἄλλα ὑψώματα. inermes-destituti οὔτε ἐπιθετικά οὔτε ἀμυντικά ὄπλα εἶχον ἀφεθέντες μόνοι μετὰ τὴν ὑποχώρησιν τοῦ ἱππικοῦ καὶ ἐπομένως ἄνευ προστασίας καὶ στηρίγματος. eodem impetu χωρὶς νὰ σταματήσουν. cohortes εἶναι αἱ 6 τῆς δ' γραμμῆς. cornu τοῦ Πομπηίου. eosque τοὺς Πομπηιανούς.

Νόημα : Μετὰ τὴν ἐξόρμησιν οἱ Καισαριανοὶ ἀντελήφθησαν ὅτι παρέμειναν ἀμετακίνητοι οἱ Πομπηιανοὶ καὶ διὰ τοῦτο ἀνέκοψαν ἐπ' ὀλίγον τὴν ὁρμὴν των διὰ νὰ μὴ φθάσουν κουρασμένοι εἰς τὰς γραμμὰς τοῦ Πομπηίου. Κατόπιν ἐκ νέου ἐξώρμησαν καί, ἀφοῦ ἔρριψαν τὰ ἀκόντια, ἀνέσυσσαν τὰ ξίφη. Οἱ Πομπηιανοὶ πιστοὶ εἰς τὰς διαταγὰς ὑπομένουν τὴν ἔφοδον, διατηροῦν τὰς θέσεις των, ρίπτουν τὰ ἀκόντια καὶ τέλος χρησιμοποιοῦν τὰ ξίφη. Τότε οἱ ἱπ εἰς τοῦ Καίσαρος ἀναγκάζονται νὰ ὑποχωρήσουν μετὰ τῆν πιεζόμενοι ὑπὸ τῶν ἱππέων καὶ τοξοτῶν τοῦ Πομπηίου, οἵτινες ἐπετέθησαν σφοδρότερον καὶ ἐπεχείρησαν νὰ περικυκλώσουν τὴν ἀκάλυπτον δεξιὰν πλευράν του.

Ὁ Καῖσαρ, βλέπων ἀπειλούμενον τὸ ἱππικόν του, διέταξε νὰ ἐπιτεθῆ ἡ ὄπισθεν τοῦ ἱππικοῦ τεταγμένη τετάρτη γραμμή, ἡ ὁποία, ἐπιπεσοῦσα μετ' ἀσυνήθη ὁρμὴν, ἀνέτρεψε τοὺς ἱππεῖς τοῦ Πομπηίου, ἀναγκασθέντας νὰ καταφύγωσιν εἰς τὰ ἐγγὺς εὐρισκόμενα ὑψηλὰ ὄρη. Μετὰ τοῦτο πάντες οἱ τοξῶται καὶ σφενδονῆται τοῦ Πομπηίου μόνοι καὶ ἀβοήθητοι ἐφρονεῦθησαν, ἐνῶ ταυτοχρόνως ἠπειλεῖτο καὶ ἡ μόνη ἀμυνομένη ἀριστερά του πτέρυξ ἐκ τῶν νότων.

Περίληψις : 1) Ἐναρξίς μάχης. 2) Τὸ περικύκλῳ ἀμφοτέρων πεισματωδῶς μάχεται συμφώνως πρὸς τὰς δοθείσας διαταγὰς. 3) Ὑποχώρησις τοῦ ἱππικοῦ τοῦ Καίσαρος. 4) Ἀπειλὴ ὑπερφαλαγγίσεως τῆς δεξιᾶς πτέρυγος αὐτοῦ. 5) Ἀναχαίτισις τοῦ Πομπηιανοῦ ἱππικοῦ ὑπὸ τῆς τετάρτης γραμμῆς. 6) Φυγὴ καὶ ἀπώλειαι τῶν Πομπηιανῶν καὶ 7) Ἀπειλὴ τοῦ ἀριστεροῦ τοῦ Πομπηίου.

LXXXVIII (94) 1+6

Eodem tempore
Caesar iussit
procurrere tertiam aciem,
quae fuerat quiescens
et se tenuerat loco
ad id tempus.
Ita, cum successissent
defessis
recentes atque integri,
alii autem
adorerentur a tergo,
Pompeiani non potuerunt

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον
ὁ Καῖσαρ διέταξε
νὰ ἐξορμήσῃ ἡ τρίτη γραμμή,
ἡ ὁποία εἶχε μείνει ἀκίνητος
καὶ εἶχε κρατηθῆ εἰς τὴν θέσιν (της)
μέχρι τούτου τοῦ χρόνου
Οὕτως, ὅτε εἶχον διαδεχθῆ
τοὺς ἐξηνητημένους (συστρατιώτας)
νεόδρεπτοι καὶ ἀθικτοι,
ἄλλοι δὲ
προσέβαλλον ἐκ τῶν νότων,
οἱ Πομπηιανοὶ δὲν ἠδυνήθησαν

sustinēre atque universi
vertērunt terga.
Neque vero
Caesarem fefellit,
quin oriretur
initium victoriae
ab iis cohortibus,
quae collocatae essent
in quarta acie
contra equitatum,
ut ipse pronuntia verat
in cohortandis militibus.

Enim ab his (cohortibus)
primum equitatum pulsus est,
ab isdem factae (sunt)
caedes sagittariorum
ac funditorum,
ab isdem circumita (erat)
Pompeiana acies
a sinistra parte
atque initium fugae
factum (est).
Sed Pompeius,
ut vidit pulsum (esse)
suum equitatum
atque animadvertit
perterritam (esse) eam partem,
cui maxime confidebat,

diffisus quoque
aliis (partibus)
excessit acie
protinusque se contulit
equo in castra
et iis centurionibus,
quos posuerat
(esse) in statione
ad praetoriam portam,
clare inquit,
ut milites exaudirent,
«Tuemini castra
et defendite diligenter,
si quid durius acciderit.
Ego reliquas portas
circumeo et confirmo

να ἀνθέξουν καὶ σύμπαντες
ἔστρεψαν τὰ νῶτα.
Οὔτε ἀληθῶς
τὸν Καίσαρα ἐξηπάτησεν,
ὅτι θὰ προήρχετο
ἡ ἀρχὴ τῆς νίκης
ἐξ ἐκείνων τῶν κοόρτεων,
αἱ ὁποῖαι εἶχον τοποθετηθῆ
ἐν τῇ τετάρτῃ γραμμῇ
ἐναντίον τοῦ ἵππικου,
καθὼς ὁ ἴδιος εἶχε προαναγγεῖλει
εἰς τὴν προτροπὴν (του) πρὸς τοὺς στρα-
τιώτας.

Διότι ὑπὸ τούτων (τῶν κοόρτεων)
κατ' ἀρχάς τὸ ἵππικὸν ἀποθνήθη,
ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐγένοντο
αἱ σφαγαὶ τῶν τοξοτῶν
καὶ τῶν σφενδονητῶν,
ὑπὸ τῶν αὐτῶν εἶχε περικυκλωθῆ
ἡ Πομπηϊανὴ παράταξις
ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους
καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς φυγῆς
ἐπετελέσθη.
Ἄλλ' ὁ Πομπήϊος,
ὅτε εἶδεν ὅτι ἐτρόπη εἰς φυγὴν
τὸ ἵππικόν του
καὶ παρετήρησεν
ὅτι εἶχε καταποτηθῆ ἐκεῖνο τὸ μέρος,
εἰς τὸ ὁποῖον κατ' ἐξοχὴν εἶχεν ἐμπιστο-
σύνην,
δυσπιστῶν ἐπίσης
περὶ τῶν ἄλλων (μερῶν),
ἀπεχώρησεν ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης
καὶ παρευθὺς κατέφυγεν
ἔφιππος εἰς τὸ στρατόπεδον.
καὶ εἰς ἐκείνους τοὺς ἑκατοντάρχους,
τοὺς ὁποίους εἶχε τάξει
(να εἶναι) εἰς τὸ φυλακεῖον
παρὰ τὴν στρατηγικὴν πύλην,
μεγαλοφώνως εἶπεν,
ὥστε οἱ στρατιῶται εὐκρινῶς νὰ ἀκούουν :
«Φυλάττετε τὸ στρατόπεδον
καὶ ὑπερασπίζετε γενναίως,
ἐάν τι σκληρότερον συμβῆ.
Ἐγὼ τὰς λοιπὰς πύλας
θὰ περιέλθω καὶ θὰ ἐμψυχώσω

praesidia castrorum.
Haec cum dixisset,
se contulit in praetorium,
diffidens rei summae

τὰς φρουράς τοῦ στρατοπέδου.
Ταῦτα ἀφοῦ εἶχεν εἶπει,
κατηνθύνθη εἰς τὸ στρατηγεῖον,
δυσπιστῶν διὰ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποιον
εἶχε φθάσει εἰς τὸ ὑψιστον σημεῖον
τῆς κρισιμότητος

et tamen eventum exspectans. καὶ ὁμως τὴν ἔκβασιν ἀναμένων

LXXXV (95) § 1+5

Συνωσθέντων (=compulsis) τῶν Πομπηϊανῶν μετὰ τὴν φυγὴν ἐντὸς τοῦ χαρακώματος, ὁ Καῖσαρ νομίζων (=existimans), ὅτι δὲν πρόπει (=oportere) νὰ δίδουν οὐδὲν διάστημα (χρόνου) εἰς τοὺς ἐξητλημένους (=perterritis), τοὺς στρατιώτας προέτρεψεν, ἵνα ἐκμεταλλευθῶσι (=uterentur) τὴν εὐνοίαν τῆς τύχης καὶ ἐκπορθήσωσι τὸ στρατόπεδον. Οὗτοι δέ, καίπερ μεγάλου καύσωνος (ὄντος) (διότι μέχρι μεσημβρίας ἡ μάχη (=res) εἶχε παραταθῆ), ὁμως εἰς πάντα μόχθον κατὰ τὴν ψυχὴν ἔτοιμοι, ὑπήκουσαν εἰς τὴν διαταγὴν.

Τὸ στρατόπεδον ὑπὸ τῶν κοόρτεων, αἱ ὁποῖαι ἐκεῖ πρὸς φρουρὰν εἶχον ἀφεθῆ, γενναίως ὑπερησπίζετο, καὶ κατὰ πολὺ σφοδρότερον ὑπὸ τῶν Θρακῶν καὶ (ἄλλων) βαρβάρων ἐπικουρικῶν στρατευμάτων.

Διότι οἱ στρατιῶται, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἐκφύγει ἐκ τῆς μάχης ἐν ἠθικῇ καταπτώσει (=animo perterriti) καὶ σωματικῇ ἔξαντλήσει (=lassitudine confecti) καὶ οἱ πλείστοι, ἀπορριφθέντων τῶν ὄπλων καὶ τῶν στρατιωτικῶν σημαίων, ἐσκέπτοντο (=cogitabant) μᾶλλον περὶ τῆς ἐξακολουθήσεως τῆς φυγῆς παρὰ περὶ τῆς ἀμύνης τοῦ στρατοπέδου.

Οὔτε βεβαίως ἐπὶ μακρότερον χρόνον ἠδυνήθησαν νὰ ὑπομείνωσι τὸ πλῆθος τῶν ἀκοντιῶν, ὅσοι εἶχον παραμείνει εἰς τὸ χαρακώμα, ἀλλὰ καταβληθέντες ὑπὸ τῶν τραυμάτων ἐγκατέλειψαν τὰς θέσεις (των), καὶ ἀμέσως χρησιμοποιήσαντες (=uti) ὅλοι τοὺς ἑκατοντάρχους καὶ τοὺς χιλιάρχους ὡς ἀρχηγούς κατέφυγον εἰς τὰ ὑψηλότατα ὄρη, τὰ ὁποῖα ἐξετείνοντο μέχρι τοῦ στρατοπέδου.

LXXXVI (96) § 1+4

Εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Πομπηίου ἦτο δυνατὸν (=licuit) νὰ ἴδῃ τις σκιάδας (=trichilas) κατασκευασθείσας, πλῆθος (=magnum) βαρυτίμων ἀγυρωῶν (σκευῶν) (=pondus argenti) ἐκτεθειμένον, σκηνὰς ἐπικεκαλυμμένας διὰ νεοδρεπῶς γλόης (=recentibus caespitibus), προσέτι τοῦ Λευκίου Λέντλου καὶ τινῶν (ἄλλων) τὰς σκηνὰς ἐπεστεγασμένας (=protecta) διὰ κισσοῦ (=edera), καὶ ἐκτὸς τούτων πολλὰ (ἄλλα), ὥστε ταῦτα νὰ ὑποδηλοῦν (=designarent) ὑπερβολικὴν πολυτέλειαν καὶ πεποιθήσιν εἰς τὴν νίκην, (οὔτως), ὥστε εὐκόλως ἠδύνατο νὰ κατανοηθῆ, ὅτι οὐδὲν αὐτοὶ ἐφοβήθησαν περὶ τῆς ἐκβάσεως αὐτῆς τῆς ἡμέρας, διότι οὗτοι ἐπεδίωκον μὴ ἀναγκαιούσας τέρφεις.

Καὶ ὁμως αὐτοὶ κατέκρινον (=obiciebant) διὰ τὴν πολυτέλειαν τὸν ἐνδεέστατον καὶ καρτερικώτατον στρατὸν τοῦ Καίσαρος, (ἐνῶ) ἀπ' αὐτοῦ εἶχον λείψει πολλάκις (=semper) ὅλα πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἀναποφεύκτων ἀναγκῶν.

Ὁ Πομπήιος, ὅτε πλέον οἱ ἡμέτεροι (τοῦ Καίσαρος) εὗρισκοντο ἐντὸς τοῦ χαρακώματος, εὗρων (=nactus) ἵππον, ἀσπασθέντων (=detractis) τῶν διακριτικῶν στρατηγικῶν συμβόλων, διὰ τῆς ὀπισθίας πύλης ἐξώρμησεν (=se eiecit) ἐκ τοῦ στρατοπέδου καὶ ἀμέσως ἐν καλπασμῷ (=equo citato) εἰς τὴν Λαρίσαν ἔσπευσεν.

Οὔτε ἐκεῖ ἐστάθη, ἀλλὰ διὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος, εὗρων ὀλίγους ἐκ τῶν ἰδικῶν του φεύγοντας, μὴ διακοπέσης τῆς νυκτερινῆς πορείας, τῇ συνοδείᾳ 30 ἱππέων ἔφθασεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπέβη σιταγωγῷ πλοίου, πολλάκις, καθὼς ἐλέγετο, παραπονούμενος (=querens), ὅτι τόσον ἠπαιτήθη εἰς τὰς προσδοκίας του, ὥστε ἐφαίνετο (=videretur), ὅτι σχεδὸν εἶχε προδοθῆ (=proditus (esse)), γενομένης ἀρχῆς τῆς φυγῆς ὑπὸ ταύτης (=ab eo) τῆς τάξεως τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τῆς ὁποίας εἶχεν ἐλπίζει τὴν νίκην.

LXXXVII (97) § 1+5

Ὁ Καῖσαρ, γενόμενος κύριος (=potitus) τοῦ στρατοπέδου ἠξίωσε παρὰ τῶν στρατιωτῶν, ἵνα μὴ, περισπασθέντες εἰς τὴν λείαν, ἀπολέσωσι (=dimitterent) τὴν εὐκαιρίαν τῆς συμπληρώσεως τοῦ ὑπολοίπου ἔργου. Τοῦτου δὲ τοῦ πράγματος ἐπιτευχθέντος, ἤρχισε νὰ περιοχυρῶνῃ τὸ ὄρος διὰ χαρακώματος (=operere).

Οἱ Πομπηῖοι, διότι τοῦτο τὸ ὄρος ἦτο ἄνευ ὕδατος, δυσπιστοῦντες διὰ τοῦτον τὸν τόπον, ἐγκαταλειφθέντος τοῦ ὄρους, σύμπαντες ἤρχισαν νὰ ὑποχωροῦν μέχρι Λαρίσης ἀπὸ ῥάχους εἰς ῥάχιν (=iugis).

Τοῦτου τοῦ πράγματος παρατηρηθέντος, ὁ Καῖσαρ διήρσε τὰς δυνάμεις του καὶ ἐν μέρει τῶν λεγεῶνων διέταξε νὰ παραμείνῃ εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Πομπήιου, (ἄλλο δὲ) μέρος ἔπεμψεν ὀπίσω εἰς τὸ στρατόπεδόν του, τέσσαρας (δὲ) λεγεῶνας μετ' ἑαυτοῦ ὠδήγησε καὶ δι' ὀμαλωτέρας ὁδοῦ ἤρχισε νὰ σπεύδῃ πρὸς συνάντησιν (=occurrere) τῶν Πομπηῖων καί, προχωρήσας ἕξ χιλιάδας βημάτων, παρέταξε τὸν στρατόν.

Τοῦτου τοῦ πράγματος παρατηρηθέντος οἱ Πομπηῖοι ἔμειναν ἐπὶ τινος τῶν κορυφῶν τοῦ ὄρους.

Τοῦτο τὸ ὄρος ποταμὸς ὑπέλουεν (=subleuabat). Ὁ Καῖσαρ προτρέψας τοὺς στρατιώτας, ἂν καὶ ἦσαν ἐξηντημένοι ἐκ τοῦ συνεχοῦς μόχθου ὀλοκλήρου τῆς ἡμέρας καὶ ἤδη ἡ νύξ ἐπλησίαζεν, ὅμως διὰ προχώματος τὸν ποταμὸν ἀπὸ τοῦ ὄρους ἀπέκλεισεν, ἵνα μὴ δύνανται οἱ Πομπηῖοι νὰ ὑδρεύωνται νύκτωρ.

Τοῦτου δὲ τοῦ προχώματος ἐπιτελεσθέντος, ἐκεῖνοι, πεμφθέντων πρέσβων, ἤρχισαν περὶ παραδόσεως νὰ διαπραγματεύονται. Ὀλίγοι ἐκ τῆς συγκλητικῆς τάξεως, οἱ ὁποῖοι εἶχον συνενωθῆ μετ' αὐτῶν, νύκτωρ διὰ φυγῆς τὴν σωτηρίαν ἐπεζήτησαν.

LXXXVIII (98) § 1+3

Ὁ Καῖσαρ τὴν χαραυγὴν (=prima luce) ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἰς τὸ ὄρος εἶχον ἐγκατασταθῆ, διέταξε νὰ καταβοῦν ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων τοποθεσιῶν εἰς τὴν πεδιάδα καὶ νὰ καταθέσων τὰ ὄπλα.

Τοῦτο δὲ εὐθὺς ὡς ἄνευ ἀρνήσεως ἔπραξαν, ἔχοντες τὰς χεῖρας ἀνοικτὰς καὶ διατεταμένους, ριφθέντες πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Καίσαρος (=proiecti ad terram), κλαίοντες ἐζήτησαν παρ' αὐτοῦ σωτηρίαν.

Παρηγορήσας (ὁ Καῖσαρ), διέταξε νὰ ἐγερθῶσι καὶ ὀλίγα διαλεχθεῖς πρὸς αὐτοὺς περὶ τῆς προχότητός του, ἵνα εὐρίσκωνται εἰς μικρότερον φόβον, ὄλους διέσωσε. καὶ εἰς τοὺς στρατιώτας του συνέστησεν, ἵνα μὴ τις ἐξ αὐτῶν κατοποιηθῇ μηδὲ (=ne) τι ἐκ τῶν πραγμάτων των (=sui) ποθῆσῃσι. Ταύτης τῆς προνοίας ληφθείσης, διέταξε νὰ σπεύσωσιν (occurrere) εἰς αὐτὸν (=sibi) ἐκ τοῦ στρατοπέδου οἱ ἄλλοι λεγώμενος καὶ ἐκείνους, τοὺς ὁποίους μεθ' ἑαυτοῦ εἶχεν ὀδηγήσει, νὰ ἀναπανθῶσιν (=requiescere) ἀμοιβαίως (=in vicem) καὶ ἐπομένως (=atque) νὰ ἐπανεέλθωσιν εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ αὐθημερόν (=eodemque die) εἰς τὴν Λάρισαν ἔφθασεν.

LXXXVIII (99) § 1+5

Καὶ αὐτὴν τὴν μάχην οὐχὶ πλέον τῶν 200 στραιωτῶν ἀπώλεσεν, ἀλλ' ἑκατοντάρχους, γενναίους ἄνδρας, περίπου 30 ἔχασεν. Ἐφρονεῦθη προσέτι γενναιοτάτα μαχόμενος ὁ Κραστίνος, τοῦ ὁποίου μνείαν ἀνωτέρω ἐκάμαμεν, ἐμπληθέντος τοῦ ξίφους εἰς τὸ πρόσωπον. Οὔτε ἐκεῖνο ὑπῆρξε ψευδές, τὸ ὅποιον ἐκεῖνος εἶπεν εἰς τὴν μάχην πορευόμενος. Διότι οὕτως ὁ Καῖσαρ ὄφειλε νὰ ἀνομολογήσῃ (=existimabat), ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν μάχην ὑπῆρξεν ἐξέχουσα ἢ ἀνδρεία τοῦ Κραστίνου, καὶ νὰ κρίνῃ (=iudicabat), ὅτι αὐτὸς παρέσχεν μεγίστας (πολεμικὰς) ὑπηρεσίας πρὸς αὐτόν.

Ἐκ τοῦ Πομπηϊανοῦ στρατοῦ περίπου 15 χιλιάδες ἐφαίνοντο, ὅτι ἐφρονεῦθησαν, ἀλλ' εἰς παράδοσιν ἤλθον πλέον τῶν 24 χιλιάδων (διότι καὶ αἱ κοόρταις, αἱ ὁποῖαι εἶχον ὑπάρξει ὡς φρουρὰ εἰς τὰ φρούρια, παρεδόθησαν εἰς τὸν Σύλλαν), πολλοὶ δὲ ἐκτὸς τούτων κατέφυγον εἰς γειτονικὰς πολιτείας, καὶ στρατιωτικαὶ σημαῖαι ἐκ τῆς μάχης ἐκομίσθησαν εἰς τὸν Καῖσαρα 180 καὶ ἄετοι 9. Ὁ Λεύκιος Λομίτιος ἐκ τοῦ στρατοπέδου εἰς τὸ ὄρος καταφεύγων, ἐπειδὴ αἱ (σωματικαὶ) δυνάμεις ἔνεκα τοῦ καμάτου ἀπέλιπον αὐτόν, ἐφρονεῦθη ὑπὸ τῶν ἰπλέων.

C (100) § 1+4

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὁ Δαίκιμος Λαίλιος μετὰ στόλου ἤλθεν ἐμπροσθεν(=ad) τοῦ Βρινδησίου καὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν(=qua) προηγουμένως(=antea) ἐδηλώσαμεν, ὅτι ἐγένετο(=factum esse) ὑπὸ τοῦ Αἰβωνος, κατέλαβε(=tenuit) τὴν νῆσον τὴν κειμένην ἔναντι(=obiectam) τοῦ λιμένος(=portui) τοῦ Βρινδησίου. Ὁμοίως ὁ Βατίνιος, ὁ ὁποῖος προῖστατο(τῆς πόλεως) τοῦ Βρινδησίου μετὰ κατάφρακτα(=tectis) καὶ ἐξὼπλισμένα(=instructisque) πλοιάρια προσεῖλκυσε(=elicit) τὰ Λαυλιανὰ πλοῖα καὶ ἐκ τούτων συνέλαβεν(=cepit) ἓν(=unam) πεντῆρες(=quinque) παρασυρθὲν(=productam) μακρότερον καὶ δύο μικρότερα εἰς τὸ στόμιον (τοῦ λιμένος), καὶ ὡσαύτως διὰ τῶν διατεταγμένων ἰπλέων ἐπεχείρησε νὰ ἐμποδίξῃ τοὺς πεζοναύτας ἀπὸ τοῦ νὰ ὑδρεύωνται(=aqua).

Ἄλλ' ὁ Λαίλιος, τυχὼν(=usus) ὥρας(=tempore) τοῦ ἔτους εὐνοϊκώτερας πρὸς θαλασσοπλοῖαν, ἐκόμωζεν(=supportabat) εἰς τοὺς ἰδικούς του ὕδωρ μετὰ φορητὰ πλοῖα ἀπὸ τὴν Κέρκυραν καὶ τὸ Δυρράχιον, χωρὶς(=neque) νὰ ἀποτραπῇ(=deterrebat) ἀπὸ τῆς (ληφθείσης) ἀποφάσεως, καὶ δὲν κατέστη δυνατόν νὰ ἐκβληθῇ(=expelli) ἐκ τοῦ λιμένος καὶ τῆς νήσου πρὸ τῆς εἰδήσεως τῆς μάχης(=cognitum proelium) τῆς γενομένης ἐν Θεσ-

σαλία ἢ ἔνεκα τοῦ ὄνειδους τῆς ἀπωλείας τῶν πλοίων ἢ ἔνεκα ἐνδείας τῶν ἀναγκαίων (=necessariarum rerum).

CI (101) § 1+7

Κατὰ τοὺς αὐτοὺς σχεδὸν χρόνους ὁ Κάσσιος μετὰ στόλου τῶν Σύρων καὶ τῶν Φοινίκων καὶ τῶν Κιλικῶν εἰς τὴν Σικελίαν ἦλθε. καὶ ἐνῶ ὁ στόλος τοῦ Καίσαρος εἶχε διαιρεθῆ εἰς δύο μέρη, τοῦ ἡμίσεος μέρους προϊστάτο ὁ Πόπλιος Σουλπίκιος στρατηγὸς εἰς τὴν Οὐιβῶνα παρὰ τὸν πορθμὸν (τῆς Σικελίας), τοῦ (ἄλλου) ἡμίσεος ὁ Μάρκος Πομπώνιος παρὰ τὴν Μεσσήνην, ἀνεφάνη (=advolatit) ὁ Κάσσιος μετὰ πλοίων παρὰ τὴν Μεσσήνην πρὶν ἢ ὁ Πομπώνιος ἀρχίσῃ νὰ λάβῃ γῶσιν (=cognosceret) περὶ τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ, καὶ κατετεθορυβημένον τοῦτον εὐρών, διότι οὐδεμία φρουρὰ (τῶν πλοίων ὑπῆρξε) οὔτε ὠρισμένη θέσις, μεγάλου ἀνέμου καὶ εὐνοϊκοῦ (ὄντος) διήρθυνε (=immissit) κατὰ τοῦ Πομπωνιανοῦ στόλου φορηγὰ πλοῖα γεμάτα ἀπὸ δᾶδας καὶ μάλιστα πίσσαν καὶ στυππεῖον καὶ λοιπὰς ὕλας, αἱ ὅποια εἶναι (ἐπιτιθήεαι) πρὸς ἐμπροσθὸν καὶ ὅλα τὰ πλοῖα ἐνέπρησε 35 (τὸν ἀριθμόν), ἐκ τῶν ὁποίων 20 ἦσαν κατάφρακτα.

Καὶ τοσοῦτος φόβος ἐνεβλήθη, τοῦτου γενομένου, ὥστε, ἂν καὶ ἦτο (εἰς) λεγῶν πρὸς φρουρὰν τῆς Μεσσήνης, μόλις ἢ πόλις ὑπερησπίζετο, καὶ ἔαν δὲν ἤθελον διαβιβασθῆ (=allati essent) ἀγγελίαι τινὲς (=nuntii quidam) κατ' αὐτὸν τὸν ἴδιον χρόνον περὶ τῆς νίκης τοῦ Καίσαρος διὰ τῶν διατεταγμένων ἱππέων, οἱ πολλοὶ θὰ ἐνόμιζον ὅτι θὰ εἶχε συμβῆ, ὥστε (ἡ πόλις) νὰ χαθῆ.

Ἄλλ' ἡ πόλις ὑπερησπίσθη, διαβιβασθεισῶν τῶν ἀγγελιῶν ἐν χρόνῳ πολὺ εὐθέτῳ (=oportunitissime) καὶ ὁ Κάσσιος ἐντεῦθεν ἐπλευσεν εἰς Οὐιβῶνα κατὰ τοῦ Σουλπικιανοῦ στόλου, καὶ τῶν ἡμετέρων πλοίων προσωρισμένων (=applicatis) πλησίον τῆς ξηρᾶς περίπου 40 διὰ τὸν αὐτὸν φόβον καθ' ὅμοιον τρόπον, ὅπως προηγουμένως, τυχῶν εὐνοϊκοῦ ἀνέμου, ἐξαπέστειλε φορηγὰ πλοῖα προπαρεσκευασμένα πρὸς πυρόλησιν καί, τοῦ πυρὸς μεταδοθέντος ἀπὸ ἐκάτερον κέρως, κατεκάησαν (=combustae sunt) πέντε πλοῖα.

Καὶ ἐνῶ τὸ πῦρ ἐξηπλοῦτο εὐρύτερον ἔνεκα τῆς σφοδρότητος τοῦ ἀνέμου, στρατιῶται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀσθενούντων, οἱ ὅποιοι εἶχον ἀφειθῆ ἐκ τῶν παλαιῶν λεγῶνων πρὸς φρούρησιν τῶν πλοίων, δὲν ὑπέμειναν τὸ ὄνειδος, ἀλλ' αὐτοβούλως ἐπέβησαν τῶν πλοίων καὶ ἔλυσαν ἀπὸ τὴν ξηρὰν καί, γενομένης ἐφόδου κατὰ τοῦ Κασσιανοῦ στόλου, συνέλαβον δύο πενήτην (πλοῖα), εἰς τὸ ἕτερον τῶν ὁποίων ἦτο ὁ Κάσσιος· ἀλλ' ὁ Κάσσιος ἐξέφυγε διασωθεὶς ἐπὶ ἀκατίου· ἐκτὸς τούτων δύο τριήρεις ἐβυθίσθησαν. Οὔτε πολὺ ὕστερον ἐγνώσθη περὶ τῆς γενομένης μάχης ἐν Θεσσαλίᾳ, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ Πομπηϊανοὶ (τὸ) πιστεύουν: διότι πρὸ τούτου τοῦ χρόνου ἐνόμιζον ὅτι (ἡ μάχη) ἔπνεοεῖτο ὑπὸ τῶν ὑποστρατήγων καὶ φίλων τοῦ Καίσαρος. Τούτων τῶν πραγμάτων γνωσθέντων, ἐξ αὐτῶν τῶν ἀκτῶν ὁ Κάσσιος μετὰ τοῦ στόλου ἀπέπλευσεν.

CII (102) § 1+8

Ἄλλ' ὁ Καῖσαρ, ἐγκαταλειφθέντων πάντων τῶν ζητημάτων, ἐνόμισεν ὅτι πρέπει νὰ καταδιωχθῆ ὑπ' αὐτοῦ ὁ Πομπηϊός, εἰς οἰάδηποτε μέρη ἤθελε

μεταβῆ φυγᾶς, ἵνα μὴ δυνηθῆ ἕκ νέου νὰ ἐτοιμάσῃ ἄλλας δυνάμεις καὶ ἀνανεώσῃ τὸν πόλεμον, καὶ καθημερινῶς ἐπροχώρει, ὁσονδήποτε (μέρος) τῆς ὁδοῦ ἠδύνατο νὰ διανύσῃ μετὰ τοῦ ἱππικοῦ καὶ διετάξε μόνον ἕνα λεγεῶνα νὰ ἐπακολουθῆ διὰ μικροτέρων πορειῶν.

Εἶχε δημοσιευθῆ ἐν ὀνόματι τοῦ Πομπηίου ἐν Ἀμφιπόλει διάταγμα (=edictum), ἵνα πάντες οἱ στρατεύσιμοι ταύτης τῆς ἐπαρχίας, Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι πολῖται, συνέλθωσιν, ἵνα ὁμόσωσι (τὸν ὄρκον τοῦ στρατιώτου). Ἀλλὰ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ διαγνωσθῆ (=existimari) ποῖον ἕκ τῶν δύο (=utrum) εἶχε δημοσιεύσει (τὸ διάταγμα) ὁ Πομπήιος πρὸς ἀποτροπὴν ὑπονοίας, ἵνα ἀποκρυφῆ ὡς πλεῖστον χρόνον τὴν ἀπόφασιν μακρινωτέρας φυγῆς, ἢ (ἵνα) ἐπιχειρήσῃ νὰ κρατήσῃ τὴν Μακεδονίαν διὰ νέων στρατολογίων, ἐὰν μηδεὶς ἐπειθίτετο.

Αὐτὸς παρέμεινε ἐπ' ἀγκύρας ἐπὶ μίαν νύκτα καί, κληθέντων παρ' αὐτῷ τῶν ξένων ἐν Ἀμφιπόλει καὶ συλλεγέντων χρημάτων διὰ τὰς ἀναγκαίας δαπάνας, γνωσθείσης τῆς ἀφίξεως τοῦ Καίσαρος, ἀπεχώρησεν ἕκ τούτου τοῦ τόπου καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἦλθεν εἰς τὴν Μυτιλήνην.

Ἐπὶ διήμερον ὑπὸ τῆς τρικυμίας ἐμποδισθεὶς καὶ ἄλλων πλοίων συμπαρρηληθέντων εἰς τὴν Κιλικίαν ἔφθασε καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Κύπρον.

Ἐκεῖ μαθαίνει ὅτι ἡ ἀκρόπολις κατελήφθη πρὸς ἀποκλεισμόν του τῆ συγκραταθῆσει πάντων τῶν Ἀντιοχέων καὶ τῶν Ῥωμαίων πολιτῶν, οἱ ὁποῖοι ἐκεῖ εἶχον ὑποθέσεις ἐμπορικᾶς καὶ ὅτι διεπέμφθησαν ἄγγελοι πρὸς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐλέγετο, ὅτι κατέφυγον φυγάδες εἰς γειτονικὰς πολιτείας, ἵνα μὴ προσέλθουν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν: τοῦτο ἐὰν ἤθελον πράξει, (ἔλεγον), ὅτι θὰ εἶναι μετὰ μεγάλου κινδύνου τῆς ζωῆς αὐτῶν. Αὐτὸ τοῦτο εἶχε συμβῆ ἐν Ῥόδῳ εἰς τὸν Λεύκιον Λέντουλον, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος εἶχε χρηματίσει ὑπατος καὶ εἰς τὸν ὑπατικὸν Πόπλιον Λέντουλον καὶ εἰς τινὰς ἄλλους: οὗτοι (δὲ) φυγάδες, ἐνῶ ἠκολούθουν τὸν Πομπήιον καὶ εἰς τὴν νῆσον εἶχον ἔλθει. εἶχον ἀποκλεισθῆ ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ τὸν λιμένα καί, ἀγγέλων πεμφθέντων πρὸς αὐτούς, ἵνα ἀποχωρήσουν ἕκ τούτων τῶν τόπων, παρὰ τὴν θέλησίν των ἀπέπλευσαν. Καὶ ἤδη-φήμη διεδίδετο εἰς τὰς πολιτείας περὶ τῆς ἀφίξεως τοῦ Καίσαρος

CIII (103) § 1+5

Τούτων τῶν πραγμάτων γνωσθέντων, ὁ Πομπήιος, μεταβληθείσης τῆς γνώμης: περὶ μεταβάσεως εἰς Συρίαν καὶ ἀφαιρεθέντων τῶν χρημάτων τῶν ἑταιρειῶν καὶ εἰσπραχθέντων βιαίως (χρημάτων) παρὰ τινων ἰδιωτῶν καὶ φορτωθείσης μεγάλης ποσότητος χαλκοῦ εἰς τὰ πλοῖα πρὸς στρατιωτικὴν χρῆσιν καὶ δύο χιλιάδων ἐνόπλων ἀνδρῶν (ἐπιβιβασθέντων), τοὺς ὁποίους ἐν μέρει μὲν εἶχεν ἐκλέξει ἕκ τῶν δούλων τῶν ἑταιρειῶν, ἐν μέρει δὲ εἶχε συναθροίσει παρὰ τῶν τραπεζιτῶν, καὶ τοὺς ὁποίους ἕκαστος ἕκρινεν ἕκ τῶν δούλων του καταλλήλους διὰ ταύτην τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, ἦλθεν εἰς Πηλοῦσιον. Ἐκεῖ συμπτωματικῶς διέτριβεν ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος, παῖς κατὰ τὴν ἡλικίαν, διεξάγων πόλεμον διὰ μεγάλων στρατιωτικῶν δυνάμεων κατὰ τῆς ἀδελφῆς του Κλεοπάτρας, τὴν ὁποίαν ὀλίγους μῆνας πρότερον εἶχεν ἐκδιώξει ἕκ τοῦ βασιλείου διὰ τῶν συγγενῶν του καὶ φίλων

(του) τὸ στρατόπεδον δὲ τῆς Κλεοπάτρας δὲν ἀπειχε μακρὸν διάστημα ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου αὐτοῦ.

Πρὸς τοῦτον ὁ Πομπήιος ἔστειλε (πρέσβεις παρακαλῶν), ἵνα γίνῃ δεκτὸς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐν ὀνόματι τῆς ξενίας καὶ φιλίας τοῦ πατρὸς (του) καὶ προστατευθῆ εἰς τὴν συμφορὰν (του) διὰ τοῦ στρατοῦ ἐκείνου. Ἄλλ' (ἐκεῖνοι), οἱ ὅποιοι ὑπ' αὐτοῦ εἶχον σταλῆ, περατωθέντος τοῦ καθήκοντος τῆς πρεσβείας, ἤρρισαν νὰ συνδιαλέγονται ἐμπιστευτικώτερον μετὰ τῶν στρατιωτῶν τοῦ βασιλέως καὶ νὰ προτρέπουν τούτους, ἵνα παράσχωσιν εἰς τὸν Πομπήιον τὸ (ἔξ ἠθικῆς ὑποχρεώσεως πηγάζον) καθήκον των καὶ νὰ μὴ περιφρονησῶσιν (αὐτὸν) ἐν τῇ δυστυχίᾳ του.

Εἰς τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἦσαν πάμπολλοι στρατιῶται τοῦ Πομπήιου, τοὺς ὁποίους (παραληφθέντας) ἐν τῇ Συρίᾳ ἐκ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ ὁ Γαβίνιος εἶχε διαβιβάσει εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καί, τοῦ πολέμου περατωθέντος, εἶχεν ἀφήσει πλησίον τοῦ Πτολεμαίου, τοῦ πατρὸς τοῦ παιδός.

CIII (104) § 1+3

Τότε γνωσθεισῶν τούτων τῶν συνομιλιῶν, οἱ φίλοι τοῦ βασιλέως, οἱ ὅποιοι ἔνεκα τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἐπετρόπευον τὸ βασιλεῖον, εἴτε ἐκ φόβου παρακινήθεντες, ὡς μετὰ ταῦτα ὁμολόγουν, ἵνα μὴ ὁ Πομπήιος καταλάβῃ τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ τὴν Αἴγυπτον, ἐξεγερόντος τοῦ βασιλικῆς στρατοῦ, εἴτε καταφρονηθείσης τῆς δυστυχίας αὐτοῦ, καθὼς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τῇ συμφορᾷ ἐκ φίλων γίνονται ἐχθροί, εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι εἶχον σταλῆ ὑπ' αὐτοῦ, ἐκ τοῦ φανεροῦ φιλοφρόνως ἀπήνησαν καὶ παρεκάλεσαν νὰ ἔλθῃ αὐτὸς πρὸς τὸν βασιλέα· αὐτοὶ κρυφίως, ληφθείσης ἀποφάσεως, ἔστειλαν τὸν ἀρχηγὸν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τοῦ βασιλέως Ἀχιλλᾶν, ἄνδρα μοναδικῆς τόλμης, καὶ τὸν χιλιάρχον Λεύκιον Σεπτίμιον διὰ νὰ φονεύσῃ τὸν Πομπήιον.

Ὑπὸ τούτων φιλοφρόνως αὐτὸς προσαγορευθεὶς καὶ παρακινήθεὶς ἔκτινος γνωριμίας τοῦ Σεπτίμιου, διότι ἐν τῷ πολέμῳ τῶν πειρατῶν παρ' αὐτῷ εἶχε διοικήσει λόχον, ἐπέβη μικροῦ πλοιαρίου μὲ ὀλίγους ὄπαδούς του· Αὐτοῦ (τότε) ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλᾶ καὶ τοῦ Σεπτίμιου φονεύεται. Ὁσαύτως ὁ Λεύκιος Λέντουλος συλλαμβάνεται κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως καὶ ἐν τῇ εἰρκτῇ θανατοῦται.—

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΑ

1. Ἀναγνωστικὸν ἀρχ. Ἑλλ. γλώσσης (Γ. Ζούκη) Γ' καὶ Δ' Τάξ.
2. Ἐκλογαὶ ἐξ ἀρχαίων Ἑλλ. συγγραφέων (Γ' »)
3. Ξενοφώντος Κύρου ἀναβάσεως ἐκλογαὶ (Δ' »)
4. Ξενοφώντος Ἑλληνικῶν Βιβλία Γ' καὶ Δ' (Δ' »)
5. Ἀρριανοῦ ἀνάβασις Ἀλεξάνδρου Βιβλ. Α' (Ε' »)
6. Λυσίου ὁ ὑπὲρ Ἀδυνατοῦ λόγος . . . . . (Ε' »)
7. Λυσίου ὁ κατὰ Σιτοπωλῶν λόγος . . . . . (Ε' »)
8. Ἰσοκράτους Λόγοι πρὸς Δημόνικον καὶ Νικοκλέα . . . . . (Ε' »)
9. Λατινικὸν ἀναγνωσματάριον . . . . . (Ε' »)
10. **Lhomend de viris illustribus urbis Romae** (Ε' »)
11. Δημοσθένους Α' Ὀλυνθιακός . . . . . (ΣΤ' »)
12. Λυκούργου κατὰ Λεωκράτους λόγος καὶ Ἰσοκράτους ἐπιστολαὶ πρὸς Φίλιππον . . . . . (ΣΤ' »)
13. Θουκυδίδου Πλαταικὰ . . . . . (ΣΤ' »)
14. Ὅμηρου Ὀδυσσεΐας (Α' ῥαψωδία) . . . . . (ΣΤ' »)
15. Κορηγίου Νέπωτος **Hannibal** . . . . . (ΣΤ' »)
16. Καίσαρος **de bello civili** . . . . . (ΣΤ' »)
17. Πλάτωνος Κρίτων . . . . . (Ζ' »)
18. Θουκυδίδου Δημηγορία Πλαταιέων . . . . . (Ζ' »)
19. Εὐριπίδου Ἴφιγένεια ἢ ἐν Ταύροις . . . . . (Ζ' »)
20. Εὐριπίδου Ἴφιγένεια ἢ ἐν Αὐλίδι . . . . . (Ζ' »)
21. Λυρικῶν Ποιητῶν Ἐκλογαὶ . . . . . (Ζ' »)
22. Ὅμηρου Ἰλιάδος ἐκλογαὶ (Α' καὶ Γ' ῥαψωδ.) . . . . . (Ζ' »)
23. Κικέρωνος ὁ Γ' κατὰ Κατιλίνα λόγος . . . . . (Ζ' »)
24. Ὄβιδίου μεταμορφ. **Phaethon—Niohe** . . . . . (Ζ' »)
25. Σοφοκλέους Ἀντιγόνη . . . . . (Η' »)
26. Θουκυδίδου ὁ Περικλέους Ἐπιτάφιος . . . . . (Η' »)
27. Πλάτωνος Φαίδων . . . . . (Η' »)
28. Πλάτωνος Πρωταγόρας . . . . . (Η' »)
29. Ὅμηρου Ἰλιάδος ἐκλογαὶ (Ζ' καὶ Γ' ῥαψωδ.) . . . . . (Η' »)
30. Βεργιλίου Αἰνειάδος Ἐκλογαὶ Α' Βιβλ. . . . . (Η' »)
31. Κικέρωνος **Somnium Scipionis** . . . . . (Η' »)
32. Ὅρατιου Ὀρδαί . . . . . (Η' »)